

Karlova univerzita v Praze
Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MIMOŘÁDNÝ LIDOVÝ SOUD V POLIČCE

Ve světle výslechů

EXTRAORDINARY PEOPLE'S COURT IN POLIČKA

In the light of examinations

Jana Chadimová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Dušan Foltýn

Rok: 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci Mimořádný lidový soud v Poličce vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Dušana Foltýna a uvedla v seznamu literatury a pramenů všechny použité podklady a materiály.

V Praze dne 3. května 2013

vlastnoruční podpis autora

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych na tomto místě poděkovala panu Mgr. Dušanu Foltýnovi, za cenné rady a vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat pracovnícím Státního oblastního archivu v Zámrsku, konkrétně Zuzaně Dubové. Dále panu Stanislavu Konečnému ze Státního okresního archivu Svitavy se sídlem v Litomyšli a pracovníkům Městskému muzea a galerie v Poličce.

Dále děkuji panu Ing. Adolfu Kleinovi za cenné rady a konzultace nad materiály.

V neposlední řadě děkuji své rodině za pomoc, korekturu a hlavně za trpělivost.

Anotace

Cílem této diplomové práce je popsat případy, kterými se zabýval Mimořádný lidový soud v Poličce po druhé světové válce. V úvodu se práce věnuje metodice práce s prameny. V další části je popsán Velký retribuční dekret, který umožnil vznik MLS. Hlavní část práce se zabývá konkrétními případy, které řešil MLS v Poličce. Případy jsou rozděleny podle národnostní příslušnosti obžalovaných a dále podle výše trestu odnětí svobody. Práce vychází z pramenů úřední povahy.

Summary

The task of the thesis is to describe cases which were judged by the Extraordinary People's court in Polička after the World War Two. The preamble of the thesis goes in for the methodology of the work with resources. Next part describes the Great Retribution Decree which enabled the creation on Extraordinary People's Courts. The main part of the thesis deals with concrete cases judged by Extraordinary People's Court in Polička. The principle of dividing the cases is the nationality of defendants and the term of imprisonment. The thesis is based on official resources.

Klíčová slova

Polička, Mimořádné lidové soudy, Velký retribuční dekret, Češi, Němci, kolaboranti

Keywords

Polička, Extraordinary People's Courts, Czechs, Germans, quislings

OBSAH

OBSAH.....	5
1. PŘEDMLUVA	7
2. METODOLOGICKÝ ÚVOD.....	8
2.1. O PRAMENECH A LITERATUŘE	8
2.2. METODIKA PRÁCE S VÝSLEDKY.....	10
2.3. EDIČNÍ POZNÁMKA	13
3. DEKRET PREZIDENTA REPUBLIKY Č. 16.....	14
3.1. HLAVA I.....	14
3.2. HLAVA II.....	16
3.3. OD PROVINĚNÍ K SOUDU	17
4. POLIČKA ZA VÁLKY	20
4.1. OBSAZENÍ MĚSTA NĚMECKOU ARMÁDOU.....	20
4.2. ODBOJ	21
4.3. KONEC VÁLKY A HLEDÁNÍ VINÍKŮ.....	21
5. ČEŠI PŘED MLS V POLIČCE.....	23
5.1. KAREL A RŮŽENA DRAŽILOVI	24
5.2. FRANTIŠEK A MARTÉTA ČECHALOVÍ	39
5.3. JAN ANTES	45
5.4. FRANTIŠEK KUŘE	48
5.5. BOHDAN PÁSEK.....	55
6. NĚMCI PŘED MLS	65
NĚMCI VE ŠKODOVÝCH ZÁVODECH V POLIČCE	65
6.1. KAREL HIRSCHL	65
6.2. EMIL SCHWALLER	72
6.3. IGNÁC FLÖDL.....	80
6.4. EMIL BIDMON	83
7. OSTATNÍ	87
7.1. LUDVÍK SCHULZ	87
7.2. BOHUMÍR KOUCKÝ	96
7.3. FERDINAND RICHTER	102

8. ZÁVĚR	106
9. PRAMENY A LITERATURA	109
10. PŘÍLOHY	111
10.1. SEZNAM TEXTOVÝCH PŘÍLOH	111
10.2. SEZNAM OBRAZOVÝCH PŘÍLOH	136
11. REJSTŘÍK	139

1. PŘEDMLUVA

V této práci jsem se zaměřila na výzkum těsně poválečného období, kdy probíhaly procesy, které měly trestat zločiny z dob okupace. Byla to doba, kdy mysl lidí ovládlo nadšení z konce války a z vítězství. Tato euforie se jistě promítla i do nálad vůči těm, kteří válku zavinili, kteří jí přihlíželi, ale i těm, kteří za nic nemohli.

Procesy byly prováděny na základě dekretu prezidenta Edvarda Beneše, který pojednává o provinění válečných zločinců a který zakládal mimořádné lidové soudy. Benešovy dekrety jsou dodnes velmi palčivou otázkou, která je neustálým tématem různých diskuzí, politických i nepolitických. V této práci jsem se zaměřila na případy, které se dostaly před Mimořádný lidový soud v Poličce, jenž spadal pod krajský MLS v Chrudimi. Jsou to případy poličských obyvatel, nebo těch, kteří své zločiny měli za války spáchat právě v Poličce.

Toto téma jsme si vybrala z několika důvodů. Polička je mým domovem od narození a moje rodina zde žije od roku 1933, tudíž je pro mne toto regionální téma blízké, za druhé hrál roli zájem o problematiku druhé světové války, respektive její dopad na malé město téměř národnostně českého charakteru. Také mě zajímalo, zda do událostí konce války nějak zasáhla moje rodina, nebo zda jimi byla nějak postižena. Svoji bakalářskou práci jsem psala na téma Konec druhé světové války v Poličce a při tomto výzkumu jsem narazila právě na problematiku MLS. Ve své bakalářské práci jsem uvedla dva případy, které se v Poličce odehrály, a sice případy Ludvíka Schulze a Bohumíra Kouckého. Tyto případy jsou v této práci použity taky, ale jsou zasazeny do jiného kontextu.

2. METODOLOGICKÝ ÚVOD

2.1. O PRAMENECH A LITERATUŘE

Téma diplomové práce je vymezeno regionálně. Týká se pouze města Poličky a jejích obyvatel, popřípadě těch, kteří za války v Poličce působili. Období, kterému se věnuji, je časově vymezené lety 1945 až 1947, zaznamenala jsem však i události, kvůli kterým byli obvinění souzeni. Ty se odehrávaly po celou dobu války.

Na rozdíl od jiných publikací o tomto tématu¹ se tato práce zaměřuje úzce na jedno malé město. Jednotlivé případy zde jsou proto popsány podrobněji, aby byla zachycena atmosféra a průběh vyšetřování a soudu.

Práce je členěna na kapitoly, které obsahují jednotlivé podkapitoly. Úvodní část práce je věnována metodologii práce s výslechovými prameny.

Další část se věnuje tzv. Velkému retribučnímu dekretu a jeho obsahu, dále problematice MLS obecně a dobovému kontextu. V další části se stručně zmiňuji o dopadu druhé světové války na Poličku, osvobození Rudou armádou a začátek stíhání válečných provinilců.

Hlavní část práce je zaměřena na jednotlivé případy. Vždy je představen obviněný a rozsah obžaloby. Dále jsou porovnávány výpovědi svědků s výpověďmi obžalovaných. Následuje soud, rozsudek a další osudy obžalovaných.

Případy jsou rozděleny do tří skupin – Češi před MSL, Němci ze Škodových závodů a ostatní Němci před MLS.

V závěrečné části je shrnutí všech případů a závěr. Následuje seznam použité literatury. Kvůli velkému množství jmen je v závěru práce umístěný rejstřík. V přílohách jsou citovány v přesném znění obžaloby.

Prameny k případům jsou uloženy ve Státním oblastním archivu v Zámrsku (SOA Z). Jsou v dobrém stavu, psány česky, většinou strojopisem. Jedná se o fond Mimořádné lidové soudy Chrudim. Prameny jsou řazeny ve složkách podle odsouzených, proto je k nim snadný přístup. Další prameny jsem našla v Archivu ministerstva vnitra ČR (AMV Kanice) a v Státním okresním archivu Svitavy se sídlem v Litomyšli (SOkA S).

Za velice cenný pramen pokládám paměti na roky 1944 a 1945 pana Václava Rippla, které byly uveřejněny v místních novinách Jitřenka v roce 1993.

¹ Borák, Mečislav: Spravedlnost podle dekretu; Jarkovská, Lucie: Odplata, či spravedlnost; Kočová, Kateřina - Radvanovský, Zdeněk - Suchá, Jitka: Mimořádný lidový soud v Liberci a Litoměřicích v letech 1945-1948.

Ku pomoci mi byly práce bibliografického charakteru, konkrétně Bibliografie města Poličky ve fondech Městského muzea a galerie Polička.

Fotografie k tématu skoro nejsou. Ve spisech byly fotografie pouze ve dvou případech. Na jednu fotografii jsem narazila v Městském muzeu a galerii v Poličce a na jednu v Státním okresním archivu Svitavy se sídlem v Litomyšli. Další doprovodné fotografie pochází z Městského muzea a galerie v Poličce.

Při práci jsem se rovněž opírala o publikace obecného a regionálního charakteru, ve kterých však byly zmínky o mém tématu velice stručné. Jedná se především o publikace pana Stanislava Konečného-Polička za mnichovské krize, O zakládací listině města Poličky. Tyto publikace byly cenné hlavně kvůli zmínkám o česko-německém soužití a kvůli informacím o sčítání lidu. Publikace Polička věnné město českých královen Stanislava Konečného a Jindřicha Růžičky přináší stručný vývoj města a informace o poličských památkách.

Regionální literatura pojednávající konkrétně o mimořádných lidových soudech prakticky není. Stejně tak není zpracované téma druhé světové války v Poličce. Jediné zpracované téma je odsun Němců. V několika publikacích najdeme pouze několik stručných zmínek.

Ze sekundární literatury jsem využila knihy o MLS v jiných oblastech. Jedná se o knihy Mečislava Boráka Spravedlnost podle dekretu – o MLS v Ostravě, Odplata, či spravedlnost? MLS na Královéhradecku od Lucie Jarkovské a Mimořádný lidový soud v Liberci a Litoměřicích v letech 1945-1948 od autorů Kateřiny Kočové, Zdeňka Radvanovského a Jitky Suché. Z literatury o dekretech jsem čerpala z knih Karla Kaplana Dekrety prezidenta republiky, Jana Kuklíka Mýty a realita Benešových dekretů a Národní očista-retribuce v poválečném Československu od Benjaminu Frommera.

Na základě dostupných materiálů a pramenů jsem se v práci pokusila zmapovat charakter procesů, které proběhly v Poličce po druhé světové válce. Práce je založena převážně na studiu pramenů ve formě výsledků.

Při psaní diplomové práce jsem pracovala s historickými prameny, dobovým a současným tiskem a regionální literaturou.

2.2. METODIKA PRÁCE S VÝSLECHY

Většina pramenů, ze kterých jsem v této práci vycházela, jsou výsledky. Jediné informace k případům pochází ze soudního procesu s daným obžalovaným. Jednotlivé složky obsahovaly několik výsledků podezřelých, výsledky těch, kterým měli podezřelí svými činy uškodit (dále jako poškození). Složky dále obsahují výsledky dalších svědků, podřízených, spolupracovníků či nadřízených obžalovaných i poškozených, výsledky známých či rodinných příslušníků. Potom jsou ve složkách obžaloby a rozsudky. Zbytek jsou dokumenty úřední povahy jako předvolání či oznámení, že odsouzený opustil věznici. Jiné materiály nejsou. Protože od těchto událostí uplynulo už víc jak 65 let, svědectví přímých účastníků není možné již sehnat. Je možné promluvit si pouze s jejich potomky, kteří ale v té době ještě nemuseli být na světě. Proto máme k dispozici pouze tato úřední akta v podobě výsledků.

OBŽALOVÁNÍ

Výsledky obžalovaných se od ostatních liší v tom, že obžalovaní byli vyslýcháni vícekrát. První výslech proběhl hned po zatčení, tedy někdy v květnu nebo červnu 1945. Potom vypovídali před soudem a mezi tím byli všichni několikrát vyslýcháni. Při porovnání těchto jednotlivých výsledků se v některých případech objevují podstatné rozdíly v popisovaných událostech. Obžalovaný byl seznámen se svojí obžalobou, ke které se mohl postavit třemi možnými způsoby. Mohl se přiznat (to se v žádném případě nestalo), mohl se přiznat částečně, a nebo mohl vše popřít. Obžalovaní často vypovídali tak, aby se ukázali v lepším světle. Událost buď vyličili tak, že poupravili svoji roli, úplně svoji roli v události popřeli, a nebo ji vyličili tak, aby se nekompromitovali.

V některých případech také obžalovaní psali dopisy z vazby, kde líčí své „nespravedlivé uvěznění“ a svoji verzi případu.

POŠKOZENÍ

U poškozených by se teoreticky dalo očekávat, že budou události popisovat pravdivě. Velmi často se tak ale nestalo. Jejich pohled byl ovlivněn tím, že jim obžalovaní často způsobili velké problémy nebo otřesné zážitky. Hraje zde proto roli velká osobní zaujatost, pomsta nebo nenávist. Poškození tedy často dokládají osobní domněnky a zprávy z doslechu. Mají sklony události přehánět, zdůrazňovat negativní roli

obžalovaných. V jednom případě se dokonce stalo, že se obžalovaný přiznal a jeho výpověď se shodovala s výpověďmi svědků a poškozený události naopak přibarvil a vinu obžalovaného se snažil ještě zvětšit. (viz. případ Františka Kuřeho).

SVĚDCI

Svědci mohou být také buď zaujatí, nebo nezaujatí. Roli zde hraje hlavně jejich vztah k obžalovanému nebo k poškozenému. Pokud byl svědek příbuzný nebo blízký přítel poškozeného, je jasné, že stál na jeho straně. Právě u svědků hraje velkou roli paměť, s časem mizí detaily a tím, že svědkové nejsou přímými účastníky, nepamatují si události tak přesně jako obžalovaní či poškození. Často se stávalo, že obžalovaní vyjmenovali několik svědků, kteří měli podpořit jejich verzi, ale tito svědkové obvykle o události nic nevěděli, nebo naopak podpořili verzi poškozených.

ODLIŠNOST VÝPOVĚDÍ

Lze celkem očekávat, že se od sebe budou lišit výpovědi obžalovaného a poškozeného. V těchto výpovědích je hlavní odlišností role obžalovaného na celém případě. Zatímco obžalovaný tvrdí, že byl jen náhodným svědkem, či že on nic neudal, pouze se zmínil, poškozený obžalovaného vylicí jako zlého člověka, který mu chtěl záměrně uškodit. Občas se při zpracování práce stalo, že se tyto dvě verze lišily natolik, že to vypadalo, jako by se jednalo o popisy zcela odlišných událostí (např. Schulz). Nebyly to ale pouze výpovědi obžalovaných a poškozených, které se rozcházely. V případě Bohdana Páska se od sebe liší i výpovědi jednotlivých poškozených. Tento případ je ještě zvláštní tím, že obžalovaný svoji vinu částečně doznal a už za války svého činu litoval.

Autor práce má tedy k dispozici několik naprosto odlišných výpovědí a svědeckví. Dále má obžalobu a rozsudek. Nic víc. Z toho se musí nějak pokusit rekonstruovat skutečnost.

Případy v této práci lze z hlediska pramenů rozlišit do několika skupin

- a) výpověď obžalovaného se zásadně liší od výpovědí ostatních (Schulz, Dražilovi aj.)
- b) obžalování připustí svoji vinu, poškozený se snahou očernit přehání (Kuře)
- c) svědci svědčí ve prospěch obžalovaného (Koucký, Richter)
- d) liší se výpovědi obžalovaných a jednotlivých poškozených mezi sebou (Pásek)

DOBOVÝ KONTEXT

Při zpracování takového tématu se musí brát v potaz ještě několik dalších věcí. V prvním případě je to dobová atmosféra. Euforie z konce války, dlouholetá nenávisť k Němcům, všechny tyto věci ovlivňovaly průběh mimořádných lidových soudů.

AUTOR PRÁCE

Důležitou roli zde hraje i sám autor práce. Autor by měl zaujmout nějaký názor, ale zároveň by neměl zcela otevřeně někomu nadržovat. Což právě při práci s takovýmto druhem pramenů nejde snadno.

2.3. EDIČNÍ POZNÁMKA

Jména byla ponechána v podobě, která byla uvedena v záznamech soudu. Proto jméno Kouckého bylo počestěno na Bohumír, ale křestní jméno Flödla bylo ponecháno v podobě Ignác.

Národnostní označení Němec je zde v rozporu se soudními spisy psáno s velkým písmenem.

Přímé citace byly ponechány prakticky beze změn. Opraveny byly zastaralé koncovky u sloves v infinitivu (-ti).

Některé dopisy v přílohách jsou oskenovány, některé přepsány. Přepis byl nutný v případech, kdy se dopis dochoval v rukopisu.

3. DEKRET PREZIDENTA REPUBLIKY Č. 16

„O přísnou spravedlnost volají neslýchané zločiny, kterých se dopustili nacisté a jejich zrádní spoluviníci na Československu. Porobení vlasti, vraždění, zotročování, loupení a ponižování, jehož obětí byl československý lid, a všechna ta stupňovaná německá zvěrstva, kterým bohužel pomáhali anebo asistovali i zpronevěřivší se občané českoslovenští, z nichž někteří zneužili při tom i vysokých úřadů, mandátů nebo hodností, musí dojíti zaslouženého trestu bez průtahů, aby nacistické a fašistické zlo bylo vyvráceno z kořene.“

Takto začíná Dekret prezidenta republiky 16/1945 Sb. ze dne 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. Již z této citované preambule je patrný jeho obsah. Tento dekret měl sloužit k poválečnému potrestání těch, kteří uškodili Československé republice a jejím občanům za druhé světové války.

Dekret se dělí na dvě hlavy a 34 paragrafů. První hlava vymezuje Zločiny proti státu, osobám a majetku. Samostatně je zde zločin udavačství, osm paragrafů se věnuje všeobecným ustanovením. Druhá hlava Mimořádné lidové soudy zřizuje MLS jako samostatné tribunály, definuje jejich funkce, pravomoci a průběh řízení.

3.1. HLAVA I.

I. hlava se dělí na čtyři části – zločiny proti státu, zločiny proti osobám, zločiny proti majetku a udavačství. U všech prohrěšků stanovuje i tresty.

Zločinem proti státu je na mysli porušení Zákona na ochranu republiky ze dne 19. března 1923. Tím jsou myšleny zločiny jako ohrožení bezpečnosti republiky, prorady, zrady státního tajemství, vojenské zrady nebo násilí proti ústavním činitelům. Trest v tomto případě byl těžký žalář od dvaceti let až po doživotí, v zvláštních případech trest smrti.

Dalším zločinem proti státu bylo členství v německých organizacích (NSDAP, SS, SA, SdP aj.). Tresty se zde pohybovaly od pěti do dvaceti let těžkého žaláře. Členství v SS mohlo ve zvláštních případech znamenat až doživotí.

Zločiny proti osobám byly definovány podle zákona č. 117 Říšského zákoníku z roku 1852 a zákonného článku V/1878 – zločiny veřejného násilí – zavlčení, nakládání s člověkem jako s otrokem, vraždu, zabití, těžké ublížení na těle se smrtelnými následky

a loupeže dětí se podle dekretu trestaly smrtí. Zločiny neoprávněného omezování osobní svobody, vydírání, vyhrožování, těžké poškození na těle se trestalo těžkým žalářem od deseti do dvaceti let.

Jako zločin proti osobám je dále definováno nařízení nucené nebo povinné práce ve prospěch válečného úsilí Německa nebo jeho spojenců. Trestem byl těžký žalář po dobu pěti až deseti let. Pokud byl ale postižený nucen pracovat v cizině nebo na místech, která ohrožovala jeho zdraví nebo dokonce život, trestem byl těžký žalář po dobu deseti až dvaceti let.

V další části se píše o těch, kteří způsobili zatčení, soudní proces nebo zranění jiné osoby, tresty se zde pohybují podle vážnosti činu od deseti let do doživotí, ve zvláštních případech byl možný i trest smrti.

Zločinem proti majetku se myslí zlomyslné poškození cizího majetku, zhářství a loupeže. Za tyto prohřešky byl trest smrti. Za vpadnutí do cizího nemovitého statku, poškozování cizího majetku, krádeže, zpronevěry, podíl na loupeži a podvody byly tresty těžkého žaláře od deseti do dvaceti let. V těžkých případech až doživotí.

Zvlášť stojí v dekretu udavačství. To se trestalo pěti až deseti lety těžkého žaláře. Pokud ale udání způsobilo odnětí svobody udaného, trest byl od deseti do dvaceti let a pokud udání mělo za následek ztrátu svobody většího množství lidí, těžkou újmu na zdraví nebo něčí smrt, trestalo se smrtí.

První hlava dále obsahuje osm všeobecných ustanovení. Zde se uvádí, že odsouzený je kromě trestu odnětí svobody odsouzen i ke ztrátě osobní cti² a část nebo celý jeho majetek propadá státu. Trest odnětí svobody si měl odsouzený odpykat v nucených pracovních oddílech.

² Pozbytí občanské cti [§ 14 písm. a)] znamená:

1. trvalou ztrátu vyznamenání, řádů a čestných odznaků, veřejných služeb, hodností a funkcí, akademických hodností, jakož i ztrátu odpočivných a zaopatřovacích požitků, platů z milosti a všelikých jiných platů z peněz veřejných;
2. u poddůstojníků degradaci a u důstojníků kasaci;
3. ztrátu způsobilosti k nabytí, výkonu a opětovnému nabytí práv, uvedených pod číslem 1 a 2 a práv ztracenými hodnostmi podmíněných;
4. ztrátu práva volit a volen nebo povolán být k veřejné funkci, nebo hlasovat ve věcech veřejných;
5. ztrátu způsobilosti zastávat funkce ve sdruženích (spolcích nebo jiných útvarech podrobných);
6. ztrátu způsobilosti být vlastníkem, vydavatelem, nebo redaktorem, nebo jakkoliv spolupůsobit při vydávání, redakci periodického tiskopisu, jakož i nakládat, vydávat a uveřejňovat tiskopisy neperiodické;
7. ztrátu způsobilosti konat veřejné přednášky nebo projevy;
8. ztrátu způsobilosti k práci ve výchovných nebo uměleckých institucích nebo podnicích;
9. ztrátu způsobilosti být zaměstnavatelem nebo spoluzaměstnavatelem;
10. ztrátu způsobilosti provozovat svobodné zaměstnání;
11. ztrátu způsobilosti být členem představenstva (správní rady) společností a společenstev;
12. ztrátu způsobilosti být vedoucím úředníkem v podniku soukromém.

3.2. HLAVA II.

MIMOŘÁDNÉ LIDOVÉ SOUDY

MLS byly zřizovány v sídlech krajských soudů, v případě potřeby však mohly zasedat v kterémkoli místě soudního obvodu. Soudily všechny zločiny definované v Hlavě I.

Senáty byly pětičlenné, předsedou byl vždy soudce z povolání, občanský nebo vojenský. Veřejné žalobce jmenovala vláda nebo z jejího pověření ministr spravedlnosti. Důležitou složkou MLS byli tzv. soudci z lidu. Ti měli pocházet ze všech stran Národní fronty, zvláště z řad perzekuovaných a vězněných účastníků odboje.

Řízení před MLS nesmělo v jednotlivých případech trvat déle než tři dny. Řízení bylo ústní a veřejné. Obžalovaný měl právo sám si zvolit obhájce nebo požádat soud o jeho zřízení, jinak mu soud zřídil obhájce z moci úřední. Obžalovaný a jeho obhájce měli právo na poslední slovo. Soud se usnášel na rozsudku v neveřejné poradě, rozsudek byl vyhlašován ihned. Nebylo proti němu žádných opravných prostředků, žádost o milost neměla odkladného účinku.

Dekret byl v platnosti až do 4. května 1947³.

³ Jech, Karel; Kaplan, Karel: Dekrety prezidenta republiky 1940-1945, str. 237-247.

MIMOŘÁDNÝ LIDOVÝ SOUD V POLIČCE

MLS Chrudim zahájil svou činnost 13. září 1945.⁴ V Poličce, jako v sídle okresního soudu, se také projednávaly případy spadající pod MLS Chrudim. U tohoto soudu v Poličce bylo podáno 96 žalob. Z toho bylo 39 odsouzených a to jedna osoba k trestu smrti, 3 doživotně, 36 k trestu těžkého žaláře v celkové výměře 250 let, ve třech případech bylo postoupeno jiným MLS, ve 4 případech bylo trestní řízení přerušeno pro nepřítomnost obviněných a ve 40 případech postoupeno k projednání Očistné komisi Okresního národního výboru v Poličce. U většiny odsouzených byla vyslovena ztráta a zabavení celého nebo částečného majetku ve prospěch státu⁵. Soudci z povolání byli v Poličce JUDr. Jan Chour a JUDr. Jaroslav Melezinek.

Polička byla v této době dost specifická. Podle posledního sčítání lidu žilo v Poličce naprosté minimum Němců (jen 150 z 6000 obyvatel⁶). Od dalších měst Poličku dále odlišují dvě skutečnosti. Polička ležela přímo na okraji Sudet a v její těsné blízkosti se nacházela zbrojovka spadající pod Škodovy závody. Většina Němců za války pracovala právě zde a později byli souzeni za přečiny, které napáchali právě v muničce.

U soudu v Poličce byly řešeny případy buď poličských občanů, nebo těch, kteří za války v Poličce působili. Jedinou výjimkou byl Ludvik Schulz, který sice své zločiny spáchal v Poličce, ale souzen byl v Chrudimi.

3.3. OD PROVINĚNÍ K SOUDU

O potrestání provinilců z dob války bylo rozhodnuto ještě v době, kdy válka probíhala. Po válce se někteří lidé snažili vzít právo do svých rukou a provinilcům se sami pomstít. Zasáhly ale národní výbory. Už několik dní po osvobození začaly zatýkat provinilce. Ostatní obyvatelé byli vyzváni, aby podali o těchto zatčených svá svědectví, popřípadě, aby podali informace o dalších provinilcích. Po zatčení byli podezřelí hned vyslechnuti a byla na ně uvalena vazba. Po tuto dobu se shromažďovaly zprávy obyvatelstva o činnosti zatčených. Autoři relevantních zpráv byli předvoláni k výslechu. Poté soudce rozhodl, zda podezřelý zůstane ve vazbě, nebo zda bude vyšetřován

⁴Dubová, Zuzana: Mimořádný lidový soud Chrudim. Sborník prací východočeských archivů 12, 2008, str. 259.

⁵ AMV ČR Kanice, fond bývalá KS SNB Hradec Králové, Památník četnického velitelství v Poličce 1918-1947.

⁶ Konečný, Stanislav: Polička za mnichovské krize. str. 190.

na svobodě. V prvním případě se později často stávalo, že o tuto vazbu byl odsouzenému zkrácen pobyt ve vězení. Ve druhém případě byl sice podezřelý propuštěn, ale musel se pravidelně (až dvakrát denně) hlásit na národním výboru. V průběhu vyšetřování byl podezřelý znovu několikrát vyslechnut. Tyto výslechy se zaměřovaly na jeho činnost za války, byl konfrontován s konkrétními obviněními, která vznesli místní. Často se dále stávalo, že obviněný psal soudu dopis z vazby, kde se dále ospravedlňoval. V těchto dopisech se většinou snažil dokázat své vlastenectví a svoji činnost, která byla nějak prospěšná státu či městu, kde žil, a jeho obyvatelům. V těchto dopisech proto obvinění sepisovali celý svůj životopis.

Někdy v průběhu roku 1946 následoval soud. Pokud se obžalovaný provinil pouze v místě bydliště, proběhl soud u jedné z poboček krajského soudu. Pokud ale byla jeho provinění vážná, soud se konal u mimořádného lidového soudu v krajském městě. Při soudu u jedné z poboček krajského soudu se tedy často stávalo, že lidoví soudci byli přímo z místa bydliště obžalovaného.

SOUDCI Z LIDU

Důležitou součástí soudních tribunálů byli tzv. soudci z lidu. Ti byli vybráni z obyčejných občanů, aby se zúčastnili soudních přelíčení a rozhodli o provinění obžalovaného. Z pětičlenných soudních senátů tito soudci z lidu měli 4 hlasy. Dalším členem senátu byl soudce z povolání. Po svém jmenování skládali soudci z lidu do rukou přednosty MLS či jeho náměstka vládním nařízením stanovený slib⁷.

Soudci z lidu byli součástí MLS z toho důvodu, že se věřilo, že právě oni budou prosazovat „lidovou spravedlnost“⁸.

V Poličce ve funkci soudců z lidu působilo celkem 8 lidí.

jméno	povolání	bydliště
Aigl, František	rolník	Polička
Borovský, František	úředník	Polička
Brokl, Jan	obuvnický dělník	Polička
Černý, František	neuvedeno	Polička
Doležal, František	kartáčník	Polička

⁷ „Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu při svém rozhodování řídit jen zákonem, že budu hlasovat podle svého nejlepšího svědomí a přesvědčení a že zachovám přísnou mlčenlivost o obsahu porady a hlasování soudu.“

⁸ podrobněji Frommer Benjamin: Národní očista – Retribuce v poválečném Československu.

Janele, František	ředitel v.v.	Polička
Janele, Jan	radiomechanik	Polička
Slezáček, Vladimír	strojvůdce	Polička

Na těchto soudcích je zajímavé, že se stalo, že při procesu s odsouzeným byl soudcem z lidu i svědek toho případu, např. v případě Františka Kuřeho vypovídal František Janele, který hlasoval o jeho vině.

PRŮBĚH SOUDNÍHO JEDNÁNÍ

Průběh soudního přelíčení byl také přesně stanoven dekretem. Hlavní přelíčení zahájil veřejný žalobce. Potom následovaly výsledky jednotlivých svědků. Potom podal veřejný žalobce návrh na výši trestu. Následně měl obžalovaný před soudem právo znovu vypovídat a také měl právo posledního slova. Stejně tak promluvil i jeho obhájce. Následovala neveřejná porada, kde se soudci usnesli na rozsudku. Po případném vynesení rozsudku odnětí svobody byl obviněný hned převezen do věznice, kde si měl odpykat svůj trest. V případě Poličky se jednalo o Krajskou věznici v Chrudimi.

TREST

V průběhu výkonu trestu se někdy stávalo, že rodinní příslušníci (nejčastěji manželky odsouzených) žádali soud o propuštění vězňů. Nejčastějším argumentem byl neutěšený finanční stav rodiny a právě odsouzení byli živitelé těchto rodin. Soud ale většinou těmto prosbám nevyhověl.

Po uplynutí poloviny trestu měl odsouzený právo požádat o podmíněčné propuštění. U kratších trestů soud často žádosti vyhověl. U delších provinění byla žádost většinou zamítnuta.

Do osudů vězňů často zasáhly amnestie. Ty byly vyhlášeny celkem dvě. Odsouzení s kratšími tresty se proto dostali z vězení v roce 1948 a ti s delšími tresty v roce 1953⁹.

⁹ SOA Z, fond MLS Chrudim, bez paginace.

4. POLIČKA ZA VÁLKY

20. STOLETÍ

Polička vstoupila do 20. století jako okresní město. Politický okres Polička vznikl v roce 1850. Pokračoval rozvoj, který ve městě započal v 19. století. Ve 20. letech nastal v Poličce obrovský stavební rozmach, kdy byla postavena většina významných budov ve městě.

POČTY OBYVATEL

Ve městě Polička žilo v roce 1910 celkem 5 262 lidí, 5 221 Čechů a pouhých 35 Němců. O dvacet let později stoupl počet obyvatel na 6 083, 5891 Čechů a jen 149 Němců. Už z těchto počtů lze tedy objektivně usuzovat, že město Polička bylo ve 30. letech 20. století ryze české město. Samotný okres Polička měl podle sčítání lidu v roce 1910 celkem 34 727 obyvatel. K české národnosti se hlásilo 24 788 a k německé 9 904 lidí. Další sčítání lidu proběhlo v roce 1930, kdy v okrese Polička žilo celkem 32 930 obyvatel, 24 391 Čechů a 8 245 Němců.¹⁰

Součástí okresu Polička se při jeho vzniku stalo i deset převážně německých obcí: Banín (Bohnau), Brněnec (Brünlitz), Česká Dlouhá (Böhmish Wiesen), Česká Radiměř (Rothmühl), Jedlová (Schönbrunn), Limberk (Laubendorf), Modřec (Riegersdorf), Německá Bělá (Deutsch Biela), Nová Bělá (Neu Biela), Stašov (Dittersbach).¹¹

4.1. OBSAZENÍ MĚSTA NĚMECKOU ARMÁDOU

Po vydání československého pohraničí, o kterém bylo rozhodnuto na konferenci v Mnichově v noci z 29. na 30. září 1938, poličští občané, jistě zasažení rozhodnutím konference, neměli zprvu žádné obavy o své město. Polička, ač ležela na česko-německém rozhraní, měla převahu českého obyvatelstva. Občané se ale dne 6. října 1938 dozvěděli, že město patří do tzv. 5. pásma záboru. Zprávy byly později potvrzeny. První jednotky německé armády přijely do města dne 10. října 1938 a obsadily celé historické jádro města a Horní předměstí. Po dvoutýdenním jednání opustily střed města, ale Horní předměstí v záboru zůstalo. Německá armáda si chtěla udržet strategickou silnici z Limberka (dnešní

¹⁰ Konečný, Stanislav: Polička za mnichovské krize. str. 190.

¹¹ dtto, str.12.

Pomezí) na Jedlovou a do Vojenské muniční továrny a Korouhve. Němci z okolních vesnic v této době celou továrnu vyrabovali.¹²

Německá armáda se z Horního předměstí stáhla až 24. listopadu 1938. Z Poličky se teda stalo pohraniční město¹³.

4.2. ODBOJ

Už v roce 1940 byla v Poličce založena odbojová skupina, která byla napojena na celkovou akci pro východní Čechy plukovníka Závady z Vysokého Mýta. V čele této skupiny stál úředník městské spořitelny Josef Šoltys, který vytvořil v Poličce vojenskou skupinu. Tato akce skončila zatčením Šoltyse, Kociána a F. Stodoly a suspendováním starosty E. Vencovského německými úřady. Josef Šoltys zemřel na následky týrání a útrap v koncentračním táboře.¹⁴

USTANOVENÍ REVOLUČNÍHO NÁRODNÍHO VÝBORU

28. října 1943 se v Poličce tajně ustavil národní výbor, který s očekávaným brzkým koncem války začal připravovat převzetí moci. Za předsedu byl zvolen Adolf Klimeš. Aktivní sabotážní činnost, hlavně na železnici, začaly od jara 1944 provádět partyzánské oddíly a skupiny, které působily i v okolí Poličky.¹⁵ Proto bylo 19. prosince 1944 do města, které se postupně stalo centrem rozsáhlého operačního území partyzánských skupin, nasazeno čtyřicetičlenné protipartyzánské komando gestapa, v jehož čele stál Ludvík Schulz, v únoru 1945 bylo nahrazeno Vlasovci.¹⁶

4.3. KONEC VÁLKY A HLEDÁNÍ VINÍKŮ

Vzhledem k tomu, že Polička ležela na hlavním tahu od Svitav na Hlinsko, od dubna zaznamenali místní zvyšující se provoz. Německá armáda i němečtí civilisté prchali na západ před postupující Rudou armádou. Ta do města dorazila 9. května kolem 13. hodiny. Už den předtím vládu nad městem převzal revoluční národní výbor. Válka po dlouhých šesti letech skončila. Nyní tedy nastal čas zúčtovat s viníky.

¹² Konečný, Stanislav: Polička za mnichovské krize. str. 12.

¹³ Dtto, str. 12.

¹⁴ SOkA S, fond MNV Polička kt. 5702 Jak vznikl v Poličce revoluční národní výbor. str. 1.

¹⁵ dtto, str. 1, 2.

¹⁶ SOA Z, fond MLS Chrudim, Ludvik Schulz, bez paginace.

Hned v květnu po osvobození se po celé Poličce objevily plakáty¹⁷, které jemně naznačovaly občanům, že viníky potrestá soud. Radní se snažili zabránit násilí ze strany Čechů na Němcích a kolaborantech. Plakát dále vyzýval občany, aby na národní výbor posílali zprávy o nevlasteneckém chování místních.

Důvodem k udání a pozdějšímu zatčení bylo následující:

daná osoba byla:

- 1) stoupencem Vlajky, Ligy proti bolševismu apod.
- 2) v letech 1938 a 1939 a za německé okupace hanobila veřejně nebo soukromě prezidenta Dr. Edvarda Beneše nebo naše činitele v emigraci
- 3) chválila a schvalovala jakýmkoli způsobem Hitlerův režim
- 4) přátelila se veřejně s Němci ke škodě českého národa
- 5) vyhrožovala českému člověku nebo s ním sprostě nakládala
- 6) udala některého Čecha
- 7) jakýmkoli způsobem poškodila české lidi nebo český zájem vůbec¹⁸

Takovýchto udání došlo na národní výbor velké množství. Už v květnu 1945 bylo několik osob zatčeno a obviněno z trestní činnosti proti republice, kterou definoval Dekret prezidenta republiky č. 16. V Poličce, jako v sídle okresního soudu, byla zřízena pobočka Mimořádného lidového soudu Chrudim. Místní tedy mohli přihlížet soudním procesům s těmi, kteří se za války chovali protistátně.

¹⁷ Městské muzeum a galerie Polička, Materiály k roku 1945.

¹⁸ dtto.

5. ČEŠI PŘED MLS V POLIČCE

Všechny případy českých provinilců, které v této práci uvádím, se zabývají udavačstvím. Udavače bychom mohli rozdělit podle toho, kolikrát se udání dopustili. Zda šlo o ojedinělou záležitost, nebo o opakovanou. Také velice záleželo na tom, jaký byl důvod udání. Soud rozlišoval, zda se jednalo o úmyslné udání nebo o nedbalost¹⁹.

Tresty za udavačství byly neobyčejně vysoké. Trestalo se pěti až deseti lety těžkého žaláře. Pokud ale udání způsobilo odnětí svobody udaného, byl trest od deseti do dvaceti let a pokud mělo udání za následek ztrátu svobody většího množství lidí, těžkou újmu na zdraví nebo něčí smrt, trestalo se smrtí²⁰.

Důvody k udání byly různé. Na základě čtyř případů, které následují, lze rekonstruovat důvody, které souhlasí s výzkumem jiných autorů²¹. Mohlo jít o důvod pomsty (Dražilovi), odplaty (Pásek), nenávisti a závisti (Čechal), konkurence (Kuře). Objevil se zde i případ, kdy Čech využil nacistické nenávisti k Židům, aby očernil majitele domu, ve kterém bydlel.

Udavači buď své udání poslali přímo na Gestapo do Pardubic, nebo ho oznámili některému z vysokých německých činitelů v Poličce. Ti udání buď poslali dál, nebo ho zlikvidovali (Koucký).

Častým důvodem udání bylo soužití udavačů a udaných v jednom domě. Sousedské spory často přerostly v otevřenou nenávist, která často vedla až k udání (Dražilovi, Čechal).

Dále se zde objevil případ konkurence v zaměstnání, kdy jeden konkurent udal druhého pro poslech zahraničního rozhlasu.

Jména čtyř z pěti zde zmíněných provinilců se objevila na plakátech, které hned po konci války vyvěsil po městě národní výbor. Na těchto plakátech se objevila jména těch, kteří byli národním výborem pokládáni za udavače. Jediné jméno, které se na plakátech neobjevilo, je jméno Františka Čechala, ačkoliv on za své provinění dostal pět let vězení.

¹⁹ SOA Z, fond MLS Chrudim, bez paginace.

²⁰ Jech, Karel; Kaplan, Karel: Dekrety prezidenta republiky 1940-1945, str. 237-247.

²¹ Borák, Jarkovská, Kočová.

5.1. KAREL A RŮŽENA DRAŽILOVI

Jeden z nejzávažnějších případů, které řešily MLS v Poličce, se týkal manželů Růženy a Karla Dražilových. Byli obviněni z udavačství a ze spolupráce s Němci. Oba manželé se narodili v roce 1905 a měli spolu jednoho syna, kterému bylo v době konání soudu nad jeho rodiči 11 let. Oba byli české národnosti. Karel Dražil se živil jako účetní. Na začátku války nejprve pracoval u obuvnické firmy Vratislava Netolického. Když byla firma v roce 1942 uzavřena, pracoval u německé firmy Tobisch. Růžena Dražilová byla v domácnosti.²²

Jméno Karla Dražila se objevilo na plakátech, které byly hned po osvobození Rudou armádou vylepeny po celé Poličce a okolí.²³ Zatykač na oba manžele byl vydán 21. května 1945.²⁴

Proti Dražilovým vypovíдалo poměrně hodně obyvatel Poličky a dokonce i velitel Gestapa v Poličce Ludvík Schulz. Ačkoli poličští občané nemohli Schulzovi přijít na jméno, v tomto se všichni shodli: Dražilovi byli velice nepříjemní lidé, Dražil byl pod pantoflem a domácnosti vládla hysterická žena. Tuto skutečnost potvrzuje i fakt, že Dražilovi udali hned několik obyvatel domu, ve kterém bydleli. Tito jejich sousedé shodně vypověděli, že měli s Dražilovými různé sousedské spory, které často přerostly až v hádku a ze strany Dražilových až v urážky a hrubé osočování.

Hned po vyvěšení výzvy, aby občané pomohli odhalit kolaboranty, přišlo na Okresní úřad v Poličce několik dopisů od místních, kde popisovali zločiny obou manželů. Tito všichni potom vypovíдали i u soudu. Dopisy a jejich výpovědi se shodují. Dražilovi byli vyslechnuti hned po zatčení a potom ještě vypovíдали před soudem. Záznamy z těchto dvou výslechů se ale značně liší.

Co se ale liší naprosto, je skutečnost popisovaná Dražilovými na jedné straně a poličskými občany na straně druhé.

Při zasedání soudu se dokonce stalo, že se Růžena Dražilová snažila zbavit různých nařčení, a proto z nich obviňovala svého manžela.

Rozsudky vynesené nad manžely Dražilovými byly jedněmi z nejdelších trestů odnětí svobody, které byly v Poličce vyneseny.

²²SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace.

²³ Městské muzeum a galerie Polička. Materiály k roku 1945.

²⁴ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace.

ODVINĚNÍ KARLA DRAŽILA

Při soudu byl Karel Dražil obviněn z udavačství a ze zločinů proti státu. Prokázáno mu bylo pět udání na poličské občany.²⁵

a) Vratislav Netolický

Pan Vratislav Netolický byl majitelem továrny na obuv v Poličce, kde byl Karel Dražil zaměstnán od roku 1929 do 30. června 1942 jako účetní. Podle Netolického byl Dražil přívržencem fašismu už ve 30. letech. Toto tvrzení doložil na skutečnosti, že v roce 1938 si dal Karel Dražil do své kanceláře obraz R. Gajdy. Obraz v kanceláři nechal i přes upozornění ze strany pana Netolického, aby obraz odstranil. V Dražilově kanceláři se prý velmi často scházeli různí místní Němci. Na těchto schůzkách spolu účastníci mluvili německy. Netolický Dražila upozornil, že schůzky musí přestat. *„Avšak nebylo to nic platné. Doba byla taková, že nebylo možno jej propustit, musel jsem proto mlčky trpět, jak v kanceláři přijímá různé německé návštěvy. Zprvu jsem mu to zakázal, on mi však na to prudce pohrozil, že jednám protiněmecky, abych si to uvědomil a pamatoval. Dražila jsem se obával, vzhledem k jeho stykům a povaze, že by mě mohl oznámit.“*²⁶

Počátkem roku 1941 zavolali Netolickému, aby se dostavil na centrálu Gestapa do Pardubic, kde byl obviněn z toho, že prý vyzvídá na německých vojácích, jakou mají Rusové výzbroj, jak vypadá fronta a podobné věci. Netolický poukázal na to, že nemohl na Německu nic vyzvídat, protože neumí německy. Hned vyšetřujícího úředníka upozornil, že pokud na něj přišlo nějaké udání, mohl být jeho autorem Karel Dražil, kterému šlo o to, aby se zmocnil jeho obchodu a závodu. Pan Netolický byl přesvědčen, že Dražil věří tomu, že kdyby byl Netolický uvězněn, že by se závodu mohl zmocnit sám. Vyslýchající úředník gestapa ukázal Netolickému z větší vzdálenosti písemné udání, z kterého měl Netolický poznat, že je to oznámení psané strojem v jeho kanceláři a na jeho připomínku, že to udělal Dražil, začal úředník pokyvvovat hlavou na důkaz souhlasu a při tom několikrát pronesl: „No jo!“. Netolický vysvětlil, že udání bylo učiněno ze zášti a vyšetřování bylo zastaveno.

Podruhé byl povolán na Gestapo do Pardubic v roce 1942. V roce 1945 si už nepamatoval, co mu kladli za vinu. Pamatoval si ale, že když před vyšetřujícími úředníky zmínil jméno Karla Dražila a to, že spolu nemají dobré vztahy, byl propuštěn.

²⁵ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace, obžaloba.

²⁶ dtto, dopis Vratislava Netolickému Národnímu výboru v Poličce ze dne 24. května 1945 a výslech svědka z 31. května 1945.

Když byl závod Netolických v roce 1942 uzavřen, někdo udal, že má zatajené zásoby. Gestapo přijelo do Poličky a spolu s úředníky okresního úřadu provedli u Netolického prohlídku. „*V oznámení bylo uvedeno, že mám zatajené kůže a uvedené místo, i kde se tyto kůže se nacházejí a tam byla také prohlídka provedena.*“²⁷ Ukázalo se ale, že nalezené kůže jsou ty, které Netolický sám přihlásil. Netolický vypověděl, že úředníci a gestapáci mu tehdy otevřeně řekli, že oznámení učinil Dražil.

*„Jeho činnost jako fašistického přívržence je všeobecně známá. Po osudných dnech roku 1938-1939 domníval se patrně, že nadešla jeho doba, neboť jeho jednání nasvědčovalo tomu, že v podniku, kde zastával dlouhá léta místo účetního, mohl by být skutečným majitelem. Tato má domněnka byla mi nyní i svědky potvrzena, že se v tom smyslu vyjádřil již v roce 1939 mezi zaměstnanci mého podniku. K dosažení svého cíle postupoval skutečně plánovitě.“*²⁸

b) Antonie Netolická

Dražil se ve svých udáních zaměřil na celou rodinu Netolických. Manželka pana Netolického, Antonie, byla povolána na gestapo dne 9. července 1940. Byla vyslýchána proto, že se prý vyjádřila v tom smyslu, že za německé okupace nemůžou Češi počítat ani s jedinou českou školou a že všechno bude poněmčeno. Úředník se jí zeptal, jestli ví, jak se tato zpráva na gestapo dostala. Paní Netolická hned odpověděla, že se může jednat jen o Dražila, který „*ze msty dopustil se tohoto hanebného činu vůči manželce svého zaměstnavatele*“²⁹. I ona byla hned propuštěná³⁰.

c) Karel Janč

Karel Janč byl profesorem na gymnáziu v Poličce a bydlel ve stejném domě jako rodina Dražilových. V říjnu 1942 se u Janče zastavil nějaký muž a řekl mu, že zítra u něj bude provedena prohlídka, protože na něj bylo učiněno udání, že shromažďuje zásoby. Tento muž Jančovi hned řekl, že vše udal Dražil a že je to už třicáté oznámení, které Dražil učinil. Janč dal vše do pořádku, kontrola se ale dostavila až za týden. Úředník prohlásil,

²⁷ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace, dopis Vratislava Netolického Národnímu výboru v Poličce ze dne 24. května 1945 a výslech svědka z 31. května 1945.

²⁸ dtto, dopis Vratislava Netolického Národnímu výboru v Poličce ze dne 24. května 1945 a výslech svědka z 31. května 1945.

²⁹ dtto, výpověď u soudu z 12. února 1946.

³⁰ dtto, výpověď u soudu z 12. února 1946.

„že musí ještě jít na dvůr, aby nás bylo vidět a na moji otázku proč to, odpověděl, že mám zlého souseda. Já jsem pronesl toliko jméno Dražil a na to uvedený úředník přisvědčil.“³¹

Při vyšetřování po válce bylo zjištěno, že oním úředníkem byl K. Zuna, úředník Okresního výboru v Litomyšli. Ten vypověděl: *„Dostalo se mi do ruky udání na Janče, kde se psalo, že je benešovec, přívrženec sovětského režimu, že je protiněmeckého smýšlení a vůbec osoba nespolehlivá a že hromadí zásoby, které mu přinášejí žáci do školy. Dva dny před plánovanou prohlídkou jsem jel do Jančova bytu do Poličky, kde jsem Jančeho upozornil a sdělil mu, kdo udání napsal“.*³² Výpovědi se zde liší v tom, kdy před plánovanou prohlídkou na ní byl Karel Janč upozorněn. On uvádí týden, Zuna dva dny.

Další udání na Janče od Dražila přišlo na jaře 1943, to už ale prohlídka vykonána nebyla.³³

d) František Vojta

František Vojta byl zaměstnán v továrně na výrobu obuvi Netolický, tedy ve stejné továrně jako Karel Dražil. Vojta byl svědkem kolaborantského chování Dražila v zaměstnání. Nad stolem, kde Vojta ve firmě pracoval, měl podle své výpovědi ještě v letech 1939-40 pověšeny dva portréty prezidenta Edvarda Beneše. Dražil při jedné návštěvě dílny strhl oba obrázky, zmačkal je, hodil na zem a pošlapal. Vojta mu řekl, že přijde doba, kdy ho bude tento čin mrzet. Dražil *„si však byl příliš vědom doby, v jaké jsme žili, neboť jiný den prohlásil přímo, že tento majetek³⁴ bude v případě vítězství všechn jeho“.*³⁵

Díky Dražilovi byl Vojta i se svojí manželkou předveden a na základě Dražilova udání byli oba obviněni z poslušnosti cizího rozhlasu. Úředník Vojtu upozornil, že udání učinil Dražil a že z toho nebudou nic dělat. Za měsíc byla předvolaná manželka Františka Vojty Anna. Někdo ji udal, že se dopustila výroku, že to s Němci špatně dopadne. Udání měla učinit Růžena Dražilová.³⁶

³¹ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace, výslech svědka z 31. května 1945.

³² dtto, výslech svědka z 23. června 1945.

³³ dtto, výslech svědka z 31. května 1945.

³⁴ továrna Netolických

³⁵ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace, výslech svědka z 1. června 1945.

³⁶ dtto, dopis Františka Vojty Národnímu výboru v Poličce ze dne 25. května 1945 a výslech svědka z 1. června 1945.

e) Ing. Antonín Plhoň

Na podzim roku 1943 byl byt Ing. Plhoňe prohledán dvěma četníky z Litomyšle a jedním policejním strážníkem z Poličky. Měli zde přezkoumat potravinové lístky, protože na Okresní úřad do Litomyšle došlo udání, že prý Plhoň má 40 masových lístků. Při prohlídce se nic nenašlo. Kdo byl udavačem, Plhoň nevěděl. Celou záležitost probíral s Vratislavem Netolickým a ten mu řekl, že prý s ním o tom mluvili četníci a že udání učinil Karel Dražil. Plhoň ale nevěděl, proč by na něj Karel Dražil posílal udání, protože Dražila prý ani neznal. Žádný jiný důvod domnívat se, že udavačem byl i v tomto případě Dražil, Plhoň neměl. Přesto i za tento případ byl souzen Karel Dražil³⁷.

DALŠÍ UDÁNÍ

Při vyšetřování manželů Dražilových vypovídalo proti nim několik osob, které s Dražilovými přicházeli za okupace do pravidelného styku. Na základě těchto výpovědí lze dobře posoudit charaktery obou manželů.

Josef Čepěk

Josef Čepěk bydlel s Dražilovými v jednom domě. Do domu, kde bydleli Dražilovi, se jeho rodina přistěhovala v roce 1942. Zpočátku byly vztahy s rodinou Dražilovou dobré, potom „*když jsem se dozvěděl, jaká je to rodina, přestal jsem s nimi styky udržovat a od té doby se náš poměr silně zhoršil. Dražilová, kdykoli mě potkala, i přes ulici křičela, že jsem benešovec a komunista a že se postará o to, aby všichni odtud odtáhli. Rovněž mi řekla, že jsem česká pakáž.*“³⁸ Dražilová se prý před Čepkem vyjádřila, že ona je nájemník „*vyšší kategorie*“ než ostatní a že „*ještě budeme před ní klečet a prosit*“.

I pětkrát do týdne urážela Čepkovu manželku a vyhrožovala jí „*počkej, ty svině, zítra tě odtáhne gestapo.*“³⁹

Situace se vyhrotila 12. dubna 1945, kdy do bytu Čepkových vtrhlo gestapo v čele se Schulzem⁴⁰ a několik Vlasovců. Prohledali byt a oba manželé Čepkovi potom Vlasovci odvedli do hotelu Holý, kde sídlilo gestapo. Zde byl pan Čepěk i se svojí manželkou vyslýchán Schulzem. Důvodem výslechu byly „*politické věci a styky s partyzány*“. Prý na něj bylo podáno oznámení, že ukrývá partyzány. Po půl hodině byl propuštěn. Čepěk při

³⁷ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace, výslech svědka z 6. června 1945.

³⁸ dtto, výslech svědka z 31. května 1945.

³⁹ dtto, výslech svědka z 31. května 1945.

⁴⁰ velitel Gestapa v Poličce, jeho případ viz. níže.

výslechu řekl, že má nepříjemnosti s Dražilovou. „*Při tom mně však Schulz vyhrožoval, že jestli někde povím, že oznámení přišlo od Dražilových, že mě zavře na dlouhou dobu a že budu souzen.*“⁴¹

Podnětem k udání bylo, že na Velikonoční pondělí u Čepka přespal jeden jeho známý, což se dozvěděla Dražilová.

Do sporů s Dražilem se Čepka nedostal, protože ten byl neustále pryč.

Čepka potvrdil i časté návštěvy různých Němců u Dražilů, Schulz prý jednou přišel ve dvě ráno, v bytě se pilo a „*bylo mnoho hluku po celém domě*“^{42 43}.

Dražilovi zřejmě měli spory se všemi obyvateli domu. Nikdo z nich se o nich nevyjádřil nějak příznivě. Paní Emilie Urbanová o Dražilovi vypověděla:

„*Jeho ideálem byl Emanuel Moravec, muž budoucí Evropy, jak se sám vyjádřil. Obdivoval gestapáky, že mají v žilách železo. Přátelil se s Němcem Schulzem, metlou Poličky, a vodil si je do bytu. Všichni v domě č. 300 dp. si svobodně vydechli, když celá Dražilova rodina odjela z Poličky ze strachu před Rudou armádou*“⁴⁴.

Dražilův kladný poměr v Moravcovi byl potvrzen na základě jejich korespondence. Více viz. níže.

Josef Vlk

V roce 1944 si Dražil u učitele Vlka stěžoval, že některé děti byly Dražilova syna a vysmívaly se mu, že bude i se svým otcem oběšen, až přijdou Rusové. Dražil žádal, aby Vlk celou věc nahlásil německým úřadům. Dále Dražil naléhal, aby za původce všeho špatného chování proti jeho synovi označil jistého Vytlačila, který sice do této školy nechodil, ale bydlel ve stejném domě jako Dražilovi. Vlk to odmítl, vyslechl své žáky, kteří popřeli, že by něco takového kdy řekli. Vlk to řekl Dražilovi a ten řekl, že vše bere zpět.⁴⁵

⁴¹ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace, výslech svědka z 31. května 1945.

⁴² Schulz takovou návštěvu popřel. viz. dále

⁴³ dtto, dopis Josefa Čepka Národnímu výboru v Poličce ze dne 25. května 1945 a výslech svědka z 31. května 1945.

⁴⁴ dtto, dopis Národnímu výboru v Poličce z 28. května 1945.

⁴⁵ dtto, výslech svědka z 6. června 1945.

SEZNAM NESPOLEHLIVÝCH ČECHŮ

Ve výpovědích Poličských proti Karlu Dražilovi se často objevovala zmínka o jakémsi seznamu. Mezi obyvateli Poličky se ke konci války šířila zvěst, že existuje jakýsi seznam místních, kteří mají být zneškodněni. Většina místních se domnívala, že autorem seznamu je právě Karel Dražil. Na seznamu se měla vyskytovat jména významných poličských občanů, kteří byli známí tím, že nespolupracují s Němci.

Paní Vejvodová vypověděla, že o Velikonocích v roce 1945 se šla postarat o králíky svých známých do domu, kde bydleli Dražilovi. Na zahrádce se setkala s Dražilem, který měl podle jejího svědectví prohlásit „*Až my mladí přijdeme k moci, musí být takoví lidé jako jsou Hampl a Sommer a jiní zneškodněni*“.⁴⁶ Přitom dupl nohou a současně učinil posunek rukou na krku, což podle paní Vejvodové působilo dojmem, že chce tím naznačit, že buď budou rozdraceni, nebo odstřeleni.

Ta o tom později mluvila se svojí známou, která si myslela, že existuje seznam lidí, kteří mají být zastřeleni, protože jí Dražil říkal, že až se fronta přiblíží, že „*všichni dobří Češi budou zneškodněni*“. Paní Vejvodová o tom řekla Františkovi Janelemu, protože si myslela, že jeho jméno na seznamu bude taky⁴⁷.

František Janele vypověděl, že se pravděpodobně mělo jednat o seznam „nebezpečných Čechů“, kteří měli být včas před příchodem Rusů zastřeleni.

V tomto seznamu se podle všeho mělo nacházet právě jméno Janeleho, dále např. jméno ředitele spořitelny Hampla a jiných zdejších českých občanů z řad bývalé městské rady. Podle Janeleho nebylo pochyb, že tento seznam připravil Dražil.⁴⁸

Ludvík Schulz o Dražilovi

Proti Karlu Dražilovi a jeho ženě vypovídal i velitel Gestapa v Poličce obávaný Ludvík Schulz, který byl také souzen MLS a jako jediný obžalovaný, který za války působil v Poličce, byl odsouzen k trestu smrti. Zajímavé na tom je, že ač byl Schulz poličskými občany nenáviděn, v názoru na Dražilovi se s nimi shodl. Kvůli mnoha osobním připomínkám zde uvádím celé Schulzovo prohlášení.

„*Do Poličky jsem přišel 19. prosince 1944. S Dražilem jsem se u Tobischů stýkal při každé své návštěvě a Dražil byl podle mého soudu typickým udavačem. Stál ve*

⁴⁶ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace, výslech svědkyně z 6. června 1945.

⁴⁷ dtto, výslech svědkyně z 6. června 1945.

⁴⁸ dtto, výslech svědka z 6. června 1945.

zpravodajské službě a podléhal přímo Kurzovi. Dražil si mi stěžoval, že Kurz do Poličky málo jezdí a žádal mě, abych jeho udání přejímal a posílal dále. Sdělil mi tehdy, že má plnou hlavu starostí a že by s Kurzem potřeboval nutně mluvit, poněvadž ony věci nelze odkládat. Odmítl jsem Dražilovi dělat prostředníka, poněvadž věci tohoto rázu nespádaly do mé kompetence. Dražil, vyslovený fašista a stoupenec Moravcův, jednal podle mého názoru hodně pod vlivem své ženy, která byla typem hysterky. Manželka Dražilova mě navštěvovala velmi často a při každé návštěvě přinášela řadu udání, ale takového rázu, že pro mě neměly ceny. Vyslechl jsem ji jenom z povinnosti. Kdybych byl měl jednat podle ní, musila by být více jak jedna polovina Poličky zatčena.

Pamatuji se jen na jeden konkrétní případ, kdy mně udala manželé Čepkovi pro poslech cizího rozhlasu. Manželé Čepkovi odešli se mnou do hotelu Holý, po konané domovní prohlídce a po výsledku jsem je propustil na svobodu. Druhým případem bylo udání Borovského také pro poslech cizího rozhlasu. Borovského jsem ani nevyslychal, poněvadž jsem se přesvědčil v případě s Čepkovými, že udání byla bezcenná. Dražil mě ale upozorňoval na Klodnera a Tuže, Smejkalu, Dudka, Hampla, Františka Martinů a Dostála z pošty, že jsou nespolehliví, že jednají ve prospěch obou stran. Zvláště upozorňoval na Klodnera, že dělá vyzvědače pro českou mafii. Proti Klodnerovi nebylo podezření, že by snad pracoval i pro Němce. Dále mě upozornil, že v Poličce je odbočka ilegálního odbojového hnutí – Maffie. Dražil učinil tolik udání tak malicherných, že se nemohla potřebovat. V hotelu mě navštívil asi dvakrát a jednou se svojí ženou. Jednou jsem byl pozván Dražilem do bytu, že prý má pro mě se svojí ženou důležité sdělení. Ještě večer mně volal Dražil dvakrát telefonicky a ptal se, jestli zdali jsem nezapomněl a vyzval mě, abych přišel k Tobischovi, že pracuje přesčas a spolu že půjdeme k němu. Vyhověl jsem a kolem 9. hodiny jsme přišli do Dražilova bytu. Předtím jsem nevěděl, kde bydlí. Dražilová mně udělala dvě vejce a nalévala mi curaso. Jejich sdělení byla naprosto bezpředmětná, a poněvadž především Dražilova žena byla mi naprosto nesympatická, vícekrát jsem tam nešel. Vzpomínám si, že mi ten večer vyprávěli o ostatních nájemnících jako o zakuklených komunistech, které bylo zapotřebí postřílet. Dražil mě prosil o pistoli pro osobní ochranu. Slíbil jsem mu tu věc a nikdy jsem mu ji nedal. Pokud se pamatuji na Dražilova udání, nebyl nikdo zatčen alespoň mnou“.⁴⁹

⁴⁹ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace, výslech svědka z 30. června 1945.

RŮŽENA DRAŽILOVÁ

Hlavní výsledky byly všechny směřovány k činnosti Karla Dražila. Mnoho svědků se ale vyjadřovalo i k jeho ženě, která byla podle jejich svědectví ještě horší než její manžel. Dražil byl podle slov většiny svědků naprosto v područí své ženy, dělal, co mu nařídila. Všichni se shodli na tom, že Růžena Dražilová byla poněkud hysterické povahy, že byla velice nepříjemná a snažila se ublížit každému, kdo se na ni jen krůvě podíval.

František Borovský

V roce 1942 si dcera pana Borovského vypůjčila z městské knihovny knihy a jednu z nich si od ní půjčila Růžena Dražilová. Když Dražilová knihu vracela, zmínila se, že takové knihy⁵⁰ nemají být půjčovány, protože jsou zakázány. Asi za tři dny přijelo z Pardubic gestapo do městské knihovny. Co tam se dělo, Borovský nevěděl, protože tehdy nebyl v Poličce. I Borovského dcera byla gestapem vyslechnuta odkud knihu má a komu ji půjčila. Protože knihu měla půjčenou Růžena Dražilová, byl Borovský později při výslechu přesvědčen, že Dražilová věc gestapu sama oznámila.

Na základě výpovědi je patrné, že rodiny Dražilova a Borovských žily také v jednom domě.

V létě 1943 došlo k nedorozumění mezi Borovským a Dražilovou na zahradě, při kterém Dražilová měla prohlásit: „*Vás, vy benešovci, musíme vymýtit*“⁵¹.

V září 1943 byl pořádán německý průvod skrz město ke stadionu. Tento průvod musel jít i kolem domu, kde bydleli Dražilovi a Borovští. Za několik dnů byl totiž pan Borovský zatčen četníky a odvezen do Litomyšle a pak do Pardubic, kde byl vyslýchán na gestapu. Překladatel neuměl dobře česky, proto směl pan Borovský nahlédnout do udání. To bylo napsané na stroji a v němčině, Borovský myslí, že Dražilem. Na konci byl ale podpis Dražilové. Podle výpovědi pana Borovského bylo v oznámení uvedeno, že prý při průvodu plival na německé prapory, že při průvodu pokřikoval a zesměšňoval ho. Celé oznámení bylo podle Borovského nepravdivé. Když průvod procházel kolem jeho domu, doma sice byl, ale ležel na pohovce a průvod vůbec nesledoval. Je přesvědčen, že udání učinila Dražilová, protože jejich vzájemné vztahy byly velice napjaté⁵².

⁵⁰ zde bylo ve spisech tužkou nadepsáno MRŠTÍK

⁵¹ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace, výslech svědka z 31. května 1945.

⁵² Toto udání mělo zajímavou dohru. Když udání Růženy Dražilové došlo na Gestapo do Pardubic, místní úředníci prohlásili, že Dražilová přece nemohla přes hudbu z průvodu slyšet, co Borovský říkal. Úředníci gestapa proto pokárali poličské úředníky (konkrétně Bohumíra Kouckého) a nařídili jim, aby všechna udání

V dubnu 1945 byl pan Borovský zaměstnán v Borové (vesnice kousek od Poličky) opatrováním a dopravou dřeva na zábrany v Poličce. Tehdy ho tam několikrát viděla Růžena Dražilová. Dne 11. dubna byl Borovský zatčen, odveden do hotelu Holý, kde byl vyslechnut Schulzem, který se ho ptal na partyzány a jestli je ve spojení s jistým Podhajským z Borové. Po 45 minutách byl propuštěn. Borovský byl přesvědčen, že ho udala Dražilová.

Jako jejich soused pan Borovský viděl, jak Schulz přišel za Dražilem domů.⁵³

Vratislav Netolický

„Manželka Dražila byla však stejné povahy, chodila často do kanceláře, a tak se přede mnou vyjadřovala o prezidentu Benešovi hrubým a neurvalým způsobem, že je lump, a používala i jiných hrubých výrazů. O těch, kteří nebyli fašisty, prohlašovala, že jsou to benešovci, že je patří dát do koncentráku, zabít a odstřelit. Tyto její výroky se týkaly zvláště národních socialistů. Podobné výroky pronášel i sám Dražil.“⁵⁴

Emilie Urbanová

„Růžena Dražilová se mnohokrát vyjádřila hanlivě o prezidentu Benešovi a celé jeho rodině. Přívržencům prezidenta Beneše nemohla přijít na jméno. Naopak zase velmi vychvalovala nacistický režim a jeho představitele. Zaváděla úmyslně takové řeči, které měly lidi vyprovokovat k výrokům, které jim uškodily.“⁵⁵

Anna Vojtová

„Dražilová ke mně chovala nepřátelství, když jsem ji potkala na ulici, pronášela poznámky o Londýnu, a tak jsem jednou poznamenala, že každý jednou dostane, co mu patří. Dražilová na to nic neřekla, ale viděla jsem, že šla ihned na policejní komisařství, kde byl tehdy inspektorem Hammer. Asi za 14 dní na komisařství na mě Hammer udeřil, co

nejprve prošetřili, než je pošlou dál. Tento postup je potom vidět při dalších případech, viz.případ Františka Kuřeho.

⁵³SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace, dopis Františka Borovského Národnímu výboru v Poličce ze dne 24. května 1945 a výslech svědka z 31. května 1945.

⁵⁴ dtto, dopis Vratislava Netolického Národnímu výboru v Poličce ze dne 24. května 1945 a výslech svědka z 31. května 1945.

⁵⁵ dtto, dopis Národnímu výboru v Poličce z 28. května 1945.

*jsem to řekla. Já jsem ho ihned upozornila, že takové udání mohla učinit jenom jedna žena, která je schopná uvrhnout rodinu do neštěstí*⁵⁶.“

František Vojta

Jak jsem uvedla už dříve, František Vojta pracoval v závodě u Netolických, kde Karel Dražil pracoval jako účetní. Manželka ho prý v závodě často navštěvovala. Pan Vojta vzpomínal na zážitek, který se odehrál na dílně a jehož hlavním aktérem byla právě Růžena Dražilová, která přišla za manželem. Na stole ležel balík, který měl být odeslán zákazníkovi, který se jmenoval Beneš. Paní Dražilová zaslechla dotaz, na který balík má Vojta nalepit adresu Beneše. „*Tehdy si neodpustila příležitost hrubě napadnout pana prezidenta poznámkou: „To ty boty neposíláte snad tomu vrahovi prezidentu Benešovi?”*“⁵⁷ Tady je velmi zajímavá výpověď Růženy Dražilové před soudem, která se vztahuje k této události. Dražilová popřela, že by něco takové řekla. Podle ní se událost odehrála úplně jinak. Při návštěvě manžela v závodě, viděla na stole stát nějaké boty a vyjádřila prý pohoršení nad tím, že závod posílá boty „*tomu vrahovi Heydrichovi*“⁵⁸,⁵⁹

Dražilovi v květnu 1945

Podle výsledku svědků lze s jistotou předpokládat, že místní Karla a Růženu Dražilovi vinili z kolaborace a že nebyli vůbec oblíbení. Po osvobození se oba dostali do rukou těch, kteří se chtěli pomstít. Zatčení byli až ve druhé polovině května a až do procesu byli oba manželé ve vyšetřovací vazbě.

Růženě Dražilové byly ostříhány vlasy a byla donucena chodit v předklonu po náměstí a na zádech měla nacistickou vlajku.⁶⁰

Karel Dražil byl držen v sokolovně, kde byli soustředěni i další kolaboranti. Zde byl spolu s dalším provinilcem nucen, aby se navzájem bili.

Karel Dražil vypovídal i o tom, co se s ním dělo po osvobození. Popsal události, které se odehrály někdy na počátku června na dvoře poličské sokolovny. Pokud bychom tuto dataci Dražilovi věřili, znamenalo by to, že se toto všechno stalo až poté, co byl zatčen místními úřady.

⁵⁶ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace, výslech svědkyně z 6. června 1945.

⁵⁷ dtto, výslech svědka z 1. června 1945.

⁵⁸ dtto, výpověď u soudu z 12. února 1946.

⁵⁹ dtto, výslech svědka z 1. června 1945.

⁶⁰ Městské muzeum a galerie Poličce

„Musel jsem stále dokola utíkat kolem nějaké žerdi a dostával jsem bití a to kolbou a kopanci. Pak vím, že jsme byli postaveni do kruhu a pak jsem byl jedním členem hlídky tážán, kdo udal Jaroslava Kozla a Františka Kuřeho⁶¹ pro poslech zahraničního rozhlasu. Když jsme na to odpověděl, že nevím, kdo toto udání učinil, byl jsem znovu bit. Krátce na to byl předvolán nějaký Němec a bylo tehdy nařízeno, že vzájemně jsme se museli fackovat.“⁶²

SOUD

Hlavní přelíčení proti manželům Dražilovým proběhlo v budově Tylova domu v Poličce 12. února 1946. Veřejným žalobcem byl JUDr. Jar. Melezinek.

VÝPOVĚĎ KARLA DRAŽILA PŘED SOUDEM

Karel Dražil před soudem prohlásil, že se cítí částečně vinen. Popřel ale, že by kdy prohlásil, že Německo válku vyhraje. Přiznal ale, že v žádostech o místo napsal, že „věří v německou spravedlnost“.⁶³

Přiznal, že psal dopisy Emanuelu Moravcovi. Tyto dopisy byly mezi důkazy, proto Dražil jejich existenci nemohl popřít. Velice zajímavé je ale jeho vysvětlení, proč dopisy psal. Podle Dražila byl naveden jedním Němcem z Poličky, aby přezkoumal smýšlení Emanuela Moravce. Proto prý dopisy poslal. Dražil před soudem přísahal, že nikdy neprojevoval uspokojení nad pronásledováním a zatýkáním Čechů.

Stejně tak přiznal i udání na Vratislava a Antonii Netolické. Popřel ale, že by tato udání učinil do Pardubic na Gestapo, prý je udal Knapovi a to prý jen mezi řečí. „Nevěděl jsem, že Knap to oznámí na gestapu, myslel jsem, že to přijme jen tak mimochodem. V obou případech jsem byl volán na gestapo, tam jsem udal, že Netolický a Netolická to neřekli, dostal jsem vynadáno a jel jsem domů“.

Udání na Josefa Čepka Dražil popřel úplně. Předvolání manželů Čepkových k Schulzovi Dražil odůvodnil tím, že jeho žena za ním přiběhla do firmy k Tobischům, kde Dražil od roku 1942 pracoval, a řekla mu, že jí Čepková vyhrožovala sekerou. „Schulz

⁶¹ Zde Dražil pravděpodobně nemluví pravdu. Jaroslav Kozel byl udán pro poslech zahraničního rozhlasu, ale udal ho podle všeho právě František Kuře, který z poslechu rozhlasu sám obviněn nebyl. Více viz. případ Františka Kuřeho.

⁶² SOA Z, fond MLS Chrudim, Ferdinand Richter, výslech svědka, bez paginace a datace.

⁶³ dtto, výpověď u soudu z 12. února 1946.

*nechal manželé Čepkovi zavolat do hotelu Holý, já jsem tam šel také, říkal jsem, aby z toho nic nedělal.*⁶⁴

Udání na Janče a Plhoně Dražil popřel.

V případě učitele Josefa Vlka prý Dražil pouze žádal, aby vyšetřil to, že někteří žáci házeli po Dražilově synovi kamením a tvrdili, že je Němcem.⁶⁵

RŮŽENA DRAŽILOVÁ PŘED SOUDEM

Na rozdíl od svého manžela se Růžena Dražilová necítila vinna.

Popřela jakoukoli spolupráci s místními Němci. Schulzovi prý nikdy nikoho neudala, žádné informace o českých lidech neposkytovala, hovoru o politických věcech s ním se vyhýbala. Schulzovu návštěvu v jejich bytě odůvodnila tím, že se Schulz přišel podívat na housle. Přiznala, že Schwaller do jejich bytu chodil, ale žádné informace o Čechách mu prý nadávala. Sám Schwaller se jí prý na nic neptal. „*Zda se ptal manžela, jsem si nevšimla.*“⁶⁶

Naprosto popřela, že by pronášela protičeské výroky. „*Ani jinak jsem se o Masarykovi nebo Benešovi hanlivě nevyjadřovala. Nacistický režim a jeho představitele jsem nikdy nevychvalovala. Nikdy jsem nevyslovovala touhu po dalším pronásledování Čechů*“. Za zmínku stojí, že při výslechu 27. května 1945 Dražilová přiznala, že se hanlivě vyjádřila o prezidentu Benešovi a že mluvila ve prospěch nacistického režimu, „*poněvadž jsem se domnívala, že se nám lépe povede nežli v přecházející době. Hanlivé výroky o Masarykovi pronesl můj muž*“.

O případu dcery Františka Borovského Dražilová vypověděla, že si dívka půjčila z knihovny nějaký milostný román, což Dražilová nepokládala za vhodnou četbu pro takovou dívku. V době konání soudu si ale už název té knihy nepamatovala.

Popřela obvinění Netolického, Čepka i Vojtovou. Naopak vypověděla, že sama u Vojtů poslouchala cizí rozhlas. Jméno stanice, kterou měla poslouchat, ale neuvedla.

Své návštěvy na policejní stanici obhajovala Dražilová tím, že zde byla pouze jednou a to proto, aby požádala inspektora Hammra, aby nedával jednu dělnici krejčově do Říše.

Spor s Borovským podle Dražilové žádným sporem ani nebyl. Ale připustila, že se neměli v oblibě. Borovský jí prý jednou řekl, že je hitlerovkyně, Dražilová mu na to řekla:

⁶⁴ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace, výpověď u soudu z 12. února 1946.

⁶⁵ dtto, výpověď u soudu z 12. února 1946.

⁶⁶ dtto, výpověď u soudu z 12. února 1946.

„Bodejt' vy byste se spletl“. Podle Dražilové měl Borovský na její rodinu zlost, protože Dražil hodně vydělával. Jakékoli udání na Borovského Dražilová popřela.⁶⁷

Veřejný žalobce rozšířil obžalobu na Růženu Dražilovou v tom směru, že v dubnu 1945 udala úředníku gestapa Ludvíku Schulzovi Josefa Čepka a jeho ženu, že poslouchají cizí rozhlas, v důsledku čehož byli manželé Čepkovi Schulzem vyslýcháni, k zatčení však nedošlo. Tím bylo ukončeno průvodní řízení.

Veřejný žalobce podal konečný návrh, aby obžalovanému Karlu Dražilovi byl uložen trest těžkého žaláře 15 let, který si měl odpykat celý v nucených pracovních oddílech, aby byla vyslovena ztráta cti na 20 let a propadnutí celého majetku a aby obžalované Růženě Dražilové byl navržen trest těžkého žaláře v trvání 10 let a aby byla vyslovena ztráta cti na dobu 15 let a propadnutí majetku.⁶⁸

TREST A VAZBA

Po poradě byly vyneseny rozsudky. Karel Dražil byl odsouzen k trestu těžkého žaláře na dobu 20 let, Růžena Dražilová k trestu těžkého žaláře na dobu 10 let. Dražil byl odsouzen ke ztrátě osobní cti na doživotí, Dražilová na dobu 15 let. Jejich veškerý majetek propadl státu, obžalovaní byli povinni nahradit veškeré náklady trestního řízení.

Růžena Dražilová byla dne 5. března převezena do věznice Krajského soudu v Chrudimi, kde si měla odpykat svůj trest. Dražilová byla v červenci 1949 přemístěna do věznice ve Znojmě. 14. prosince 1951 byla přemístěna do stanice SVS Kutná Hora, 13. srpna 1952 do věznice Česká Lípa.

Z vězení byla podmíněčně propuštěna 22. října 1952, z trestu si odseděla 7 let, 3 měsíce a 11 dní. Podmínečné propuštění navrhla krajská prokuratura, protože „*odsouzená se slušně a ukázněně chová, každou svěřenou práci vykoná vzorně a spolehlivě, má velmi dobrou pracovní morálku, dobře pracuje a při poměrně namáhavé práci, zúčastňuje se brigád.*“ Zároveň jí byl vydán zákaz pobytu v Poličce, „*kde její dřívější jednání a chování zanechalo nepříznivý názor na ni*“.

Karel Dražil byl převezen do věznice ve Valdicích, kde si měl odpykat svůj trest 20 let těžkého žaláře a z toho 20 let nucených prací. Do věznice nastoupil 20. února 1946.

1. března 1949 byl přemístěn do trestnice pro muže v Plzni, dne 22. srpna 1949 byl přemístěn do stanice OSO Ostrov u Karlových Varů a dne 23. června 1953 do ÚNZ Most

⁶⁷ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace, výpověď u soudu z 2. února 1946.

⁶⁸ dtto.

Od 23. srpna 1949 do 29. února 1952 byl ve věznici Ostrov u Karlových Varů, strávil zde celkem 920 vazebních dnů. Prezident republiky prominul na základě návrhu ministra spravedlnosti podle čl. IX, odst.2 svého rozhodnutí z 4. května 1953 Karlu Dražilovi 10 let trestu.

Podmínečně byl propuštěn 28. ledna 1955. Po propuštění bydlel v Tisové okr. Vysoké Mýto.⁶⁹

DRAŽILOVA KORESPONDENCE

V materiálech o Karlu Dražilovi se nachází i 3 dopisy, které Dražil napsal. Dva z nich jsou adresovány Emanuelu Moravcovi a jeden Edvardu Benešovi. Stejně tak se dochovaly i dvě Moravcovy odpovědi.

První dopis Dražila Moravcovi je z 3. prosince 1940, druhý ze 17. května 1941. Dopis Benešovi je datován 20. května 1945. Na těchto dopisech je hezky vidět, jak Dražil uvažoval za války a jak se snažil obhajovat po válce. V roce 1940 Dražil píše: „*Chci Vás jen upozornit a snad jste si toho vědom, že „benešovci“ řeči nerozumí a když, pak je to skrytá faleš a místo slušného slova zasloužili by si koncentrační tábor a nebo vystěhování za Benešem, aby se jim nestýskalo a aby český národ byl již jednou řádně očištěn.*“⁷⁰

V roce 1945 je už Dražil „úplně jiným člověkem“. Benešovi píše proto, aby prezident zasáhl v jeho případě a udělil mu milost. „*Národ jest každý z nás, někteří se zasloužili, někdo se prohřešil. Pokud zavinil národní škodu, musí být potrestán.*

Jsou případy, kdy lidská závist a osobní msta, neinformovanost mohla vyvolat křivdy a bezpráví.

Prosím Vás, zastáňte se nás, Vy jediný můžete, jste naším prezidentem – naším otcem a dobrý otec umí i odpustit. Každý člověk může někdy chybovat.“⁷¹

Za povšimnutí stojí, že se uchovaly i dvě odpovědi Emanuela Moravce. Celé znění všech dopisů uvádím v příloze. Dopisy, které psal Dražil Moravcovi, se dochovaly díky tomu, že Dražil si schoval průklepy těchto dopisů⁷². Je zajisté otázkou, proč Karel Dražil, když viděl, že Německo válku brzy prohraje, tyto dopisy nezničil. Muselo mu být jasné, že mu mohou přitížit. Nestalo se tak a obžaloba těchto dopisů využila proti Dražilovi.⁷³

⁶⁹ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace.

⁷⁰ dtto, dopis Karla Dražila ze 17. května 1941.

⁷¹ dtto, dopis Karla Dražila z 20. května 1945.

⁷² dtto, výslechy Karla Dražila z 25. června 1945.

⁷³ dtto.

5.2. FRANTIŠEK A MARTÉTA ČECHALOVÍ

Důvodem odsouzení Františka Čechala z Poličky, narozeného 23. ledna 1889, bylo udavačství. Toho se měl Čechal dopustit jen v jednom případě. Někdy koncem roku 1941 nebo začátkem roku 1942 v noci měl osobně udat u české policie v Poličce, že se v bytě Vladimíra Slezáčka v Poličce shromažďují Židé, že tam chodí se zavazadly, že se tam patrně obchoduje s něčím nedovoleným a že před chvílí tam opět přišel jeden Žid. Čechal žádal policii, aby okamžitě zakročila. Při tom měl prohlásit, že jestli policie nezakročí, vše udá na Gestapo do Pardubic. Policie se vydala do jím zmíněného bytu Vladimíra Slezáčka a byt prohledala. Policisté zde objevili jistého Josefa Hermanna z Pohory, který byl pak předveden na policejní služebnu a po prohlídce obsahu cestovního kufru a přezkoumání osobních dokladů byl propuštěn.

Při vyšetřování po válce vyšlo najevo, že Čechal bydlel u Slezáčků v nájmu a neměli spolu dobré vztahy. Čechal tedy využil německé nenávisti k Židům, a protože paní Slezáčková byla židovského vyznání, rozhodl se toho využít ve svůj prospěch.

Na případu je docela zajímavá skutečnost, že nikdo ze svědků nebyl schopný určit přesné datum, kdy se zmíněná událost udála. Všichni vypověděli, že se jednalo o zimu na přelomu let 1941 a 1942. Přesný den ale určen nebyl.

Původně byla obžaloba proti Františku Čechalovi i proti jeho manželce Markétě, ta ale v průběhu vyšetřování zemřela.

Při procesu sehrála také roli skutečnost, že Markéta Čechalová byla německé národnosti a František Čechal podle některých svědků využíval výhod, které mu za války manželství s Němkou přinášelo.⁷⁴

VÝPOVĚDI SVĚDKŮ

Vladimír Slezáček

Pan Slezáček byl majitelem domu v Havlíčkově ulici, kde František Čechal bydlel s rodinou asi od roku 1936. Jejich soužití bylo v naprostém pořádku až do doby, kdy Poličku obsadili Němci. Po obsazení musel pan Slezáček odjet do Skutče a jeho manželka Vlasta Slezáčková na Pohoru ke svým rodičům. Jednou v té době se přišla paní Slezáčková podívat do jejich domu a paní Čechalová šla otevřít, a když zjistila, že je to paní Slezáčková uvítala ji se slovy: „*Co tu ještě chcete?*“ Když jí za to později pan Slezáček

⁷⁴ SOA Z, fond MLS Chrudim, František a Markéta Čechalovi, bez paginace.

domlouval, omlouval to Čechal „„že jelikož je rozená Němka ze Stašova, nevěděla ani co mluví“. V té době se vyjadřovala Markéta Čechalová v továrně, kde pracovala, že to bude dům jejich, že už se nevrátíme.“

Za protektorátu František Čechal i jeho manželka Slezáčkovým několikrát vyhrožovali gestapem („Počkejte, já vás nechám všechny vyvést gestapem“). Na jejich děti Čechalův syn pokřikoval „Židé.“

Dále pan Slezáček vypověděl: „Jedenkrát z nějakého nedopatření bouchly dveře u dvorku a Čechal nadával mé ženě v 10 hodin v noci za dveřmi. Když jsem mu to později domlouval, řekl mi přímo do očí a ukazoval při tom asi 10 cm nad zem „Teď jste takhle malý, já jsem tu zrovna takový pán jako vy.“ Při tom se choval velmi drze a sebevědomě. Využíval svého postavení ve smíšeném manželství a své velikářství s Němkou. Z téhož důvodu kradl uhlí, dřevo, mouku, salám, brambory a vše jiné. Počínal si jako by byl on domácí a dělal si v domě, co chtěl. Řval na každého, bez dovolení choval psa, vzal do podnájmu Němce Kroutila a Flödlu a příležitostně nechal u sebe přespávat lidi mně neznámé“. Podle výpovědi pana Slezáčka se Čechalovi chovali nejhůře k jeho ženě a to kvůli jejímu židovskému vyznání.

Zmíněnou noc⁷⁵ přišel do jeho domu policejní strážník Radiměřský a tři další četníci a vyzvali pana Slezáčka, aby jim otevřel a pustil je dovnitř k prohlídce domu. Sdělili mu, že na něj bylo podáno udání, že někoho skrývá. „Já jsem říkal, že mám u sebe pouze švagra Josefa Hermanna, kterého předvedli na strážnici v Poličce a po prohlídce v 11 hodin propustili. Od strážníka Radiměřského jsem se dozvěděl, že Čechal na policejní strážnici vyhrožoval, že jestli nepůjdou oni, že zavolá gestapo.“

Paní Vlasta Slezáčková při výslechu potvrdila manželovu výpověď, pouze dodala, že od Čechala výhrůžky gestapem neslyšela, pouze jeho žena Markéta Čechalová jí jednou gestapem vyhrožovala.⁷⁶

Karel Hulík

Vrchní strážmistr Karel Hulík působil do konce října 1942 jako praporčík na četnické stanici v Poličce. Podle svých slov znal Františka Čechala velmi dobře, protože Čechal bydlel ve stejné ulici jako on. Hulík vypověděl, že Čechal k němu několikrát přišel s různými udáními proti Slezáčkovým, na konkrétní údaje si ale už v roce 1945 nemohl

⁷⁵ ani Vladimír Slezáček neuvedl přesné datum, ačkoli uvedl dokonce čas – 5 hodin ráno.

⁷⁶ SOA Z, fond MLS Chrudim, František a Markéta Čechalovi, bez paginace., dopis Národnímu výboru v Poličce z 8. ledna 1946

vzpomenout. „Tato udání jsem ignoroval, žádná hlášení proti Slezáckovým jsem nikdy neučinil, poněvadž bylo všeobecně známo, že Čechal inklinuje k Němcům, že se s nimi stýká a jeho žena byla Němka.

O Čechalovi je známo, že jest aktivistického smýšlení, občané se ho báli a vyhýbali se mu.“⁷⁷

POPIS UDÁLOSTI PODLE ČETNICKÉ STANICE V POLIČCE

Zmíněnou noc měli na policejní strážnici v Poličce službu nadstrážmistr Josef Břeň a strážník Ladislav Radiměřský. V půl páté ráno se na stanici dostavil František Čechal.

„Pánové, musíte okamžitě zakročit u Slezácků, ježto tam se shromažďují Židé, chodí tam se zavazadly a patrně se tam s něčím obchoduje, s něčím nedovoleným. Právě před chvílí tam přišel opět jeden Žid“.

Čechal žádal okamžité zakročení. Když viděl, že Břeň i Radiměřský váhají a že se jim do ničeho nechce, prohlásil, že vše půjde hlásit do Pardubic na Gestapo, pokud četníci okamžitě nezakročí. Po těchto slovech poslal Břeň strážníka Radiměřského, aby se ke Slezáckovým podíval a vykonal u nich prohlídku. Radiměřský přivedl na strážnici v Poličce člověka s kufrem. Při výslechu bylo zjištěno, že se jedná o Josefa Hermanna z Pohory, bratra paní Slezáckové, její dívčí jméno bylo Hermannová. Strážníci prohlédli jeho kufr, kde našli jen prádlo a nějaké potraviny. Hermann vypověděl, že je totálně nasazen u Chotěboře a že ráno v 6 hodin jede vlakem do práce. Hermann měl osobní i cestovní doklady v naprostém pořádku, takže nebyl vůbec žádný důvod k dalšímu zákroku či zadržení. Četníci ho tedy propustili.

Josef Břeň u soudu dodal, že *„k zákroku z mé strany nikdy nedošlo, kdyby se nejednalo o Čechala, o němž jsem věděl, že má za manželku Němku, takže své pohřížky gestapem mohl splnit.“⁷⁸*

Václav Kadidlo

Pan Kadidlo podal u soudu svědectví o chování Františka Čechala k paní Slezáckové. Kadidlo jednou pracoval na zahradě u Slezácků, když uslyšel, jak ve dvoře štěká Čechalův pes. Tento štěkot slyšel i Čechal, který se zrovna vracel z města. Čechal prý nemohl vědět, že na zahradě je pan Kadidlo. Viděl ale paní Slezáckovou, která v té době byla na zahradě také. *„Čechal hrubě se na ni obořil „Co tomu psovi děláš?“ což*

⁷⁷SOA Z, fond MLS Chrudim, František a Markéta Čechalovi, bez paginace, výslech z 5.8.1946.

⁷⁸ dtto, výslech z 2. dubna 1946.

samozřejmě platilo paní Vlastě Slezáčkové, jelikož o mé přítomnosti Čechal nevěděl. Když jsem vystoupil a když jsem na něj vykřikl, že nikdo psovi nic nedělá, nápadně se zarazil, když mě viděl, a šel si po svém“.

„Mohu prohlásit, že jsem sám byl upozorněn některými osobnostmi z Poličky, abych varoval Slezáčkovi před Františkem Čechalem, poněvadž tentýž jest vídán ve společnosti Matkeje, vedoucího NSDAP v Poličce.“⁷⁹

VÝSLECH MARKÉTY ČECHALOVÉ Z 15. BŘEZNA 1946

Markéta Čechalová se narodila 8. července 1899 ve Stašově. Stašov byl v té době zcela německou vesnicí, Markéta Čechalová tedy byla německé národnosti. Čechalová při výslechu popřela všechna nařčení.

Rozhodně nesouhlasila s tím, že by měla paní Slezáčkovou vykázat z jejího vlastního domu.

„Já naopak jsem jí ještě nabízela večeři a jednala s ní ochotně. Není pravda, že bych v továrně Feuersteinově, kde jsem byla zaměstnaná, vykládala, že dům Slezáčkové bude náš.“

Stejně tak popřela výhružky gestapem. *„Ani jsem nevěděla, co je gestapo. Nic jsme Slezáčkovým nebrali, naopak jsme imí přilepšovali masovými lístky, mléčnými lístky, manžel jim opatroval kohouty, zajíce, maso. Do podnájmu jsme přijali Němce Kroutila a Flödda, vlastně sami se přihlásili a my jsme ani nevěděli, že jsou to Němci“.* O případu Hermanna Markéta Čechalová podle svých slov nic nevěděla a sama prý nikoho neudala.⁸⁰

Markéta Čechalová se procesu nedožila, zemřela krátce po výslechu 28. března 1946.⁸¹

VERZE FRANTIŠKA ČECHALA

František Čechal se narodil 13. ledna 1889 ve Svatce. Byl české národnosti.

Čechal uvedl, že se cítí nevinný. Slezáčkovým prý nikdy nevyhrožoval. Nepopřel ale spory, které s rodinou Slezáčkových měli. Čechal popisuje příhodu, kdy mu měl pan Slezáček říct: *„Támhle máte dveře, i já jsem mu ukázal a támhle vy zase máte dveře“.*

⁷⁹ SOA Z, fond MLS Chrudim, František a Markéta Čechalovi, bez paginace, výslech z 2. dubna 1946.

⁸⁰ dtto, výslech z 16. března 1946.

⁸¹ dtto.

Čechal přiznal, že měl v podnájmu Němce Kroutila a Flödlu, na rozdíl od své manželky, která tvrdila, že nevěděli, že jsou to Němci, Čechal vypověděl, že je do nájmu musel vzít poté, co mu to rozhodnutím policejního úřadu nařídil strážník Radiměřský.⁸²

Čechal při výslechu nepopíral, že oznámil na četnictvu Josefa Hermanna. Události té noci ale Čechal líčí trochu jinak. „Šel jsem k němu na strážnici a tak jsem to oznámil. Nevím dodneška, proč vlastně jsem Hermanna oznámil. Zda skutečně Hermann obchodoval načerno, nevím, ale nějaké věci u sebe měl. Jaký osud dále mělo mé oznámení, nevím. Zda byla provedena u Slezáčků prohlídka, to nevím. Na gestapu jsem vůbec nic nehlásil, a ani jsem nevěděl, co to gestapo je.“⁸³

Na této svojí verzi trval Čechal i před začátkem soudu, kdy podal prohlášení, ve kterém tvrdil, že udání není pravdivé a neodpovídá skutečnému stavu věcí. „U místní policie v Poličce jsem byl a žádal jsem toliko v zájmu věci za vyšetření, jaké věci donáší Josef Hermann v kufrech do bytu Vladimíra Slezáčka, že s těmito věcmi asi obchoduje.“ Čechal rozhodně popřel, že by někomu vyhrožoval gestapem a byl přesvědčen, že se žádného trestného činu nedopustil.⁸⁴

Soud

Hlavní přelíčení proběhlo 18. listopadu 1946 v Poličce, předsedou byl JUDr. Jan Chour.

U soudu Čechal prohlásil, že se už cítí částečně vinen.

František Čechal byl odsouzen na 5 let těžkého žaláře, z toho 3 roky si měl odpykat v nucených pracovních táborech, a na ztrátu osobní cti na 10 let.⁸⁵

Výkon trestu a pozdější osudy

Výkon trestu nastoupil Čechal do Krajské věznice v Chrudimi. Z rozhodnutí prezidenta republiky z 3. února 1949 mu byla udělena milost. Čechal byl podmíněčně propuštěn na svobodu 11. května 1949 poté, co si už odpykal dvě třetiny trestu. Zbytek trestu, tedy ztráta osobní cti, byl nezměněn.

⁸² žádný výslech Ladislava Radiměřského k této záležitosti ve spisu nebyl, je tedy možné, že ani žádný takový výslech neproběhl.

⁸³⁸³ SOA Z, fond MLS Chrudim, František a Markéta Čechalovi, bez paginace, výslech z 15. března 1946.

⁸⁴ dtto, výslech 11. listopadu 1946.

⁸⁵ dtto, záznam o soudním přelíčení.

Kvůli svému pokročilému věku by měl po propuštění nárok na odebrání důchodu. Protože ale Čechal byl odsouzen na 10 let ztráty osobní cti, nemohl důchod pobírat. Proto se musel živit sám.

Podal několik žádostí, aby mu byl trest odebrání osobní cti zkrácen, aby mohl dostávat důchod. Psal kvůli tomu i dopis prezidentu republiky. Jeho žádosti několikrát probírala rada Městského národního výboru v Poličce. Podle zprávy rady MNV Polička ze dne 16. srpna 1955 vyplývá, že rada nedoporučuje vyhovět žádosti o milost Františka Čechala „s ohledem na jeho vadné charakterové vlastnosti:

Pokud jde o osobní a majetkové poměry, jest jmenovaný rozveden a žije ve společné domácnosti s důchodkyní Antonií Radiměřskou z Poličky. Oba jsou nemajetní, Čechal pobírá jen poloviční důchod. Vedle svého důchodu má nepravidelný příjem jako příležitostný dělník.

S příslušníky své rodiny žije v nevůli. Jinak se v poslední době choval obstojně. Dobré pověsti se však netěší“.

Odbor pro vnitřní věci rady ONV v Poličce dne 22. srpna dodává, že „dobré pověsti nemá a mezi občany není oblíben. Přestože pobírá jen poloviční důchod, hodně často požívá větší množství alkoholu a pak tropí různé nepříjemnosti“.

Čechal proto podal žádost k Lidovému soudu do Chrudimi.

Lidový soud v Chrudimi ale Čechalovi žádost zamítl s odůvodněním, že „potrestaný je schopen práce a že částka, kterou si vydělává, dosahuje až 600 Kč. Důchod mu bude vyměřen, až bude lékařsky prokázáno, že není schopen práce“.

Další žádost podal Čechal na jaře 1957. Žádosti opět nebylo vyhověno. V listopadu 1957 byla ale Čechalovi udělena další milost prezidenta republiky. Tím mu byl prominut trest ztráty občanské cti a mohl začít pobírat důchod v plné výši.⁸⁶

⁸⁶ SOA Z, fond MLS Chrudim, František a Markéta Čechalovi, bez paginace.

5.3. JAN ANTES

Jan Antes se narodil 3. května 1911 v Poličce. Pracoval jako hasič ve Škodových závodech v Poličce. Zatykač na něj byl vydán 5. června 1945, pro podezření z udavačství a z kolaborace.

Komise Závodní rady Škodových závodů zprostředkovala soudu svědectví Václava Mikuleho, který obvinil Antese, že ho udal 18. března 1940 na Gestapu v Pardubicích pro následující:

- poslech cizího rozhlasu
- přechovávání zbraní
- zasílání zbraní na neznámá místa
- přechovávání cizích podezřelých osob
- držení různých vojenských věcí jako prostěradla, deky, tlumoky, chlebníky, opasky aj.
- styky s podezřelými a německému národu nebezpečnými lidmi

Mikule byl podle svých slov zatčen 18. března 1940 a vězněn byl do 22. března 1940. Na základě udání mu bylo odebráno rádio, 4 prostěradla a 2 deky.⁸⁷

Jan Antes byl české národnosti. Nejprve pracoval jako pekař a potom pracoval jako hasič ve Škodových závodech v Poličce. Protože potřeboval finanční prostředky pro splacení dluhu, vzal Václava Mikuleho do podnájmu. Mikule mu slíbil, že mu sežene místo ve Škodových závodech. Za to si Mikule od Antese vymohl snížení nájmu.

„Mezi mnou a Mikulem nastaly nepříjemnosti a následkem toho mě Mikule žaloval pro jakousi urážku na cti. Já jsem na to šel ke Kouckému a to na základě prohlášení Mikuleho, že mě nechá zavřít a vyhodit z továrny a tam jsem Kouckému řekl na Mikuleho, že poslouchá cizí rozhlas a že má doma deky od vojska, které odcizil. Koucký si to zaznamenal a nic na to neřekl a já jsem odešel.“⁸⁸

Za několik dní byl Václav Mikule zatčen a Antes byl volán do Pardubic k výsledku jako svědek. *„Nedostavil jsem se tam, protože jsem druhého dne potom, co jsem šel ke Kouckému, svého oznámení litoval a domníval jsem se, že kdybych na gestapo přišel, že by to s Mikulem špatně dopadlo. Přesto však gestapo za několik dní ke mně přijelo a vytýkali*

⁸⁷ SOA Z, fond MLS Chrudim, Jan Antes, bez paginace, výslech svědka Václava Mikuleho.

⁸⁸ dtto, výslech obviněného ze 7. června 1945.

mně, že jsem se nedostavil. Já jsem se vymlouval a při tom mě zfackovali a řekli mně, že to se mnou špatně dopadne a řekli mi, abych se přihlásil k německé národnosti. Já z obavy, abych nebyl zavřen, jsem slíbil, že se přihlásím a také jsem podal přihlášku Schwallerovi. Za nějaký čas na to jsem byl zavolán do hotelu Lichtág v této záležitosti, ale nedostavil jsem se tam. Když jsem tam přišel, úředník na mě mluvil německy. Já mu řekl, že jsem Čech a že přihlášku odvolávám. Onen úředník přihlášku přeškrtl.“⁸⁹

Antes dále popřel obvinění, že měl Mikuleho udat přímo na gestapu a že ho udal i pro další věci jako přechovávání zbraní, pro zasílání zbraní, pro přechovávání cizích osob a pro styky s osobami Němcům nebezpečnými.

V Antesově bývalém obchodě měla svoji kancelář NSDAP. „V této věci přišli za mnou Mattkey a Schwaller a požadovali, abych jim místnosti pronajal. To jsem udělal, protože jsem se domníval, že v případě mého nesouhlasu by si ty místnosti stejně vzali. Stalo se to totiž po tom případě, kdy se přihodila ta věc s odvoláním přihlášky k německé národnosti.“⁹⁰

VÁCLAV MIKULE

Když se Václav Mikule nastěhoval do domu Jana Antese, byl poměr mezi nimi dobrý. Zhoršil se až později, když mezi nimi začaly vznikat různé nepříjemnosti. Mikule si pořídil rádio, na kterém poslouchal zahraniční rozhlas. Zpočátku ho poslouchal společně s Antesem. Po zhoršení jejich vztahů už rozhlas poslouchal Mikule sám. „Jednou ale vešel do mého bytu bez ohlášení a přistihl mě při poslouchání zahraničního rozhlasu. Asi za tři dny přijelo ke mně gestapo, zabavili mi radioaparát, dvě deky, 4 prostěradla, provedli u mě prohlídku a chtěli mě zatknout. Já byl zrovna nemocný, proto jsem se do Pardubic dostavil až za tři dny. Na stole jsem viděl papír o mojí záležitosti, na které bylo červeně napsáno Jan Antes. Po několika výsleších jsem byl propuštěn. Ve vazbě jsem byl tři dny.“⁹¹

BOHUMÍR KOUCKÝ O JANU ANTESOVI

„Jana Antese jsem poznal ve Škodových závodech, kde jsem byl dříve zaměstnán. Jmenovaný zdravil sám každého Němce zvednutím pravice a pozdravem „Heil Hitler“. Víím, že byl přihlášen k německé národnosti a pamatuji se, že v roce 1940, když jsem šel k odvodu do Pardubic, ve stejné skupině byl i Antes. Byl odveden a uznán frontovým

⁸⁹ SOA Z, fond MLS Chrudim, Jan Antes, bez paginace, výslech ze 7. června 1945.

⁹⁰ dtto, výslech ze 7. června 1945.

⁹¹ dtto, výslech svědka.

vojákem. Měl také vystavenou vojenskou knížku a zřejmě teprve tehdy, když si uvědomil následky, začal říkat, že je Čech.“⁹²

ZAPOJENÍ DO ODBOJE

Několik svědectví Antese ale popisuje úplně jinak. Antes se měl zúčastnit partyzánského odboje. Byl jedním z 32 mužů z továrny, kteří spolupracovali s partyzány.

Další svědek vypověděl, že Mikule se choval k dělníkům hrozně, těm, co mu donášeli potraviny, dával snadnější práci.

Antes byl informátor odboje. Dodával zprávy o výrobě ve zbrojovce. Tuto činnost dělal dobrovolně a odboji tím prý velice pomohl.

„Antese jsme asi 2,5 roku před koncem války brali jako spolehlivého, tak jsem před ním mluvil o politické situaci, i on sám poslouchal zahraniční rozhlas. Pokládali jsme ho za člověka, který svého činu litoval. Řekli jsme mu tehdy, že si trest zaslouží. Příležitostně jsme podporovali rodinu Pavlíčkovu, protože pan Pavlíček byl za války ve vězení. Na tyto částky přispíval i Antes. Nikdy nedal míň než 50 K.“⁹³

SOUD, TREST A DALŠÍ OSUDY

Hlavní přelíčení s Janem Antesem se odehrálo dne 12. března 1946 v zasedací síni Okresního národního výboru v Poličce. Předsedou soudu byl Dr. Jan Chour.

Obviněný Antes před soudem vypověděl, že se necítí vinen, protože sice udání učinil, ale sám později vše zapřel a obvinění stáhl.

Obhajoval se tím, že podával zprávy odboji o výrobě v muniční továrně, kam jdou zásilky, jaký je stav vojska a jaké druhy střeliva se v továrně dělají.

Jeho spolupráce s partyzány spočívala v tom, že v květnu 1945 držel s partyzány v muniční továrně stráž a rozšiřoval zprávy ze zahraničí.

Soud ale shledal, že obžalovaný je vinen a Jan Antes byl odsouzen k trestu těžkého žaláře na dobu 3 let a ke ztrátě osobní cti na dobu 6 let. Celý jeho majetek propadl ve prospěch státu.

Do trestu byla započítaná vyšetřovací vazba od 7. června 1945 do 2. srpna 1945 a od 28. února 1946 do 12. března 1946. Svůj trest si odpykal ve věznici v Chrudimi. Podmínečně byl Jan Antes propuštěn 6. ledna 1948.

⁹² SOA Z, fond MLS Chrudim, Jan Antes, bez paginace, výslech svědka.

⁹³ dtto, výslech Františka Kuřeho.

5.4. FRANTIŠEK KUŘE

František Kuře byl poličský občan české národnosti, který se před Mimořádný lidový soud dostal proto, že v roce 1944 udal jiného občana za poslech zahraničního rozhlasu.

Zatykač na Františka Kuřeho byl vydán 17. května 1945.⁹⁴

STRUČNÝ POPIS UDÁLOSTI

V srpnu v roce 1944 poslouchal Jaroslav Kozel v místním hostinci u Tměžů zahraniční rozhlas. Později, když přišel do lokálu, pronesl, že Američané dobyli Rennes. František Kuře tuto informaci předal poličskému úředníkovi Bohumíru Kouckému a Jaroslava Kozla zatklo gestapo.

Toto je stručný základní přehled události, kvůli které byl František Kuře později souzen Mimořádným lidovým soudem. Kuře sice přiznal, že Kouckému předal informaci o tom, že Kozel poslouchá zahraniční rozhlas, popřel ale, že by ho přímo udal. Prý jen zmínil mezi řečí, když Kouckého potkal na městě. To ale Koucký popřel. Při dalším vyšetřování vyšlo najevo, že Kuře a Kozel spolu měli dlouhé spory kvůli tomu, že si konkurovali v práci. Soud tedy přihlédl i k tomu, že Kuře pravděpodobně Kozla udal proto, aby z toho měl osobní zisk.⁹⁵

FRANTIŠEK KUŘE A JEHO VERZE UDÁLOSTI

František Kuře se narodil 2. prosince 1911 v Poličce, pracoval jako truhlářský mistr. Byl české národnosti, byl ženatý a měl jedno dítě, které mělo v době konání procesu 1, 5 roku.⁹⁶

V Poličce byly za války dva pohřební ústavy. Jeden patřil Jaroslavu Kozlovi a s tím druhým spolupracoval František Kuře, který byl truhlářským mistrem.

Podle Kuřeho byl toto důvod, proč ho Jaroslav Kozel neměl v přílišné oblibě. Kuře vzpomíná, že někdy v letech 1941 nebo 1942 na něj přišlo oznámení na Společenstvo majitelů pohřebních podniků v Praze, že nabízí nemocnici v Poličce vypravování pohřbů

⁹⁴ SOA Z, fond MLS Chrudim, František Kuře, bez paginace.

⁹⁵ dtto.

⁹⁶ dtto, výslech z 19. května 1945.

osob zemřelých v nemocnici. Zároveň na Okresní úřad v Litomyšli a na Cenový úřad docházela na Kuřeho různá oznámení. „*Nebylo mně sice řečeno v žádném případě, že oznámení na mě učinil Jaroslav Kozel, ani jsem se nedozvěděl, že by oznámení a Společenstvo rovněž on sám učinil, ale domnívám se, že jedině on může tato oznámení podávat, a to z toho důvodu, že Kozel je jediným v Poličce, který má mimo Tměje pohřební ústav a že jiný na tom zájem neměl*“. Dále Kuře popisuje událost, kdy k němu měl jednou přijít Jaroslav Kozel a bez zjevného důvodu mu dal facku. Kuře nevěděl proč, „*protože jsme před tím žádné nedorozumění neměli*.“

Podle informací z výslechu měl František Kuře ve zvyku chodit každou sobotu do hostince Tmějových, kde hrál karty. Stejně tomu bylo i ten večer. „V tom do hostince přišel Jaroslav Kozel a přede všemi hosty prohlásil: „*Tak už máme Rennes*.“⁹⁷

„*Já jsem tehdy ještě o ničem nevěděl, proto jsem šel druhého dne ke Kouckému a zeptal jsem se ho, co znamená tento výrok Jaroslava Kozla, a na to Koucký odpověděl, že je to zpráva z cizího rozhlasu. Opravuji svoji výpověď tím způsobem, že jsem Kouckého nevyhledal, ale potkal jsem ho tehdy na ulici. Koucký se na to vyjádřil: „Tak my s tím Kozlem zatočíme,“ Já jsem Kouckému říkal, aby s tím nic nedělal, že si to s Kozlem vyřídím sám. Rozuměl jsem tímto výrokem, že se dostavím ke Kozlovi a že mu řeknu, že buď přestane mě udávat anebo že ho oznámím pro tento výrok. Tím, že jsem výrok sdělil Kouckému, měl jsem rovněž v úmyslu, aby si Koucký zavolal Kozla a rozpory aby mezi námi urovnal, jak to dříve dělával. Nechtěl jsem, aby byl Kozel zavřen, jenom že chci, aby byl mírně potrestán anebo aby dostal pokutu*.“

Kuře rozhodně popřel, že by Kouckého schválně navštívil na úřadě, kde by udal Jaroslava Kozla pro jeho výrok.

Jako svědky zmíněné události Kuře uvedl Dresslera, Vejvodu a Janeleho.⁹⁸

ROZDÍLY VE VÝPOVĚDÍCH FRANTIŠKA KUŘEHO

Kuře byl poprvé vyslechnut hned 19. května 1945. Při tomto výslechu přiznal, že Jaroslava Kozla udal u Kouckého. Přiznal dále, že „*oznámení jsem učinil toliko z konkurenčního nepřátelství, protože Kozel mně opětovně oznamoval, že jako truhlář provozuji živnost bez povolení*.“

⁹⁷ SOA Z, fond MLS Chrudim, František Kuře, bez paginace, výslech z 22. května 1945.

⁹⁸ dtto, výslech z 21. května 1945.

Při výslechu v červenci 1945 Kuře vypověděl, že Kozla neudal, že byl udán Karlem Dražilem.

1. srpna byl Kuře propuštěn ze zajišťovací vazby na svobodu.

Teorii o tom, že Kozla udal Karel Dražil, který byl známým udavačem, Kuře rozvíjel i při výslechu v březnu 1946. Kuře tvrdil „žádné udání na Kozla jsem neučinil, pouze jsem se zmínil před Kouckým o tom, že Kozel poslouchal u Tmējů cizí rozhlas. Proto jsem nepředpokládal, že byl Kozel zatčen mojí vinou. Domníval jsem se, že Kozla udal Karel Dražil.“⁹⁹

V dubnu 1946 Kuře na svoji obhajobu prohlásil, že za války byl vždy dobrým vlastencem a řádným Čechem: „Pohyboval jsem se ve výhradně české společnosti, poslouchal jsem zahraniční rozhlas z Londýna a Moskvy a s celou řadou občanů v Poličce jsem komentoval a rozšiřoval zahraniční relace.“¹⁰⁰

VÝPOVĚDI A VERZE JAROSLAVA KOZLA

Jaroslav Kozel pracoval jako majitel pohřebního ústavu a obchodník. Kozel hned na začátku výslechu upozornil na to, že s Františkem Kuřem byli konkurenti. Zpočátku prý spolu vycházeli dobře, ale potom začal Kuře odvádět Kozlovi klienty. Protože to činil „nepříslušným způsobem“¹⁰¹, oznámil ho Kozel Okresnímu úřadu v Poličce, který mu za to vyměřil pokutu. Tyto události se staly v roce 1935. Udání do Prahy či Litomyšle, o kterých mluvil Kuře, Kozel popřel. „Od té doby panovalo mezi námi nepřátelství, které se stupňovalo při té příležitosti, kdy jsem zjistil, že Kuře usiluje o to, aby byla mému otci uzavřena živnost. Tehdy jsem se s ním setkal příležitostně u čalouníka Vašky a dal jsem mu za to facku. Při této příležitosti mně Kuře vyhrožoval gestapem“. Kozel na tomto místě uvádí, že sám ke Kuřovi žádné nepřátelství nechoval, byla to jen konkurenční zášť, „vycíťoval jsem včas, že toto nepřátelství chová ke mně obviněný Kuře“.

Když byl Jaroslav Kozel zatčen a odvezen na Gestapo do Pardubic, vyšetřující se ho ptal, jestli tuší, kdo na něj oznámení mohl podat. Kozel jako prvního uvedl právě Františka Kuřeho. Když se vyšetřující Kozla zeptal, proč právě Kuře „poukázal na konkurenční nenávist Kuřeho a na to mně vyslýchající přisvědčil tím, že oznámení na mě skutečně učinil Kuře a podal mně k přečtení písemné jeho oznámení. Oznámení jsem četl, bylo celé napsané německy, na stroji a podepsané Františkem Kuřem. V tomto

⁹⁹ SOA Z, fond MLS Chrudim, František Kuře, bez paginace, výslech ze 4. března 1946.

¹⁰⁰ dtto, výslech ze 17. dubna 1946.

¹⁰¹ detaily chybí

oznámení bylo napsáno, že čekal na tuto příležitost delší dobu, protože žije se mnou v nepřátelském poměru – doslova na zlé noze“.

František Kuře vypověděl, že Kozel měl daný výrok o Rennes učinit při svém příchodu do hostince. Kozel ale uvedl, že to bylo úplně jinak. Kozel tvrdil, že rozhlas poslouchal přímo v hostinci, a sice v kuchyni. Prý tam byl přítomný sám hostinský Tměj. V oznámení, které měl Kozel na gestapu číst, bylo údajně napsáno, že Kozel rozhlas v kuchyni poslouchal sám. *„Domnívám se, že toto uvedl Kuře z toho důvodu, že nechtěl uvést do nepříjemností rodinu hostinského Tměje. V oznámení bylo dále napsáno, že jsem poslouchal londýnský rozhlas v zadní místnosti hostince a když jsem vešel do hostinské místnosti, oznámil jsem, že padlo Rennes“.* To se ale neshoduje s výpovědí Kuřeho.

Kozel podle svých slov nepronесl výrok nahlas na prahu místnosti, ale prý šel k mysliveckému stolu, kde seděli Janele a ostatní a tam se naklonil k stolu *„a oznámil jsem, co jsem právě slyšel“.* Tady už se Kozel neshoduje ani s Kuřem, ale ani se svědky Janelem, Dresslerem a Vejvodou (viz. dále). Kozel prý Kuřeho v hostinci viděl a protože si byl vědom jejich špatných vztahů, nechtěl daný výrok pronášet před ním.

*„Kuře mně vyhrožoval celkem 2x, že mě oznámí na gestapu, nazýval mě londýnským hlasatelem a zpravodajem, a jednou byla o tom i řeč u Kouckého, kterému jsem si stěžoval na to, že Kuře o mně rozšiřuje takové zvěsti, že mě oznámí na gestapo, tehdy u Kouckého jsme se sešli oba dva a Koucký Kuřemu domluvil a řekl mu, aby oznamování na gestapo nechal, že každý z nás dvou máme máslo na hlavě, abychom si ruce podali a aby o tom už nebylo nic slyšet. To bylo asi v roce 1943.“*¹⁰²

O takovém rozhovoru se nezmínil ani Kuře ani Koucký.

Při dalším výslechu Kozel popisuje svůj pobyt na Gestapu v Pardubicích. Byl zatčen 14. září 1944 a vězněn do 27. září 1944 v Pardubicích. Poprvé byl vyslýchán 15. září. *„Výslech byl prováděn tím způsobem, že jsem pouze v košili stál čelem ke zdi po dobu asi půl druhé hodiny, přičemž mi bylo zakázáno se otočit. Teprve potom byl započat můj výslech. Vyslýchající mi vyhrožovali, že budou zatčeni moji rodiče, moje sestra, moji spolustolovníci u Tmějů, jestli se nepřiznám. Přitom mi pohrozili, že mají prostředky, kterými mě přinutí k doznání. Já jsem při výslechu vše popřel“.* Další výslech proběhl 18. nebo 19. září. *„Já jsem trval na svém. Výslech byl krátký. Udání pro mě nemělo žádných následků. Ujmu na zdraví jsem žádnou neutrpěl.“*¹⁰³

¹⁰² SOA Z, fond MLS Chrudim, František Kuře, bez paginace, výslech z 24. května 1945.

¹⁰³ dtto, výslech ze 4. března 1946.

SVĚDCI UDÁLOSTI

František Kuře při sepisování protokolu na četnické stanici uvedl jako svědky Dresslera, Vejvodu a Janeleho. Všichni byli v roce 1944 vyslechnuti gestapem a později při vyšetřování případu Františka Kuřeho ve věci také vypovídali. Všichni tři měli sedět u stolu nacházejícím se v rohu místnosti při vchodu z ulice do lokálu. Ze všech tří ale daný výrok slyšel jen Otakar Vejvoda.

Podle Vejvody tehdy Kozel vešel do místnosti dveřmi z kuchyně a zmíněný výrok pronesl, když stál na prahu vchodu z kuchyně do hostinské místnosti. Kozel prý daný výrok pronesl velmi hlasitě a Vejvoda ho slyšel velmi dobře. *„Při výslechu úředníky gestapa jsem na to tázán, avšak uvedl jsem, že jsem si nevšiml, že Kozel něco říká, tj. že vůbec nevím, že se něco stalo. Kuřeho jsem tehdy neznal, jen později jsem se na něho dotazoval, a proto jsem se upamatoval, že jmenovaný mohl sedět u některého ze dvou stolů u dveří do kuchyně. Nepamatuji se totiž, zda právě tehdy tam seděl, ale vím, že u jednoho z těch dvou stolů sedával a hrával tam karty“.*

Podle Vejvody bylo tehdy v hostinci dost hostů, oba stoly u vchodu do kuchyně byly obsazeny, takže osoby sedící u těchto stolů podle Vejvody výrok slyšely lépe než on, Dressler nebo Janele.

„Byl jsem vyslechnut gestapem celkem 2x. V Pardubicích se mě vyslýchající také ptal, zda jsem s Kozlem v bližším styku a když jsem mu odpověděl, že toliko před třemi roky chtěl jsem od něho koupit nábytek, ale že jsem ho nekoupil, protože byl předražený, ptal se mě, jestli Kozel vyrábí nábytek. Měl jsem dojem, že se buď zajímá skutečně o nábytek a nebo že se jedná o konkurenční nepřátelství.“¹⁰⁴

František Janele, který byl výroku Jaroslava Kozla také přítomen, ale nic neslyšel. Byl také vyslechnut gestapem. *„Uvedl jsem tehdy, že jsem nic neslyšel a poznamenávám k tomu, že jsem skutečně výrok neslyšel. Při tom jsem byl upozorněn, že gestapo má přesný popis místnosti a osob, kdo kde seděl. Jméno Kuřeho nepadlo. Po výslechu jsem o věci mluvil s hostinským Tmějem, který mě upozornil, že Kozel byl právě zatčen a který mně sdělil, že oznámení mohl učinit Kuře, protože žádná cizí osoba nebyla v hostinci přítomná“.*

Janele si nepamatoval, jestli daný večer byl Kuře v lokále, byl ale přesvědčen že ano, protože Kuře často sedával u stolu nacházejícího se u dveří vedoucích do kuchyně

¹⁰⁴ SOA Z, fond MLS Chrudim, František Kuře, bez paginace, výslech z 24. května 1945.

a tam hrál karty. „*Také tehdy mně hostinský Tměj a jeho žena potvrdili, že Kuře přítomen byl*“.¹⁰⁵

Leonard Dressler, lesmistr z Poličky, o celé záležitosti nic neuvedl, protože podle svých slov v době, kdy se věc stala, nebyl v hostinci přítomen. „*Vzhledem k tomu, že chodím domů z hostince o 10. hodině a případ se zřejmě měl stát až po půl jedenácté.*“¹⁰⁶

UDÁNÍ A DALŠÍ POSTUP

Bohumír Koucký, úředník v Poličce, vypověděl, že k němu František Kuře přišel do kanceláře a řekl mu, že „*se v hostinci u Tmějů poslouchá zahraniční rozhlas a že se tam scházejí lidé, kteří jsou nepřátelští Říši a z toho důvodu chodí do hostince jen 5-6 lidí. Dál řekl, že to nemůže trpět a že se s tím musí něco dělat*“. Kvůli předchozímu napomenutí z Gestapa z Pardubic (viz. případ udání Růženy Dražilové na Františka Borovského) poslal Koucký Kuřeho na četnickou stanici.

Koucký rozhodně popřel, co vypověděl Kuře, že by mu o incidentu vyprávěl při náhodném setkání na ulici a „*že jsem mu odpověděl, že s Kozlem zatočíme, ale dostavil se ke mně do kanceláře výslovně za tím účelem, aby na Kozla učinil oznámení*“.

Kouckého verzi potvrdil i Josef Bednář, vrchní četnický strážmistr z Poličky. Koucký nařídil Bednářovi, aby případ prošetřil.

Bednář si zavolal Kuřeho, aby se dostavil k výsledku a sepsal s ním protokol. „*Upozornil jsem ho, aby si dal pozor, co chce udat, že za to nese zodpovědnost. Kuře ale trval na svém oznámení, proto jsem to sepsal a nechal ho jeho výpověď podepsat a poslal jsem to na Gestapo do Pardubic*“.

Bednář vedl výslech proto, že když Dražilová udala Borovského, že při průvodu hanlivě urážel Němce, gestapo prohlásilo, že to Dražilová přes hudbu nemohla slyšet. Proto gestapo nařídilo poličským úředníkům, aby každé udání nejprve prošetřili. Proto Koucký poslal záležitost Kuřeho na četnickou stanici a ne hned do Pardubic.

Asi týden po sepsání protokolu Bednářem, byl Kozel zatčen¹⁰⁷.

Jak je vidět z předchozích rekonstrukcí, výpovědi jednotlivých svědků i aktérů se značně liší. Předpokládám, že je možné věřit svědkům události. Jednoznačně se ale liší

¹⁰⁵ SOA Z, fond MLS Chrudim, František Kuře, bez paginace, výslech z 24. května 1945.

¹⁰⁶ dtto, výslech z 24. května 1945.

¹⁰⁷ dtto, výslech ze 6. listopadu 1945.

výpovědi Kuřeho a Kozla. Je jasné, že Kuře události popisoval tak, aby jeho vina byla co nejmenší. U Jaroslava Kozla je zase patrné, že události naopak zveličoval, aby se zbavil konkurenta.

SOUD

Soud s Františkem Kuřem proběhl 26. dubna 1946 v budově MNV v Poličce, předsedou byl JUDr. Jan Chour.

Obžalovaný František Kuře před soudem prohlásil, že se cítí nevinný. Porota ale byla jiného názoru a František Kuře byl shledán vinným. Byl dosouzen k trestu těžkého žaláře na dobu dvou let a ke ztrátě osobní cti na tutéž dobu.

František Kuře si svůj trest odpykal v Krajské věznici v Chrudimi. V dubnu 1947 požádal o podmíněčné propuštění, jeho žádosti ale nebylo vyhověno. Na svobodu byl propuštěn 14. června 1947 po odpykání 2/3 trestu.¹⁰⁸

¹⁰⁸ SOA Z, fond MLS Chrudim, František Kuře, bez paginace.

5.5. BOHDAN PÁSEK

Bohdan Pásek byl po válce jako mnoho dalších viněn z udavačství. Jeho případ zde uvádím proto, že se jedná o případ, kdy byl obviněný sice shledán vinným, ale odsouzen byl pouze k úhradě výdajů za soudní přeličení.

Bohdan Pásek se narodil 13. května 1905 v Bystřici nad Pernštejnem. Pracoval jako správce Občanské záložny v Poličce. Byl české národnosti, byl ženatý a měl dvě děti. Za války byl také členem Městské rady v Poličce. Zatykač na něj byl vydán Národním výborem v Poličce 17. května 1945. Soud proběhl 18. listopadu 1946.¹⁰⁹

STRUČNÝ POPIS UDÁLOSTI

Bohdan Pásek byl obviněn z toho, že v srpnu 1940 sdělil Němci Čenku Kastnerovi, že Antonín Hlad, Karel Brynda, Václav Freimann, Josef Tvrzník a Jan Tesařík o něm šíří urážlivé výroky, protože navrhl městské radě dne 8. srpna 1940, aby tato stanovila lhůtu 1 roku všem městským úředníkům, aby se naučili německy. Čeněk Kastner vše ohlásil v Pardubicích na Gestapu, které pak věc vyšetřovalo. Všech pět uvedených osob bylo zatčeno a po dobu zhruba 3 týdnů vězněno.¹¹⁰

Na tomto případu je vidět, jak se od sebe liší výpovědi jednotlivých svědků, proto jsou zde uváděny delší citace.

ZASEDÁNÍ MĚSTSKÉ RADY

Události, které způsobily, že byl po válce Bohdan Pásek stíhán, začaly dne 8. srpna 1940 na zasedání Městské rady v Poličce. Tajemník Malina na této schůzi požádal, aby mu byly propláceny překlady do němčiny. Podle všeho byl Malina jediný, kdo uměl na úřadě německy, a tudíž všechny překlady musel vykonávat pouze on sám. Pásek byl ale proti. Argumentoval tím, že Malina překlady dělá v pracovní době, proto není nutné, aby mu byly propláceny peníze navíc. Následkem toho začala prý velmi bouřlivá debata o stavu němčiny jednotlivých úředníků. Do této chvíle se výpovědi obžalovaného i všech svědků shodují. Od této chvíle se ale začnou značně rozcházet. O této výměně názorů vypovídali všichni ti, kteří byli později zatčeni gestapem, i sám Pásek. Je zajímavé, že jejich výpovědi se podstatně liší.¹¹¹

¹⁰⁹ SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohdan Pásek, bez paginace.

¹¹⁰ dtto.

¹¹¹ dtto.

VÝPOVĚDI SVĚDKŮ O NÁVRHU BOHDANA PÁSKA

Karel Brynda

Podle výpovědi Karla Bryndy měl Pásek navrhnout, aby úředníci úřadovali německo-česky. „Ze strany přítomných úředníků (já, Dr. Freimann a revident Malina) došlo k prudké kontroverzi a já jsem namítl, že úřadovat nebo učit se německy nebudu do té doby, dokud mi to státní prezident nenařídí a že žádám, aby Pásek jako člen městské rady se naučil nejdřív německy sám a úřadoval si německy, když je té němčiny tak lačný.“¹¹² Dobu, za kdy měli úředníci podle Páska zvládnout němčinu, Brynda neuvádí.

Václav Freimann

Freimann vypověděl, že Pásek navrhoval, aby se všichni zaměstnanci městské správy do jednoho roku naučili německy, jinak že budou ze služeb propuštěni.¹¹³

Josef Tvrzník

Tvrzník si ani nebyl jistý, jestli daný návrh podal Pásek. Návrh podle Tvrzníka podal buď Bohdan Pásek nebo Čeněk Kastner, další člen městské rady. „Neznalost němčiny znamenala, že ani jeden zaměstnanec městského úřadu, mimo Maliny, nemá kvalifikaci na své místo, a navrhoval, aby se všichni podrobili jazykovým zkouškám z němčiny do konce roku 1940, a kdo u nich neprojde, aby byl bezpodmínečně propuštěn.“¹¹⁴

Jan Tesařík

Tesařík se této schůze neúčastnil. „Po této schůzi navštívil mě inspektor Tvrzník, který mně jako svému známému sdělil, že na této schůzi Bohdan Pásek přednesl návrh, že každý zaměstnanec obce musí se naučit německy a to do půl roku, jinak že bude propuštěn.“¹¹⁵

Antonín Hlad

Hlad se také zasedání osobně neúčastnil. „Vývoj celého případu si dnes již nepamatuji, ale vím jenom tolik, že tehdy začalo úřední fedrování němčiny a že to byl

¹¹² SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohdan Pásek, bez paginace, výslech z 6. června 1945

¹¹³ dtto, výslech svědka z 25. června 1945.

¹¹⁴ dtto, výslech svědka ze 7. srpna 1945.

¹¹⁵ dtto, výslech svědka z 2. srpna 1945.

*Pásek, který určitě členem obecního zastupitelstva byl, který nějaký návrh ohledně užívání jazyka německého učinil. Mám za to, že tento jeho návrh byl dobře zapsán do protokolu, o tom jsem se dozvěděl a při jednání, kdy tento návrh měl být učiněn, jsem osobně nebyl“.*¹¹⁶

Bohdan Pásek

Pásek tato obvinění částečně popřel. „Není pravda, že bych se byl tehdy na této schůzi vyjádřil, že není kvalifikovaný takový zaměstnanec ke svému místu, který neumí německy. Vyjádřil jsem se toliko tím způsobem, že zaměstnanci budou nuceni učit se německy jako jinde a že bude nutno zavést německé kurzy“.¹¹⁷

Z těchto záznamů lze jasně vyčíst rozdíly toho, jak si jednotliví svědci události pamatují. Nejen, že se liší doba, kterou měl Pásek navrhnout na zvládnutí němčiny (půl roku – rok), ale také se liší pojetí němčiny v úřadu (od prosté znalosti po německo-české úřadování). Navíc jeden svědek si ani nebyl jistý, že to byl právě Bohdan Pásek, kdo navrhoval, aby se úředníci učili německy. Pásek ale popřel, že by něco takového vůbec navrhoval. Jinak se dnes už můžeme pouze dohadovat, jak k určité věci opravdu došlo. Protože se ale dochoval úřední záznam ze schůze Městské rady v Poličce, je znám přesný průběh oné schůze.

ZÁZNAM Z JEDNACÍ SCHŮZE Z 8. SRPNA 1940

10./ Č.j.14-72/7 Žádost rev.J.Maliny o přiznání odměny za překlady do německého jazyka.
Finanční referent čl. m.r. B. Pásek navrhuje usnadnění p.r. J. Malinovi, aby mohl překlady vykonávat v úředních hodinách a poukazuje zároveň na to, že při nynějším stavu úřadnictva, které město má, nesmějí vznikat ještě nové výdaje. P. finanční referent vyvozuje dále, že jest v nynější době povinností každého úředníka, aby ovládal dokonale německý jazyk. Vzhledem k tomu, že mimo p. revidenta J. Maliny nemá žádný z městských úředníků předepsanou kvalifikaci pro úřad, který zastává, navrhuje fin. ref. městské radě, aby tato stažovala lhůtu jednoho roku všemu městskému úřadnictvu, během kteréžto by se byli všichni povinni naučit německy, jinak, že by městská obec byla nucena propustit ony úředníky, kteří by během této doby uvedenou podmínku nesplnili.
Vzhledem k pracem pro stavbu nového hasičského skladiště které ref. J. Malina konal mimo úřední hodiny, usnesla se městská rada vyplatit mu odměnu za dobu, po kterou tyto práce konal, měsíční odměnu K 100.-

118

¹¹⁶ SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohdan Pásek, bez paginace, výslech svědka z 26. května 1945.

¹¹⁷ dtto, výslech obviněného z 22. května 1945.

¹¹⁸ dtto, bez paginace.

Na základě zápisu ze schůze Pásek tedy skutečně o nutnosti znalosti němčiny mluvil. Navrhl stanovit lhůtu jednoho roku, kdy měli úředníci němčinu zvládnout. Pokud by se tak nestalo, mohli by být skutečně propuštěni. Neobjevují se zde ale žádné zmínky o tom, že by se mělo úřadovat německo-česky, jak při výsledku tvrdil Karel Brynda.

PO SCHŮZI

Výrok Bohdana Páska na schůzi městské rady vyvolal u dalších úředníků bouřlivou reakci. I zde se ovšem liší výpovědi jednotlivých svědků i výpověď obžalovaného.

Hlad

„Jakmile jsem se o věci dozvěděl, kritizoval jsem Páska, že je pěkný Čech, když již tak záhy s takovou věcí začíná. On se o tom nějak dozvěděl a zatelefonoval mně, že pokud jej ihned neodprosím, že mě udá gestapu. Načež jsem se sebral a došel jsem za Páskem do jeho kanceláře a tam jsem mu před lidmi, které si pro rozčilení dnes nepamatuji, veřejně vyčínil, jak se má správný Čech chovat.

Pásek ihned za pultem počal vyskakovat, upozorňoval mě, že nejsem na vojně a že jako bývalý důstojník musím držet hubu, že si to se mnou vyřídí u německých úřadů, snad řekl říšských anebo u gestapa, to vše si již nepamatuji pro rozčilení a odlehlost doby a já pak na to odešel.“¹¹⁹

Brynda

„Hned druhý den stěžovali jsme si (já, Freimann, Malina a policejní inspektor Tvrzník) na hanebné chování Páska vysokým funkcionářům živnostenské strany, ke které Pásek náležel. Zjistili jsme, že v dopoledních hodinách další člen městské rady, nyní již zesnulý Kastner, na Páskovu radu odjel udat nějakému vysokému činovníkovi NSDAP. Podle pozdějšího Kastnerova sdělení, které mně tento učinil i přesto, že po celou dobu mého pobytu od návratu z vězení jsem se Kastnerovi i Páskovi jako prašivým ovcím vyhýbal, činil na něj Pásek nátlak, aby zařídil potrestání Dr. Frejmanna a mne u gestapa. Toto udání však Pásek rozšířil po prudké výměně názorů, která se odehrála druhý den ráno v síni starostově za účasti úřadujícího radního Františka Červeného, Dr. Frejmanna, mě, nadporučíka Antonína Hlada a ins. Tvrzníka, a to o návrh na potrestání Hlada a Tvrzníka. V této výměně názorů insp. Tvrzník prudce vytýkal Páskovi i Kastnerovi, že

¹¹⁹ SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohdan Pásek, bez paginace, výslech svědka z 26. května 1945.

jsou lotři, kteří nejsou hodni nazývat se Čechy a že jsou zemězrádci. Soudního úředníka Tesaříka přidal k nám Pásek do pětice proto, že když týž jako naprosto nevinný a nezüčastněný se dozvěděl o jeho jednání, si před ním uplivil.“¹²⁰

Freimann

Freimann na rozdíl od Hlada a Bryndy vypověděl, že mu hned po schůzi volal sám Pásek, že na úřadě začínají nepokoje, „*že nadporučík Antonín Hlad tam veřejně nadává, že Pásek je lump, když mohl takový návrh předložit, aniž by tehdy nějaké vládní nařízení o kurzech němčiny vyšlo.*“ O návštěvě Páska v záložně se Freimann vůbec nezmiňuje.

Pásek podle Freimannovy výpovědi žádal, aby se za ním Hlad dostavil a omluvil se mu, jinak že vše udá na gestapu. „*Zavolal jsem si všechny zaměstnance, avšak Hlad se souhlasem všech k Páskovi nešel.*“¹²¹

Tvrzník

Tvrzník zase vypověděl, že veřejného kritizování Páska se zúčastnil i tajemník Freimann.

„*O jeho návrhu jsme se vyjadřovali, že je to patolízalství k Němcům, že to může udělat jen lump, že je to urážka českého národa a jiné výroky. Všechno slyšel hostinský Tměj, který vše řekl Kastnerovi a Páskovi.*“ Podle Tvrzníka za nimi přišel Čeněk Kastner a všechny vyzval, aby se Páskovi omluvili, jinak že to pro ně bude mít fatální následky.

„*Já jsem vystoupil jako mluvčí nás čtyř, resp. všech zaměstnanců městského úřadu a prohlásil jsem, že tím, že o nás prohlásil, že jsme nekvalifikovaní, tudíž blbci, neurazil jenom nás, nýbrž všechny obyvatele Poličky, jímž jsme byli úředníky a vlastně celý národ. O tomto jednání Páska a Kastnera jsme postupně informovali širší veřejnost a to potajmu, z čehož se vyvinulo to, že obyvatelstvo počalo jmenované bojkotovat, plivalo před nimi a v hostincích je ignorovali. Soudní úředník Tesařík Kastnera dokonce někde v souvislosti s tím zhoubně napadl a urazil.*“¹²² Tesařík ale nic takového nepotvrdil.

Tesařík

„*Toho dne jsem přišel do cukrárny pana E. Černého, kde se mě pan Černý ptal, co na to říkám, co se na zasedání stalo. Já jsem mu na to odpověděl, že je to od Páska divné jednání, když on je Čechem stejně jako každý z nás. Kdo toto mé vyjádření Páskovi*

¹²⁰ SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohdan Pásek, bez paginace, výslech z 6. června 1945.

¹²¹ dtto, výslech svědka z 25. června 1945.

¹²² dtto, výslech svědka ze 7. srpna 1945.

oznámil, nemohl jsem do dnešního dne zjistit. Několik dnů na to, možná hned druhý den, přišel ke mně Pásek a vytýkal mi, že jsem jej urazil. Já jsem na to řekl, že jsem ho neurazil, a jestli se cítí dotčen, že má možnost mě stíhat před soudem. Na to věc utichla.“¹²³

Kvůli těmto událostem byl vyslýchán i poličský cukrář Emanuel Černý, jehož cukrárnu měl po schůzi navštívit krajně rozčilený Tesařík.

„Počátkem měsíce srpna roku 1940 přišel ke mně do obchodu Tesařík a velmi hlasitě mluvil a kritizoval jednání Páska, zvláště v tom směru, že městští úředníci se mají učit německy. Navrhl to prý Pásek. Nevěnoval jsem tomu pozornost, protože jsem tam měl hosty“.¹²⁴ Asi týden na to byl pan Černý předvolán do záložny, kde byl v celé záležitosti vyslýchán. „Přišel jsem do místnosti záložny a byl jsem tam vyslechnut úředníky gestapa v tom směru, co vše Tesařík všechno u mě mluvil a jak se vyjadřoval. Celý můj protokol byl tehdy sepsán asi na dva řádky, ježto jsem nic o tom uvést nemohl, protože jsem si Tesaříka tehdy nevšímal. Výslovně poznamenávám, že při celém mém výslechu v místnosti záložny byl přítomen Pásek sám, který sice při mém výslechu nic nepoznamenával, ale dával pozor, co mluvím a když jsem odcházel, řekl mně: „Děkuji“.“¹²⁵

Pásek

„Po schůzi jsem byl napadán na ulici, bylo mně spíláno do lumpů a tvrzeno, že chci německé úřadování a že chci poněmčít Poličku. Bylo mně to řečeno z více stran a následkem toho, ježto takové pověsti se silně rozšířily, odjel jsem na dovolenou do Lužan“.

Jak je vidět, i v tomto případě se výpovědi liší. Nejzajímavější je zde skutečnost, že Josef Tvrzník uvedl, že jejich výroky Páskovi udal hostinský Tměj. Ten ale v případě později vůbec nebyl vyslýchán a jeho jméno se pak už v případě nikde neobjevilo. Tvrzník ani nikde nedodal, jak se to dozvěděl, že je udal právě Tměj. Ten měl naopak svědky, že po celou dobu války poslouchal zahraniční rozhlas (viz. případ Františka Kuřeho).

¹²³ SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohdan Pásek, bez paginace, výslech ze 2.srpna 1945.

¹²⁴ dtto, výslech z 22. května 1945.

¹²⁵ dtto, výslech 22. května 1945.

UDÁNÍ

Pásek nebyl souzen jako udavač z toho důvodu, že sám žádné udání neučinil. Přiznal, že se o všem bavil s místním Němcem Čeňkem Kastnerem, který zemřel na konci války. „*O řečech, které o mně kolovaly, jsem mluvil s Kastnerem, který mně řekl, abych vše napsal, tj. co jsem sám navrhoval a kdo o mně co šíří a dodal, že to už zařídí, že by mu v tom Göbl pomohl. Věděl jsem, že Göbl jest nadlesní a jest dobrý známý Kastnera. Sepsal jsem celou věc a označil jsem i těch pět osob, které byly později zatčeny a odevzdal jsem to vše Kastnerovi*“.¹²⁶ Poté Pásek odjel na už zmiňovanou dovolenou.

Tuto skutečnost potvrdil svědek Stanislav Adamec, úředník pojišťovny, který byl tomuto rozhovoru přítomen. Dále dodal: „*Já jsem obviněnému věřil a byl jsem přesvědčen, že u gestapa jistě nikoho neobvinil. Kastner byl v záložně téměř denně, znal dobře obžalovaného i jeho rukopis. Ke Kastnerovi jsem nechoval já ani obviněný žádnou důvěru a považoval jsem ho za člověka úskočného. Také jsem v jeho přítomnosti s obviněným nikdy nehovořil o politických záležitostech.*

Výslechy, které provádělo gestapo, byly konány v občanské záložně. Při všech výsleších byl přítomen Pásek. Já sám jsem došel pro Emanuela Černého, už ale nevím na cí příkaz.“¹²⁷

ZATČENÍ A POBYT NA GESTAPU V PARDUBICÍCH

Ve spise nejsou žádná přesná data pobytu udaných na Gestapu v Pardubicích. Všude se jen píše, že byli ve vazbě tři týdny. Jan Tesařík udává, že byli všichni zatčeni 23. srpna 1940 a Karel Brynda, že byli propuštěni 4. září 1940. Což by znamenalo, že strávili ve vazbě celkem 13 dní.

Výpovědi o pobytu ve vazbě se opět velice liší. Antonín Hlad pouze vypovídal o jednom výslechu, kdy prý jasně viděl, že na udání, které měl gestapácký úředník před sebou, je podpis Bohdana Páska.¹²⁸ Karlu Bryndovi prý vyslychající udání přímo ukázal, „*pasáže z Páskova udání vypadaly, že jsem přinejmenším rozený vrah a zloděj*“.¹²⁹ Freimann také vazbu nijak nepopisoval, pouze se zmínil, že jako jejich trest byla právě jejich vazba a že se v budoucnu už nesměli dopustit žádného trestného činu proti německví.

¹²⁶ SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohdan Pásek, bez paginace, výslech z 2. srpna 1945

¹²⁷ dtto, výslech z 22. května 1945

¹²⁸ dtto, výslech z 26. května 1945.

¹²⁹ dtto, výslech z 6. června 1945.

Tesařík a Tvrzník však podávají mnohem podrobnější informace.

JOSEF TVRZNÍK NA GESTAPU

Tvrzník byl podle všeho vyslýchán jako první. *„Bylo mi při výslechu předestřeno, že jsem se měl dopustit vzpoury proti národu, kterou jsem prý zosnoval, při výslechu měl vyšetřující k dispozici protokoly, nahlédnutím do nich jsem zjistil, že byly podepsány Kastnerem, ježto Kastner měl zvláštní typický podpis, který jsem dobře znal. Podle toho protokolu, jak mi bylo předestřeno, Kastner o mně tvrdil, že jsem se o něm vyjádřil, že je vlastizrádcem, že jsme se zdráhali složit jazykové zkoušky a že jsme nechtěli spolupracovat s německým národem, resp. s režimem, který byl zaváděn“.* Dále Tvrzník poznamenal, že dozorcem ve věznici, kde bylo všech pět úředníků zavřeno, byl Čech. Tvrzník po něm měl dalším čtyřem poslat moták o průběhu výslechu a o tom, co on vypovídal. Toto potvrdil pouze Tesařík. Další tři zatčení se o tom nezmínili.

Tvrzník dále popisoval příhodu, kdy za ním přišel do cely gestapák z Pardubic, kterého znal z úředního styku z Poličky a který mu měl říct, že je Tvrzník obviněn ze vzpoury a že kvůli tomu asi půjde před německý lidový soud a že je dost pravděpodobné, že bude odsouzen k smrti. *„Jak jsem se později dozvěděl, celá tatáž pověst kolovala o nás i po našem zatčení po Poličce. Asi 3 týdny po našem zatčení jsme byli všichni povoláni do kanceláře velitele gestapa, kde nám byla udělena důtka, abychom se vyhnuli podobným výrokům a podobného jednání, že se můžeme vrátit na naše služební místa, přičemž jsme byli upozorněni na to, že jakmile bychom se sebemenší maličkostí provinili, že budeme zavřeni do koncentračních táborů a jmenovitě mně bylo důtklivě kladeno, že jsem byl již 4x pro protiněmecká jednání zatčen a že v dalším případě bych již nikdy nebyl na svobodu propuštěn. Na to jsme byli propuštěni“.*¹³⁰

Na závěr celého výslechu uvedl Tvrzník jednu příhodu, která mně osobně připadá velice důležitá, protože objasňuje stav mysli Bohdana Páska po zatčení všech pěti úředníků. Nikde dále ale tato skutečnost nebyla zdůrazňována.

„Podotýkám, že Páska pravděpodobně po našem zatčení mrzelo to, že věc došla tak daleko, protože, jak mi sdělila manželka, během doby, kdy jsme byli ve vězení, asi 2x si zavolal k sobě moje dvě malé děti, dal jim najíst. Moje manželka, když se to dozvěděla, zakázala přístup dětem do Páskova domu“.

¹³⁰ SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohdan Pásek, bez paginace, výslech ze 7.srpna1945.

JAN TESAŘÍK NA GESTAPU

„Po výslechu J. Tvrzníka, který byl u výslechu přede mnou, dostal jsem moták prostřednictvím dozorce vězňů v Pardubicích, kde mně Tvrzník sděloval, že jsme viněni ze vzpoury, že jsme silná pětka, která chce v Poličce vyvolat vzpuru. Když já jsem byl předveden k výslechu, bylo mně kladeno za vinu, že jsem se vyjádřil posměšným tónem o Páskovi, že se přebarvil. Když jsem celou věc vysvětlil, bylo mně řečeno, že o Páska v tomto případě tak nejde, ale že tón mé řeči byl takový, jako že by se Pásek dal k nějaké méněcenné rase a tím, že jsem chtěl označit německý národ. Při druhém výslechu mě nutili, abych se za každou cenu přiznal. Setrval jsem však na svém.

*Pokud se týče mého případu, viděl jsem oznámení Páska u gestapa, které jím bylo podepsáno, jeho podpis jsem poznal, ježto jsem jej velmi dobře znal od soudu. Mimo jiné mně bylo sděleno tlumočnickem u gestapa, že pan Pásek spolu s Kastnerem, když věc udali, asi za tři týdny se dotazovali na to, proč nás již nesebrali“.*¹³¹

Po propuštění z vazby všech pět úředníků zažádalo o přeložení z Poličky a všem bylo vyhověno.

VYJÁDŘENÍ OBVINĚNÉHO PÁSKA K CELÉMU PŘÍPADU

Jak již bylo řečeno výše, Pásek po celém incidentu odjel na dovolenou do Lužan (u Jičina). Zde ho měli navštívit vyšetřovatelé gestapa, kteří ho celkem 4x vyslýchali kvůli tomuto případu. „Ptali se mě, jak se celá věc má a viděl jsem, že mají celou záležitost již vyřízenou a se všemi osobami sepsanou. Sdělil jsem jim, že výpady, které se staly, byly namířeny proti mé osobě a na jejich otázku jsem odpověděl, že Freimann o mně řekl, že chci poněmčit Poličku, Hlad mě nazval lumpem pro onu poznámku v obecní radě. O Tvrzníkovi jsem se vyjádřil, že se dostavil k představenému občanské záložny a řekl mu, že takového člověka, jako jsem já, nemohou v záložně trpět, o Tesaříkovi jsem uvedl jeho udánlivý výrok u cukráře Černého, že to byla lumpárna a na výrok Bryndy se už nepamatuju. Poznamenávám, že bezprostředně jsem tyto výroky uvedených osob neslyšel, avšak slyšel jsem to od jiných osob, před kterými se uvedení těmito výroky vyjadřovali.

¹³¹SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohdan Pásek, bez paginace, výslech ze 2. srpna 1945.

*Celý případ jsem já gestapu neudal, ale dozvěděl jsem se od Stanislava Adamce, že celou záležitost oznámil Čeněk Kastner“.*¹³²

Když se Pásek vrátil do Poličky, bylo všech pět úředníků zrovna ve vazbě. „Když jsem se Kastnera ptal na to, co se s nimi děje, řekl mně, že se jim nic nestane, že je to jen strašák“.¹³³

Dále Pásek zásadně odmítal skutečnost, že by udání na gestapo učinil on sám. Vyvracel tedy tvrzení svědků, kteří viděli na udání jeho podpis. Po návratu z dovolené se Pásek vzdal svého členství v městské radě.

DALŠÍ PÁSKOVA ČINNOST ZA VÁLKY

V případě Bohdana Páska nevypovídali pouze poškození úředníci, ale několik dalších lidí z Poličky a okolí. Tito všichni popisovali další činy Bohdana Páska, ke kterým bylo také při soudním přelíčení přihlédnuto.

Rolník František Doskočil podporoval partyzány, dodával jim šatstvo a potraviny. Protože ale tohoto zboží bylo nedostatek, Bohdan Pásek mu často vozil potraviny, šaty i peněžní hotovost (až 6000K).¹³⁴

Pan Jan Martinů byl majitelem obchodu v Pomezí, po zabrání Sudet ale o svůj obchod přišel a Pásek ho zaměstnal v záložně jako pokladníka. S panem Martinů si prý Pásek často vyměňovali informace, které zaslechli v zahraničním rozhlasu.¹³⁵

HLAVNÍ PŘELÍČENÍ A TREST

Soud s Bohdanem Páskem proběhl dne 18. listopadu 1946 v budově ONV v Poličce. Předsedou soudu byl Dr. Jan Chour.

Bohdan Pásek před soudem řekl, že se necítí vinen. Byly zopakovány výpovědi svědků, které se shodovaly s výsledky.

Soud se shodl na tom, že obžalovaný Bohdan Pásek je vinen. Odsouzen byl ale pouze k náhradě nákladů na trestní řízení. Důvodem, proč nebyl Pásek potrestán trestem odnětí svobody, bylo to, že podle svědeckých výpovědí a podle různých potvrzení různých firem z Poličky, se snažil o „nápravu zla nepřitelem způsobeného“. Bohdan Pásek měl pouze uhradit náklady na soudní přelíčení ve výši 662 Kč.¹³⁶

¹³² SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohdan Pásek, bez paginace, výslehy z 22. května 1945.

¹³³ dtto, bez paginace, výslehy z 2. srpna 1945.

¹³⁴ dtto, výslehy z 20. února 1946.

¹³⁵ dtto, výslehy svědka Jana Martinů, bez datace.

¹³⁶ SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohdan Pásek, bez paginace.

6. NĚMCI PŘED MLS

Němce, kteří stanuli před MLS v Poličce, jsem rozdělila do dvou skupin. Do první skupiny patří ti, kteří za války pracovali ve Škodových závodech v Poličce. U místních Němců, nebo u Němců z okolních vesnic, kteří neměli práci, se stávalo nepsaným pravidlem, že jakmile po okupaci vstoupili do NSDAP a do SA, dostali za to práci právě ve Škodových závodech v Poličce. Souzení byli později právě kvůli tomu členství v těchto německých organizacích. Často k tomu byla přidána obžaloba z krutého zacházení s dělníky, z vyhrožování gestapem, nebo posílání dělníků na práci do Říše. V několika případech byli Němci dosazeni do závodu odjinud, přesto byli po válce souzeni v Poličce.

Další skupinu odsouzených Němců tvoří tři velice odlišné případy. V prvním případě se jedná o velitele gestapa, ve druhém o německého úředníka, který prokazatelně ničil všechna došlá udání, a třetí případ je Němec, ve prospěch kterého vypovídalo spousta českých občanů a který byl pravděpodobně obviněn pouze proto, že byl Němec.

NĚMCI VE ŠKODOVÝCH ZÁVODECH V POLIČCE

6.1. KAREL HIRSCHL

Karel Hirschl působil v Poličce jen krátce. Přijel sem až roku 1942, kdy byl jmenován ředitelem Škodových závodů v Poličce.¹³⁷

SITUACE VE ŠKODOVÝCH ZÁVODECH DO ROKU 1942

Pobočka Škodových závodů se nacházela nedaleko Poličky. Polička sice ležela mimo zábor Sudet, který byl proveden v říjnu 1938, ale právě kvůli této zbrojovce byla Polička také z části obsazená. Němci chtěli mít ke zbrojovce volný přístup. Poté, co byla v roce 1938 kompletně vyrabovaná Němci z okolních vesnic, se do zbrojovky opět vrátila výroba.

Poté, co Třetí říše zaútočila v červnu 1941 na Sovětský svaz, razantně stoupla potřeba munice a všechny muničky vyrábějící střelivo pro Němce, jely naplno. Aby si Němci ohlíželi, že podniky jedou na maximální výkon, začaly se v roce 1942 objevovat v podnicích různé kontroly a komise. Zavítaly i do Poličky. V roce 1942 po provedené kontrole ale Němci nebyli s provozem zbrojovky spokojeni. Německé vojenské kontrolní

¹³⁷ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel Hirschl, bez paginace.

orgány provedly srovnávací šetření výroby stejného druhu střeliva ve všech závodech, kde se tento druh vyráběl. Šetření bylo provedeno v celkem osmi závodech. Místní zbrojovka byla podle výsledků na posledním místě, přičemž výrobní čas v tomto závodě byl více než čtyřnásobný s porovnáním u závodu, jehož výsledky byly nejlepší.

Proto byl do závodu dosazen Karel Hirschl¹³⁸, rodilý Němec. Pocházel z nezámožné rodiny domkaře. Nejprve pracoval jako úředník v továrně na porcelán nedaleko Plzně, potom v závodě v Nýřanech u Plzně jako dílenský asistent v oddělení plnění střel. Častými zájezdy po říšskoněmeckých továrnách získával určité zkušenosti, které pak doma v závodě uplatňoval. „*Tím se snažil za každou cenu na svoji činnost upozornit rozhodující místa.*“ Hirschl přišel do Poličky 11. listopadu 1942. Nejprve ve zbrojovce pracoval jako komisařský vedoucí, ale do dvou měsíců byl jmenován ředitelem celého závodu.¹³⁹

ZBROJOVKA ZA VEDENÍ KARLA HIRSCHLA

Hirschl se hned po svém nástupu snažil o to, aby razantně stoupl výkon podniku. K tomu používal několik různých metod.

¹³⁸ Postřehy Vyšetřující komise o Karlu Hirschlovi

Byl organizován v různých německých organizacích, členem SA a SPD, konal polní cvičení v bojových útvech a sám byl dobrým organizátorem. Pevně věřil ve vítězství Říše a projevoval radost nad neúspěchy a ústupy spojeneckých vojsk. Zdravil zdviženou pravicí, účastnil se různých společných německých schůzí.

Byl zjevu celkem nenápadného, toliko po svém jmenování vedoucím zdejšího závodu snaží se vypadat důstojně, chodí zvolna, toporně s hlavou hrdě vztyčenou, což při jeho mládí –něco přes třicet– působí komickým dojmem.

Na pozdrav Čechů odpovídá, tu blahosklonným úsměvem, tu lehkým pokynem hlavy, jindy mírným nadzvednutím klobouku, na pozdrav Němců pak odpovídá výrazným nacistickým gestem a zvukným „Heil Hitler.“ Na rozdíl od většiny nacistů je velmi mazaný. Zřídka kdy nosí nacistický odznak a ještě méně lze jej vidět v uniformě SA. Činí tak proto, aby česká veřejnost měla o něm mínění to nejlepší a snad i proto, aby si ostatní nacisty, kteří jsou většinou jeho podřízenými v závodě, držel hodně od těla.

V rozhovorech běžných mluví dosti rozumně, jakmile je zmínka o Hitlerovi, nebo jiných nacistických svatých, mluví stejně jako každý nacist. V souvislosti s tím, že se hlásí k nacistickému světovému názoru je ovšem naprostým ateistou a křesťanskou morálku považuje za dekadentní.

Českou národnost zjevným způsobem neuráží a snaží se, aby v očích nacistů vypadal pokud možno jako neutrální v národnostních otázkách. Ve skutečnosti však nadřazuje svým soukmenovcům, jak se jen dá, ať je to v otázkách mzdových nebo platových, při výměře trestů za všelike přestupky apod. Postaví-li se mu kdo na odpor, tu rázem shazuje masku lišáka a je odhodlán tento odpor zlomit i nejkrutějším způsobem. Potom není v trestech vybíravý a zatýkání gestapem se stává běžným.

Ovšem je mlád a mládí je nebojácné, proto nutno ukázat za každou cenu, že on je hoden důvěry, kterou v něj kladou jeho nacističtí nadřízení v Praze a jinde. Že ve skutečnosti nemá potřebné předběžné školní vzdělání pro vedení tak nebezpečného provozu, jako je muniční, to nepadá na váhu, vždyť celé miliony nacistů dělaly zázračné kariéry i v oborech, v nichž dříve neměly ani zdání a nedostatek školního vzdělání lze nahradit drzým čelem a širokými lokty. A tak byl v čelo našeho závodu postaven člověk, který pravého citu pro nebezpečné výbušné elementy zcela postrádal a který neměl nejmenšího pochopení pro ty, kteří pod jeho vedením byli nuceni podle jeho příkazů za katastrofálně nebezpečných i jinak svízelných poměrů pracovat.

¹³⁹ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel Hirschl, bez paginace. Zpráva Vyšetřující komise Škodových závodů z 12. května 1945.

Zavedl úkolování a prémiový systém do výroby střeliva, což až dosud nebylo dovoleno. Ke zvýšení výkonů používal zvláštních přidělů cigaret, které k tomu účelu dostával. *„Zvýšení výkonů prováděl bezohledně všemi prostředky, a když narážel na nedostatečnou podporu v řadách našich zaměstnanců, nechal tyto pro výstrahu ostatním zavřít.“*¹⁴⁰ *Při každém rozdělení neopomněl připomenout, že je to dar státního ministra K. H. Franka.“* Hirschl podle všeho rozhodně nechtěl, aby závod pod jeho vedením skončil zase ve srovnávacích testech na posledním místě. Neustále kontroloval výkony dělníků a srovnával je s výkony v ostatních německých závodech. *„Nutil dílovedoucí a dělníky k dosažení stále vyšších a vyšších výkonů, poněvadž chtěl být na prvním místě. Dosažené výsledky zasílal na všechna rozhodující místa, aby na svoji činnost stále upozorňoval. Byl též vyznamenaný nějakým německým záslužným křížem“.* Větších výkonů na dílnách také docíloval tím, že si občas jednotlivé dělníky volal do své kanceláře, kde je odměňoval cigaretami, aby je přinutil ještě k větším výkonům a *„tito pak svou nerozvážností a vystupňováním přinutili všechno dělnictvo k tomu, by se výkon stupňoval“.* Nové a lepší výkony nařídil dodržovat a ještě zvyšovat. Nedodržení pak trestal a vyhrožoval gestapem a zavřením. Nedbal žádných bezpečnostních a zdravotních opatření pro dělnictvo a při stížnostech dělníků odpovídal, že německý voják na frontě musí více zkusit. *„Byl původcem všeho zla. Nacista, hitlerovec, terorista, proháněč a obávaný a nebezpečný celému, zvláště českému osazenstvu“.*

Vyšetřující komise dále informovala o tom, že Hirschl měl kolem sebe i *„smečku jiných přívrženců“*, zvláště Němců, kteří mu donášeli a informovali a špehovali veškeré dělnictvo a úřednictvo. Se svými věrnými spolupracovníky poškozovali dělníky o jejich přiděly cigaret, lihovin a jiných věcí.

S příchodem Hirschla do závodu začal také útlak a poškozování českých zaměstnanců a naopak nadržování zaměstnancům německé národnosti. *„Poškozoval české úředníky na platě, kteří se nedali získat jeho činností, tím, že je nenavrhoval ku zvýšení platů a brzy němečtí úředníci pobírali, zvláště jeho oblíbenci, platy mnohem vyšší, než úředníci české národnosti s více služebními roky v závodě“.*

Hirschl také využíval zdrojů závodu pro svoji vlastní potřebu. Často si nechával v dílnách zhotovovat různé věci pro sebe. Také všechny úpravy jeho bytu prováděli, samozřejmě zadarmo, zaměstnanci závodu.

¹⁴⁰ Týká se případ dílovedoucího Jana Šnajdra z Poličky, dělníků Lidmily z Trhonic, Navrátila Zdeňka ze Svaté Kateřiny, Lorence Františka Oldříše, Lorence Zdeňka z Borové a jiných, více viz. dále.

Zavedl v závodě transportéry a pásovou výrobu při plnění a dopravování střel a tím přímo nutil dělníky k větším výkonům.¹⁴¹

PŘÍPAD DĚLNÍKŮ Z OBJEKTU 27

Celá událost se odehrála 29. srpna 1944. Několika dělníkům bylo přikázáno, aby rovnali cihly. S touto prací začali v 10 hodin dopoledne. Ale asi za hodinu a půl byl houkán poplach a oni museli odejít s ostatními dělníky do krytu. Tento poplach trval zhruba 2 hodiny. Když se vrátili, pokračovali v přidělené práci. *„Jelikož vezli právě oběd, nechali jsme práce a šli na oběd. Při této cestě jsme byli napadeni předákem Josefem Pruškem. Privil nám, co si myslíme, že sami jdeme ku svačině, že nás nebude účtovat a že to bude hlásit řediteli, že se flákáme a nic neděláme. Při této slovní potyčce jsme mu řekli, že se s ním nebudeme bavit a šli jsme k jídlu“.* Cestou dělníci potkali ředitele Hirschla, *„který si nás vůbec nevšiml a prošel, aniž by co říkal. Později přišel za námi a začal nám nadávat, že děláme neplechu. Chytil Navrátila, kterého jmenoval jménem, za kabát a prvil: „Nemyslete, když máte bolševiky za zády, že mně ve Škodovce uděláte vzpouru, ještě pro vás koncentráky vzkvétají a já vás tam dostanu. Až se tam dostanete, tak si zaplácete.“* “ Později odpoledne přišel za dělníky dílovedoucí Raška a řekl jim, že ředitel Hirschl nařídil, že tři z nich musí nechat zavřít. Potom přišlo asi 6 ozbrojených mužů, z nichž jeden měl seznam a četl jména jednotlivých dělníků a časy, do kdy musí ten den pracovat přesčas¹⁴². Asi v 19 hodin přišel další ozbrojený muž, který měl na papíře napsaná jména Navrátila a Zdenka Lorence, které s sebou odvedl. Odvedli je do kanceláře, kde na ně čekali dva gestapáci, kteří je začali vyslýchat.

Druhý den byli zatčeni další dva dělníci. Postup byl ve všech případech stejný. Nejprve je gestapo vyslechlo přímo v závodě, potom byli převezeni na gestapo do Pardubic a nakonec všichni posláni do Terezína - Zdeněk Lorenc a Zdeněk Navrátil na 3 měsíce, František Lorenc na dva měsíce a František Lidmila na 5 měsíců.

Při výsleších byla všem kladena za vinu sabotáž. Zdeněk Navrátil byl obviněn z rozšiřování protiněmeckých letáků, ze sabotáže výroby v továrně, ze záměru podminovat továrnu, z nabádání k sabotáži dalších dělníků.

„U výslechu v Pardubicích měli gestapáci vše na papíře a začali znovu. Předně však mně řekli, že nesmím říci ne a nebo nevím. Protože to pravda nebyla, raději jsem

¹⁴¹SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel Hirschl, bez paginace, Zpráva o Karlu Hirschlovi zhotovená Vyšetřující komisí při Škodových závodech v Poličce dne 12. května 1945.

¹⁴² Lidmila František a Lorenc František do 18 hodin, t.j. 12 hodin, Navrátil Zdeněk a Lorenc Zdeněk do 20 hodin, t.j. 14 hodin.

mlčel. Jeden s nabitou pistolí seděl u stolu a psal, druhý chodil okolo mne a tloukl mě karabáčem. U takového výsledku jsem byl 2x a přinutili mne, abych podepsal německy sepsaný protokol, ve kterém jsem nevěděl, co je napsáno.“ Z Pardubic byl Lorenc odvezen do koncentračního tábora v Terezíně, odkud byl propuštěn 6. prosince 1944. Hned po propuštění se musel hlásit zpět na úřadě práce a ten ho poslal zpět do Škodových závodů v Poličce.¹⁴³

Výpověď Lorence Františka se od výpovědi Navrátila prakticky neliší. Postup byl stejný, akorát Lorenc byl vyslýchán až za 10 dní po uvěznění v Pardubicích. Při výslechu mu bylo řečeno vyšetřovatelem: *„Vy jste ta banda Šnajdrova¹⁴⁴, sami komunisti a bolševici a já s vámi zatočím, dali jste stroje na menší chod a schválně jste ničili stroje, aby vázl výkon. Vy jste sprostě odmítali řediteli závodu a vy si k němu takové řeči dovolujete.“* Při celém výslechu chodil jeden gestapák kolem mě s karabáčem, stále mně s ním hrozil, abych se přiznal, že jsem odebíral a rozšiřoval letáky. Na to zdůraznil, že německý voják na frontě chrání naši vlast a že my v továrně sabotujeme a děláme blbosti. Zdůraznil, že Československo již nikdy existovat nebude.“ Lorenc byl také po výslechu odvezen do Terezína, odkud byl propuštěn 5. listopadu 1944. Také musel hned nastoupit do práce. Lorenc požádal ředitele Hirschla o dovolenou. *„On mně řekl, že mohu být rád, že to se mnou tak dopadlo a že druzí jsou ještě zavření.“*

Nejdéle byl zavřený František Lidmila. Ten byl z Terezína propuštěn až 21. ledna 1945. Ve vězení se dozvěděl, že je jeho manželka těhotná. Šla za Hirschlem, zda by nemohla dostávat nějakou podporu, protože zůstala sama s třemi dětmi bez prostředků. Hirschl paní Lidmilovou odmítl se slovy: *„On se provinil, musí být potrestán. Závod žádné podpory dát nemůže a nedá. Kdybyste však věděla, že chodil manžel aneb někdo jiný poslouchat cizí rozhlas (a při té řeči vytáhl z kapsy peněženku, kde bylo mnoho peněz), dalo by se něco dělat.“* Paní Lidmilová odpověděla, že její manžel nikam nechodil a o žádném jiném neví. Když mu takto odpověděla, tedy peněženku zavřel a aniž by jí co dal, poslal ji pryč.¹⁴⁵

VIJÁDŘENÍ HIRSCHLA

Karel Hirschl samozřejmě také k události později vypovídal. Připustil, že si na úsek 27 hodně lidí z jeho okolí stěžovalo. Výroba že zde nevyhovovala požadovaným

¹⁴³ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel Hirschl, bez paginace, 21. června 1945.

¹⁴⁴ dílovedoucí Škodových závodů, více viz.dále.

¹⁴⁵ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel Hirschl, bez paginace, 21. června 1945.

předpisům, jak do množství, tak i do kvality. Byly stížnosti i na chování a morálku dělnictva. „Byl jsem proto nucen věnovat zvýšenou pozornost tomuto úseku a řekl jsem dílovedoucímu, aby na dělníky dohlédl. Přistihl jsem tehdy dva dělníky, jistého Navrátila a Lorence, kteří se tam potulovali, a proto jsem jim domluvil a nařídil jim, aby šli ihned pracovat. Není však pravda, že jsem se vyjádřil: „Nemyslete, že když máte bolševiky za zády a ruské samolety nám lítají nad hlavou, že budete ve Škodovce dělat vzpouru.“ Není také pravdou, že jsem řekl, že pro ně ještě kvetou koncentráky a že je tam dostanu.“ Hirschl přiznal, že Navrátila a Františka Lorence oznámil na gestapu. Popřel ale, že by udal Lidmilu a Zdeňka Lorence.¹⁴⁶

TZV. ŠNAJDROVA SKUPINA

Jan Šnajdr pracoval jako dílovedoucí Škodových závodů na objektu 27, stejně jako zbytek zatčených. Na těchto objektech byla podle vyšetřující komise nejhorší práce v celé továrně, protože se zde při lití střel používal tritol¹⁴⁷. O zdravotní a bezpečnostní stránku osazenstva nebylo vůbec postaráno, pracovníci těchto dílen byli často nemocní a jednotlivci dokonce onemocněli otravou z tritolu. „Z těchto důvodů ponechával jsem osazenstvu více volnosti, aby mohlo načerpat do svých plic čerstvého vzduchu. Dovolil jsem jim projít se po lese kolem objektů a těm, kteří byli přespříliš unaveni namáhavou a nezdravou prací, dovolil jsem někde v ústraní si i odpočinout.“ Toto chování se ale nelíbilo Hirschlovi a Šnajdr byl proto často ředitelem povolán „na kobereček“. „Toto se stupňovalo až do dne 11. září 1944, kdy mě ředitel Hirschl předal gestapu, které mě poslalo do Terezína. Při výslechu gestapem byl jsem obviňován ze sabotáže, nedodržování výkonu, povolování lidem při nočních směnách, aby spali a povolování procházek kolem objektu. V Terezíně si mě ponechali do 19. listopadu 1944, odkud mě poslali zpět do továrny s připomínkou, že nesmím o celém mém zatčení s nikým mluvit.“

Hirschl podle všeho nedbal ani o zdraví dělníků ani o jejich bezpečnost. Námitky, že chemikálie škodí zdraví dělníků, Hirschl vždy smetl ze stolu slovy „německý voják na frontě více zkusí a že jest vystaven většímu nebezpečí“. Hirschl se nestaral ani o bezpečnost. „Všude byly poházeny naplněné střely tritolem a i jiné výbušniny. Do těchto dílen byly dávány dělnice ve věku 15 – 16 let a to výhradně české národnosti, na jejichž

¹⁴⁶ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel Hirschl, bez paginace, výslechy z 21. června 1945 a 13. března 1946.

¹⁴⁷ = trinitrotoluen

*zdravotní stav měly výpary a prach zhoubné následky, které se mohly objevit i v pozdější době.*¹⁴⁸

Hirschl popřel, že by Šnajdra udal gestapu. Na Šnajdrovo oddělení prý přicházely četné stížnosti a Hirschl ho prý osobně třikrát varoval, nic jiného ale podle svých slov nepodnikl. *„O zatčení Šnajdra dozvěděl jsem se až dodatečně a domnívám se, že k němu došlo na základě toho, že gestapo se dozvědělo o tom, že na Šnajdra jsou nějaké stížnosti. Já jsem o zakročení gestapa vůči Šnajdrovi nežádal.*¹⁴⁹

PŘIVLASTNĚNÍ SI MAJETKU ZÁVODU

Když se válka chýlila ke konci a z východu se blížila Rudá armáda, rozhodl se Hirschl pro strategický ústup a spolu s celou rodinou se vrátil do Nýřan u Plzně. V dubnu 1945 Hirschl využil svého postavení a nařídil Bedřichu Válovi, který v závodě pracoval, aby jeho rodinu a jejich majetek přestěhoval. S sebou si odvezl i elektrický sporák a pokojová kamna, která byla majetkem závodu. Pan Vála musel takto do Nýřan s věcmi dvakrát.¹⁵⁰

Hirschl přiznal odcizení sporáku, kamna prý ale neodvezl. *„Sporák jsem odcizil jen proto, poněvadž vše se událo ve velkém chvatu a nemohl jsem proto o tom také ani podat zprávu.*¹⁵¹

SOUD A TREST

Hlavní přelíčení s Karlem Hirschlem se konalo 17. července 1946 v Poličce. Žalobcem byl JUDr. Melezínek. Obhájcem JUDr. Stanislav Pešek

Karel Hirschl byl shledán vinným ve všech bodech obžaloby a odsouzen k trestu těžkého žaláře na dobu patnácti let, celý trest si měl obžalovaný odpykat v nucených pracovních oddílech.

Dále byl odsouzen ke ztrátě občanské cti na doživotí a ke ztrátě celého majetku, který propadl ve prospěch státu.

V roce 1954 bylo milostí prezidenta republiky Hirschlovi prominuto 5 let z jeho trestu. Hirschl současně zažádal o podmíněčné propuštění a o odsun do Německa, ale tato jeho žádost byla zamítnuta. Karel Hirschl strávil ve vězení celkem 9 let a propuštěn byl až v roce 1955, kdy byl 22. června odsunut do Německa.

¹⁴⁸ SOA Z, fond MLS Chrudim, Karel Hirschl, bez paginace, výslech svědka z 22. června 1945.

¹⁴⁹ dtto, výslechy z 21. června 1945 a 13. března 1946.

¹⁵⁰ dtto, výslech svědka z 12. června 1945.

¹⁵¹ dtto, výslech z 13. března 1946.

6.2. EMIL SCHWALLER

Případ Emila Schwallera je příkladem využívání práv německého občana za druhé světové války. Zároveň se jedná o další případ, kde soud rozhodl o jednom z nejdelších trestů odnětí svobody. Za války byl Schwaller zaměstnancem Škodových závodů v Poličce, kde hrubě využíval svého postavení jako Němce, týral dělníky a různými způsoby škodil Čechům. Dále byl obviněn z přivlastnění židovského majetku. Dne 5. května 1945 se odhlásil z města Poličky. V červnu 1945 zaslala Četnická stanice Liberec do Poličky zprávu, že Schwaller se v současné době vyskytuje v Liberci.

Emil Schwaller se narodil 13. října 1896 v Jedlové u Poličky. Jeho otec byl Čech a jeho matka Němka. Před okupací měl stolařský závod v Bystrém u Poličky, pak v Litomyšli a později v pohraničí v severních Čechách v Liberci. Je dokázáno, že před válkou byl aktivním členem Sokola v Bystrém. Po okupaci se přihlásil k Němcům. Byl přijat jako úředník do Škodových závodů v Poličce a zde přidělen na dopravní oddělení. Byl organizován ve všech německých organizacích, SA oddíle, Volkssturm a byl velitelem bojové jednotky. Prováděl výcvik používání zbraní, nosil často stejnokroj SA a zdravil německým pozdravem.¹⁵²

CHOVÁNÍ SCHWALLERA VE ŠKODOVÝCH ZÁVODECH

Při procesu Schwallerovi nejvíce uškodilo jeho chování ve Škodových závodech v Poličce. Schwaller zde byl zaměstnán jako vedoucí provozu dopravního oddělení. Podle výpovědí určitých svědků si počínal velmi hrubým způsobem a dokonce kolovaly zvěsti, že některé dělníky i fyzicky napadl.

Jedním z těchto dělníků byl Miloslav Pelikán. Schwaller ho měl zfackovat v roce 1944, protože po něm požadoval práci přesčas, ale Pelikán ze závodu utekl. *„Pohlavků mně dal veliké množství. Práci přesčas na mně požadoval proto, poněvadž při nakládání těžkých pum jsem se chvíli odpočal a obviněný mně proto uložil povinnost, abych pracoval přesčas. Obviněný mně také vyhrožoval častokráte udáním na gestapu pro sabotáž, když jsem nepodal požadovaný úkol. Mně i ostatním spoludělníkům nadával sprostými výrazy blbců, pitomců a apod.“*¹⁵³

Schwaller se snažil zvýšit pracovní výkon dělníků na nejvyšší míru a často se stalo, že když pracovníci na dopravním oddělení nebyli hotovi se zadanou prací do 16 hodin,

¹⁵² SOA Z, fond MLS Chrudim Emil Schwaller, bez paginace. Zpráva Závodní rady Škodových závodů z 25. června 1945.

¹⁵³ dtto, výslech Miloslava Pelikána ze 7. května 1946.

do kdy se pracovalo, nutil je do práce přesčas a to tím způsobem, že jim sebral píchací lístky a nechtěl jim je vrátit a nařídil jim, aby pracovali po 16. hodině, dokud se práce neudělá. Schwaller chtěl, aby se pracovalo přesčas zadarmo. Odůvodňoval to tím, že se práce měla udělat v pracovní době. „*Stávalo se, že píchací lístky si vzal k sobě a zamkl je v kanceláři. Sám odcházel vždy o čtvrté hodině domů a píchací lístky zůstaly v kanceláři, a protože nebylo odpícháno, pracovali takovým způsobem zaměstnanci zadarmo, nejen práci přesčas, ale i normálních 10 hodin a to proto, že příchod do práce sice byl odpíchnut, ale ne odchod. Vím tyto okolnosti z vlastní zkušenosti, ježto jsem to sám viděl mnohokrát. Tyto případy byly totiž na denním pořádku.*“¹⁵⁴ Občas se stalo, že některý pracovník odmítl pracovat přesčas a odešel domů. Jeho píchací lístek ale zůstal u Schwaller. Ten telefonoval vrátnému, aby toho zaměstnance zadržel a vrátil. Ti, kteří byli takto zadrženi u brány vrátným, se museli vrátit, byla k nim postavena stráž s puškou a takto byli hlídáni až do skončení uložené práce.

„*Stalo se jednou, že Schwaller nařídil, že musí se ještě vyložit jeden vagon soli, poněvadž vagon nutno vypravit, proto jsme museli pracovat místo do čtyř hodin odpoledne, kdy práce měla normálně skončit, ale až do šesti hodin večer až byl vagon prázdný, ale druhého dne, když jsme přišli do práce, stál vagon pořád prázdný na tom místě, kde jsme ho večer nechali.*“¹⁵⁵

Urbanec dále vypověděl, že byl svědkem toho, jak jeden z dělníků, jistý Vomočil, přímo řekl Schwallerovi, že pracovat přesčas nebude. Zanedlouho po tomto incidentu byl Vomočil poslán na práci do Říše. Urbanec byl přesvědčen, že za to mohl Schwaller.¹⁵⁶

Podle dalších svědectví byl Schwaller pravou rukou ředitele Hirschla, kterému měl žalovat na dělníky. „*Bral na sebe různé funkce a dělal se takto důležitým z toho důvodu, že se obával jít k vojsku a chtěl se takto tomu vyhnout.*“¹⁵⁷

Schwaller také velmi často pokutoval české zaměstnance pro nedostatečný výkon. Velmi rád dával pokuty, například nedostavil-li se někdo do nedělní práce, ačkoliv se stávalo, že se pracovalo i tři neděle za sebou, mimo obvyklé pracovní dny. Když Schwaller nařídil, že i čtvrtou nedělí se má pracovat a někdo ze zaměstnanců nepřišel, ihned dal pokutu a nařídil práci další neděli. Rovněž pokutoval, když uviděl některého zaměstnance,

¹⁵⁴ SOA Z, fond MLS Chrudim, Emil Schwaller, bez paginace, výslech svědka Václava Urbance, bez datace.

¹⁵⁵ dtto, výslech svědka Theodora Nováka, bez datace.

¹⁵⁶ dtto, výslech svědka Václava Urbance, bez datace.

¹⁵⁷ dtto, výslech svědka Václava Urbance, bez datace.

že právě odpočívá, ačkoli při dopravě byla práce velmi těžká a namáhavá a bylo nutno si odpočinout.

Schwaller měl českým dělníkům dokonce vyhrožovat zastřelením.

Jeden dělník si měl jednou postěžovat, že nebude vykládat nějaké střely. Schwaller to slyšel a osobně šel tohoto dělníka do práce „popohnat.“ „*Tehdy řekl: „Nebude-li to lepší, nechám vás postřílet“.*“¹⁵⁸

Oproti tomu další zaměstnanci, kteří pracovali pod vedením Schwallera, vypověděli, že se k nim vždy choval slušně, ulehčoval jim práci a přimlouval se za ně v dělnickém referátu¹⁵⁹, nebo jim vždy vyhověl, když požádali o dovolenou.¹⁶⁰

Některým českým dělníkům Schwaller prý pravidelně opatřoval palivové dřevo.¹⁶¹

Svědék Bohumil Michl vypověděl, že Schwaller mu pomohl dokonce několikrát. Schwaller se zasadil o to, aby Michlovi nebyl odňat kůň, který měl být dodán pro armádu, a to tím, že potvrdil, že kůň je nepostradatelný na práce ve Škodových závodech. „*Také v případech, kdy jsem přišel pozdě do práce a bylo to velmi často, obviněný mě za to neudal a potvrdil mně vždy, že jsem přišel do práce včas. Mimo to obviněný mně pomohl, když jsem měl jít do Německa na práci a potvrdil, že jsem ve Škodových závodech nepostradatelný, takže jsem do Německa jet nemusel. Také při nehodách, které se staly během práce, byl obviněný shovívavý.*“¹⁶²

DALŠÍ OBVINĚNÍ

Schwaller byl dále obviněn z toho, že se účastnil veřejných dražeb majetku po Židech a zatčených Čechách, kde hromadně za pakatel skupuje nábytek a vybavení domácností.

„*Bydlím naproti domu, kde bydlel Schwaller a jednou v noci jsem slyšel velký hluk, viděl jsem stát na silnici auto, ale pro velkou tmou jsem nemohl rozeznat, co se to děje, myslím však, že tehdy se z auta cosi roznášelo a rozeznal jsem hlasy Schwallera a jného Němce. Ráno potom jsem našel na silnici plno rozbitého porcelánu. Sám jsem viděl, když se stěhoval do Jedlové jeho nábytek. Nebyl sice nový, ale velký a těžký, který působil dojmem, jako by byl vzat z nějakého šlechtického sídla.*“¹⁶³ Mezi lidmi se dále říkalo, že

¹⁵⁸ SOA Z, fond MLS Chrudim Emil Schwaller, bez paginace, výslech svědka Jana Šejnohy z 10. října 1945.

¹⁵⁹ dtto, nečitelný podpis, z 20. srpna 1945.

¹⁶⁰ dtto, výslech svědkyně Růženy Kajtmanové z 3. listopadu 1945.

¹⁶¹ dtto, výslech svědka Adama Václava z 15. března 1946.

¹⁶² dtto, výslech svědka Bohuslava Michla, bez datace.

¹⁶³ dtto, výslech svědka Václava Urbance.

Schwaller tento nábytek uskladoval v Jedlové, odkud ho převážel do Liberce. Žádné podrobnosti ale žádný ze svědků neudal, ani žádný důkaz.

Zajímavou výpověď o Schwallerovi podal Václav Mikule, úředník z Poličky. V roce 1941 za ním přišel Schwaller do kanceláře a Mikule na jeho příkaz musel odstranit obraz prezidenta Beneše, který byl pověšený v kanceláři. Dále ale Mikule vypověděl, že v roce 1942 ho Schwaller upozornil na to, že k němu přišel pekař Antes, rovněž přihlášený jako Němec, který Mikuleho u Schwallera udal pro poslech zahraničního rozhlasu. „*Schwaller tvrdil, že mě neudal. Já jsem byl tehdy v Pardubicích vyslýchán a Schwallerovi jsem řekl, že to dobře dopadlo.*“¹⁶⁴

Něco podobného uvedl i truhlář Jan Macků. Schwaller za ním jednou přišel, že na něj došlo oznámení, že je benešovec. Schwaller měl i tehdy udání zahodit.¹⁶⁵

Zase naprosto odlišný obraz Schwallera poskytla paní Anna Kysilková z Poličky. Její syn byl nasazen v Německu. Paní Kysilková chtěla, aby se vrátil domů. Postěžovala si paní Schwallerové, která ji pozvala k sobě domů. „*Já jsem tam přišla a tehdy jsem donesla Schwallerovým nějaká potraviny. Schwaller mně skutečně napsal žádost. Byla jsem u nich ještě několikrát a vždycky jsem s sebou donesla potraviny, ale nebylo to nic platné.*“ Syn paní Kysilkové se domů skutečně dostal, když se ale podle nařízení hlásil v muniční továrně v Poličce, nebyl přijat a bylo mu řečeno, že tam o ničem nevědí. Musel proto do Německa na práci zpět. „*A tak se domnívám, že Schwaller ani neměl dobře v úmyslu mého syna z Německa dostat domů a že se jen jednalo o to, aby ode mě dostal nějaké potraviny, které jsem mu vždycky nosila.*“¹⁶⁶

CHARAKTERISTIKA EMILA SCHWALLERA ZÁVODNÍ RADOU ŠKODOCVÝCH ZÁVODŮ

Podle zprávy Závodní rady Škodových závodů byl Schwaller velký příznivec nacismu a hitlerovec. K dělníkům byl neustále hrubý. Používal sprostých nadávek a nazýval je „bolševiky“ a vyhrožova, že je nechá odvézt do Pardubic gestapem. Některé dělníky nechal zavřít a některé i tělesně týral. „*Vyslovil se, že kdyby na něj některý Čech sáhl, že jej zastřelí jako psa*“. Chodil žalovat na dělníky i úředníky k řediteli závodu Karlu

¹⁶⁴ SOA Z, fond MLS Chrudim, Emil Schwaller, bez paginace, výslech svědka Václava Mikuleho.

¹⁶⁵ dtto.

¹⁶⁶ dtto, výslech svědkyně Anny Kysilkové, bez datace.

Hirschlovi. Pokutoval dělníky a vědomě je šidil na mzdě. Obohacoval se na úkor českých lidí a Židů, kteří byli zatčeni a kterým byl zabaven majetek. Měl mnoho bytového zařízení po těchto rodinách a před koncem války část odprodal a ostatní odvezl do Jedlové. Většinu zabaveného nábytku odvezl do severních Čech. Závodní rada dokonce vyslovila podezření, že byl vyzvědačem, protože se zdržoval v pohraničním území, kde měl sklad nábytku v Liberci. Schwaller měl pracovat v podvratném hnutí s Němci proti Československu.

„Chování jeho i celé rodiny bylo vůči Čechům zpupné a drzé. Jeho syn často ztýral české děti a ani na zákrok a napomenutí policie nebylo nápravy až do doby, kdy byl dán na výchovu k německým úřadům.“

Schwaller měl být jedním z těch, kteří měli v případě potřeby náložemi zničit továrnu. *„Byl to bezcharakterní zrádce a nebezpečný jak politicky tak i státu, nespolehlivý, ziskuchtivý a sobecký“*.¹⁶⁷

OBHAJOBA EMILA SCHWALLERA

Při jednotlivých výsleších Schwaller mluvil hodně o své minulosti. Na základě těchto údajů jsem se pokusila sestavit jeho životopis. Všechna tato data ale pocházejí pouze od Schwallera, nikdo další je nepotvrdil. Schwaller se snažil ukázat sám sebe jako správného Čecha, proto hodně zdůrazňoval ty zážitky ze svého života, které ukážou jeho vlastenectví.

Schwaller se narodil 13. října 1896 v Jedlové ve smíšeném manželství, matka byla Němka, otec Čech. Navštěvoval německou školu v Jedlové, pak se u otce vyučil truhlářskému řemeslu.

V roce 1915 v dubnu byl jako osmnáctiletý odveden na vojnu, a po výcviku nasazen na ruské frontě. V roce 1916 v červnu se mu podařilo jako veliteli roje přeběhnout s celým rojem do ruského zajetí. Po ruské revoluci v roce 1917 vstoupil do Rudé armády a zúčastnil se bojů. V roce 1918 byl zajat rakouským vojskem a odvezen do shromažďovacího tábora. Z tohoto tábora se mu podařilo uprchnout a jako civilista se skrýval až do 31. srpna, kdy byl dopaden rakouským polním četnictvem a eskortován do Vídně, kde ho čekal válečný soud. Než však došlo k rozsudku, vznikla Československá republika a Emil Schwaller odjel do Vysokého Mýta a hlásil se dobrovolně jako český voják na osvobození Slovenska. Byl od velitelství 20. střel. pluku poslán do Prahy do třínedělního cvičebního kurzu, který prováděli francouzští legionáři. Po tomto kurzu byl

¹⁶⁷SOA Z: Emil Schwaller, bez paginace, Zpráva Závodní rady Škodových závodů z 25. června 1945.

v hodnosti desátníka nasazen na Slovensku. V armádě sloužil Schwaller do roku 1921, kdy se usadil v Bystrém, kde se věnoval svému řemeslu. Ve veřejném životě byl zakládajícím členem českého pěveckého spolku Dalibor, dále zakládajícím členem hudebního kroužku Sokola v Bystrém¹⁶⁸. Po hospodářské krizi se v roce 1935 odstěhoval do Litomyšle. Na tomto místě Schwaller zdůraznil, že účinkoval při natáčení českého filmu „Filozofská historie“.

Po okupaci v dubnu 1939 *„jsem byl nátlakem zavlčen do nacistické smečky NSDAP. Pan Münch mě nechal předvolat do jeho kanceláře a počal mě verbovat, odporoval jsem, ale on mi nahnal strach, že všichni občané pocházející ze smíšeného manželství budou nuceni se přihlásit jako Němci a veškeré sokolské činitele, komunisty a legionáře prý budou internovat v koncentračních táborech, a jedině by mě mohlo zachránit včasné přistoupení do NSDAP. Měl jsem na starost svoji rodinu a jedině proto jsem podlehl tomuto nátlaku s pevným úmyslem, že proto český národ nezradím a že jim budu nápomocen, kde se naskytne příležitost.“*

Dne 12. června 1939 nastoupil na místo ve Škodových závodech v Poličce. V září 1939 byl povolán do Litomyšle k odvodu do SA. *„Žádal jsem také o vyloučení z NSDAP, nebylo mně však vyhověno. Neznal jsem program strany ani postoje SA. Těžko jsem to nesl neb mně bylo zakázáno pohybovat se v české společnosti, začal jsem chodit do hudebního kroužku ve Škodovce, neb jsem byl milovníkem hudby, bylo mi to však zakázáno ze strany partaje, jelikož v tomto hudebním kroužku účinkovali vesměs čeští dílovedoucí a úředníci. Mé ženě bylo vyhrožováno zavřením, protože doma hovořila s dětmi česky. Můj chlapec, který chodil do české školy, musel chodit do německé a pan Kuře byl svědkem toho, jak učitel Janisch trýznil mého chlapce za to, že s kamarády mluvil česky. Později mně ho odvěkli do Sudet do tábora, aby zapomněl češtinu. Jednoho dne přijelo pro mě do Škodovky gestapo, tloukli mě a obviňovali mě, že mám doma zbraně, zavezli mě do mého bytu a dělali tam důkladnou prohlídku. Když nic nenašli, dali mně 8 dnů na rozmyšlenou, abych vydal pistole, nebo mě odvezou do Pardubic. Tuto prohlídku u mě opakovali 3x.“*

Dále Schwaller udal svědky, kteří mu dosvědčí jeho vlasteneckou činnost za války.

„Psal jsem českým lidem žádosti, vypomáhal jsem dělnictvu při přemístění, opatřil jsem jim bezplatně palivové dřevo, půjčoval jim peníze atd. Ve dvaceti případech jsem

¹⁶⁸ tuto Schwallerovu činnost potvrdilo několik svědků.

*zadržel udavačské dopisy a takto je zachránil před určitým zatčením, což mohlo mít v některých případech smrtelné následky“.*¹⁶⁹

V dalším výslechu se Schwaller vyjadřoval k jednotlivým obviněním. Popřel, že by skupoval židovský majetek. *„Jednou jsem tehdy koupil jednu jídelnu, potom co mě vyzvali, že tato zbyla po jednom výprodeji. Jinak jsem ničeho nekupoval.“*

Do severních Čech prý Schwaller jezdil, protože tam měl od roku 1929 až do roku 1931 zřízený sklad nábytku. Ten byl ale podle Schwallera v Jablonci nad Nisou, nikoliv v Liberci.

Jakoukoli politickou činnost popřel, stejně tak pověření ke zničení muničky v Poličce.

Stejně tak vyvracel skutečnost, že dělníky fackoval, či jim vyhrožoval. *„Byl jsem z těch dílovedoucích, kteří udělili nejmenší počet pokut. Jest správné, že píchací lístky byly odebrány těm, kterým bylo nařízeno, aby zůstali v práci i po 4. hodině.“*

*„Pokud se týká tvrzení, že jsem nechal pracovat nějaké zaměstnance do 21. hodiny večer, uvádím, že jsem nařídil těmto osobám práci do 18. hodiny večerní a když tito nebyli s prací hotovi, nařídil jim další práci ředitel Hirschl, takže potom, jak jsem slyšel, pracovali zaměstnanci až do 21. hodiny večer“.*¹⁷⁰

KOUCKÝ O SCHWALLEROVI

Bohumír Koucký o Schwallerovi vypověděl, že Schwaller byl první z Němců v Poličce, který se stal členem SA. *„Rovněž byl prvním členem NSDAP v Poličce, ježto strana počala se v Poličce organizovat později, ale do Poličky Schwaller přišel už jako člen strany. Dodávám k tomu, že se pamatuji, že jsem viděl Schwallera v uniformě už v prosinci 1939.“*¹⁷¹

SOUD, TREST S DALŠÍ OSUDY

Hlavní přelíčení se konalo 11. září 1946 v zasedací síni Okresního národního výboru v Poličce.

Schwaller před soudem vypověděl, že se cítí nevinný. *„Já jsem chodil do německé školy v Jedlové. Po návratu z vojenské služby jsem se v Bystrém v r. 1930 při sčítání lidu hlásil k české národnosti a byl jsem příslušníkem Československé republiky. Koncem*

¹⁶⁹ SOA Z, fond MLS Chrudim, Emil Schwaller, bez paginace, výslech Emila Schwallera ze 7. března 1946.

¹⁷⁰ dtto, výslech Emila Schwallera ze 13. dubna 1946.

¹⁷¹ dtto, výslech svědka z 20. dubna 1946.

března 1939 nebo začátkem dubna 1939 jsem se přihlásil k německé národnosti a získal jsem říšskoněmeckou státní příslušnost“.

Schwaller byl odsouzen na 20 let těžkého žaláře a z toho 15 si měl odpykat v nucených pracovních oddílech. Do trestu byla započítaná vazba od 9. srpna 1945 do 11. září 1946. Osobní cti byl Emil Schwaller zbaven na doživotí.¹⁷²

Manželka Schwallera v roce 1947 podala žádost, aby jejímu manželovi byl prominut zbytek trestu, tato žádost byla ale v roce 1949 zamítnuta.

Schwaller si trest odpykával ve věznici Valdice u Jičína. Pracoval zde na různých pracovištích a od roku 1952 pracoval v truhlářské dílně. Během svého výkonu trestu byl jednou trestán, protože mluvil při přednášce. V důsledku udělení milosti prezidenta republiky byl Emil Schwaller propuštěn z vězení 24. září 1953. Po propuštění uvedl místo bydliště Liberec.¹⁷³

¹⁷² SOA Z, fond MLS Chrudim, Emil Schwaller, bez paginace.

¹⁷³ dtto.

6.3. IGNÁC FLÖDL

Ignác Flödl se narodil 10. července 1902. Byl německé národnosti. V meziválečném období působil v armádě Československé republiky v hodnosti rotmistra. Za války pracoval jako dílovedoucí ve Škodových závodech v Poličce. Po válce byl obviněn ze členství v NSDAP a z hrubého zacházení s dělníky.¹⁷⁴

Stejně jako u ostatních svých zaměstnanců, i na Flödlu vypracovala posudek Vyšetřující komise Škodových závodů v Poličce. Podle tohoto posudku se Flödl přihlásil k Němcům v roce 1939 a byl přijat jako úředník do Škodových závodů v Poličce. Pracoval v závodě jako dílovedoucí a k dělnictvu se choval obzvláště hrubě. Nadával a vyhrožoval českým dělníkům, vyhrožoval gestapem a terorizoval celé své okolí. Byl neurvalý zvláště k ženám. *„Byl nacista, hitlerovec a často bez příčiny nadával českým lidem. Byl prudké a bezohledné povahy. Často byl hysterický. V poslední době byl nemocen – jeho nemoc se stupňovala k šílenství anebo byla simulována.“* Podle svědectví sousedů svoji ženu, která byla české národnosti, nutil bitím k učení němčiny a terorizoval ji. *„Dle jeho vlastního vyprávění znal velkou část nových útočných ručních zbraní a byl vyslán k jejich zkouškám. Byl též v mnoha opevněních a poslán do různých informačních kurzů. Měl řadu známých důstojníků armádě, kteří ho protěžovali a odesílali do různých výcviků a kurzů, ke zkouškám zbraní apod. Je proto důvodně v podezření, že pracoval již před okupací s jinými zrádci ve výzvědné službě proti Československé republice a pracoval v podzemní činnosti s Němci.“*¹⁷⁵

Nejhorší, z čeho byl Flödl obviněn, je přímé zavinění smrti dělnice Pavly Venclové. O tomto incidentu ale nevypovídali žádní svědkové kromě jejího otce Jana Vencla. Pavla Venclová se narodila 15. února 1926 a roku 1943 byla totálně nasazená ve Škodových závodech v Poličce. Zde byla přidělena do oddělení č. 27, kde se zpracovával vařící tritol.

Po měsíci zaměstnání pociťovala při práci únavu, a proto požádala vedoucího Flödlu o poukaz k lékaři a zároveň žádala o přeložení do jiného oddělení. Po mnoha hrubém vyhrožování se k lékaři nakonec dostala. MUDr. Kotrbáček nařídil ihned přemístění na jiné oddělení, ale Flödl ji nepřemístil a vyhrožoval ji koncentračním táborem a podruhé ji vůbec k lékaři nepustil. V polovině září dostala Pavla Venclová

¹⁷⁴ SOA Z, fond MLS Chrudim, Ignác Flödl, bez paginace.

¹⁷⁵ dtto, Zpráva Vyšetřující komise Škodových závodů v Poličce z 2. června 1945.

silnou žloutenku. Starší spolupracovnice jí poradily, aby šla k lékaři bez poukázky. Lékař ji okamžitě poslal do nemocnice v Litomyšli, kde do týdne zemřela na otravu jater tritolem.

Pan Vencel byl přesvědčen, že její smrt byla zaviněna nedbalostí Ignáce Flödl.¹⁷⁶

Tuto výpověď Jana Vencla potvrdil MUDr. Vladimír Kotrbáček, lékař, který Pavlu Venclovou vyšetřoval. Opravdu po jeho prvním doporučení nebyla přeložena do jiného oddělení.¹⁷⁷

Flödl při své obhajobě tvrdil, že si na Pavlu Venclovou nepamatuje.¹⁷⁸

DALŠÍ SVĚDECTVÍ O IGNÁCI FLÖDLOVI

Další svědci ale podali o Flödlvi jiná svědectví. K dělníkům se prý hrubě choval a v porovnání s dalšími dílovedoucími se Flödl choval „poměrně slušně“ a neprojevoval se nijak protičesky.¹⁷⁹

Flödl dělníkům vyčinił jen tehdy, když něco provedli. Jednou se dokonce českých dělníků zastal u ředitele Hirschla, když ten vyhrožoval dělníkům, že je nechá zavřít, protože odmítali nadále zvyšovat svůj pracovní výkon. *„Tehdy byl jsem u ředitele s třemi dalšími dělníky a tento nám vynadal a prohlásil, že budeme zavřeni. Když jsme to sdělili Flödlvi, tak řekl, že věc urovná, došel k řediteli a nic se nám nestalo.“*¹⁸⁰

Další dva svědci zase tvrdili o Flödlvi úplný opak.

K zaměstnancům se měl Flödl chovat hrubě a několikrát ho slyšeli, jak vyhrožoval zaměstnancům: *„Nechám vás odvézt, nebo nechám vás odvézt do Pardubic“*. Když ho některý ze zaměstnanců žádal o propustku z oddělení na dělnický referát, ani neodpověděl. Neustále vymáhal zvýšení pracovního výkonu s tvrzením, že tu musí být, poněvadž Německo musí vyhrát.¹⁸¹

Další svědek potvrdil, že Flödl odmítal pouštět dělníky k lékaři. *„Já sám jsem jednou šel a žádal jsem ho o průchodku z oddělení k návštěvě lékaře, avšak Flödl mně ukázal rukou na dveře a řekl „tam jsou dveře“ bez jakéhokoliv dalšího slova a tím mě*

¹⁷⁶ SOA Z, fond MLS Chrudim, Ignác Flödl, bez paginace, dopis Jana Vencla z 23. srpna 1945.

¹⁷⁷ dtto, výpověď MUDr. Vladimíra Kotrbáčka ze 17. října 1945.

¹⁷⁸ dtto.

¹⁷⁹ dtto, výslech Josefa Matury z 6. října 1945.

¹⁸⁰ dtto, výslech Zdeňka Lorence z 8. října 1945.

¹⁸¹ dtto, výslech svědka Adolfa Buchty z 27. března 1946.

vykázal“. Zároveň ale svědek vypověděl, že když Flödl žádal, aby ho přeložil z oddělení, kde se pracovalo s tritolem, vyhověl mu a přeložil ho jinam.¹⁸²

VÝPOVĚĎ FLÖDLA

Flödl tvrdil, že je nevinný. Popřel, že by dělníkům vyhrožoval gestapem nebo koncentračním táborem, nebo že by někomu nadával. Na dělnici Pavlu Venclovou si nevzpomínal, proto k jejímu případu nemohl nic říct.

*„Podotýkám, že jsem byl na objektu 27 jako dílovedoucí zaměstnán necelý rok, ale sám jsem znal dobře účinky tritolu, neboť já sám jsem trpěl otravou tritolem. Proto jsem vždy každému, kdo si stěžoval, dovolil, aby se nechal lékařem prohlédnout. Nikomu jsem nikdy nezakázal jít k lékaři, jestliže si stěžoval, že má nějaké těžkosti. Na případ Pavly Venclové se vůbec nepamatuji, ale sám jsem posílal zvláště ženy, aby šly k lékaři, když si některá z nich stěžovala např. na bolesti hlavy. Ženy naopak nechtěly jít a říkaly, že lékař by je neuznal nemocnými“.*¹⁸³

HLAVNÍ PŘELÍČENÍ A ROZSUDEK

Soud se konal 22. července 1946. Flödl byl shledán vinným. Byl odsouzen k 5 letům těžkého žaláře, ke ztrátě osobní cti na doživotí a ke ztrátě celého majetku.¹⁸⁴

¹⁸² SOA Z, fond MLS Chrudim, Ignác Flödl, bez paginace, výslech svědka Václava Rýznera z 27. března 1946.

¹⁸³ dtto.

¹⁸⁴ dtto.

6.4. EMIL BIDMON

Případ Emila Bidmona je další z řady těch, kdy Bidmon jako Němec, který vstoupil do NSDAP, byl za války zaměstnán ve Škodových závodech v Poličce.

Emil Bidmon se narodil 29. května 1896 v Jedlové.¹⁸⁵ Pracoval jako úředník, ale z tohoto místa musel odejít a nemohl dlouho sehnat práci. V roce 1935 vstoupil do SdP, protože mu slíbili, že mu obstarají místo. To se ale nestalo a navíc Bidmonova sestra se provdala za Čecha, proto byl pokládán za nespolehlivého, a proto ze strany odešel. 1. listopadu 1938 vstoupil do NSDAP i do SA. „*Ve straně NSDAP jsem nezastával žádnou funkci až do doby, kdy narukoval dosavadní pokladník a byl jsem potom k tomu donucován, abych tuto funkci zastával, proto jsem ji přijal a nadále byl jsem určen zástupcem pokladníka pro Poličku a tuto funkci jsem vykonával až do konce války. V SA jsem neměl žádnou hodnost.*“

Od 16. září 1939 pracoval ve Škodových závodech v Poličce, kde působil jako úředník. Jednou z jeho povinností bylo vést tzv. černou knihu. „*Vedl jsem dále tzv. černou knihu. To se provádělo tím způsobem, že do kartotékových lístků, které byly založeny ohledně každého zaměstnance v závodě, zapisovaly se určité poznámky, ku příkladu nespolehlivý, nebezpečný. Dále se tam zapisovaly případy, byl-li někdo v kárném táboře, dopustil-li se krádeže, byl-li politicky nespolehlivý apod. Příklady k zapisování do těchto poznámek jsem dostával od Schenka, od Hirschla a i od Batky*“¹⁸⁶.¹⁸⁷

Emil Bidmon vypověděl, že do SA vstoupil z existenčních důvodů. Chtěl získat nějaké zaměstnání. „*Bylo tudíž všeobecně známo, že každý, kdo se uchází o nějaké lepší postavení musí být členem nějaké formace tj. SA apod. Pro moji osobu bylo to tím citelnější, poněvadž jsem nouzi náležitě poznal, byl jsem totiž několik roků bez zaměstnání nebo zaměstnám jen nouzově a přechodně.*“ V SA prý nezastával žádnou funkci, byl pouze řadovým členem. Funkci ale zastával v NSADP, kde byl pokladníkem. Tím se prý stal proto, že k tomu byl v roce 1943 přinucen. „*Zdráhání se proti tomuto bylo úplně zbytečné, neboť mi bylo vyhrožováno narukováním k Wehrmachtu a jiným hmotným poškozením.*“

¹⁸⁵ německá vesnice nedaleko Poličky.

¹⁸⁶ vedoucí činitel Škodových závodů v Poličce.

¹⁸⁷ SOA Z, fond MLS Chrudim, Emil Bidmon, bez paginace, výslech z 28. prosince 1945.

Ve Škodových závodech byl Emil Bidmon zaměstnán jako úředník. „*Byl jsem pouze skromným kancelářským pomocníkem bez jakéhokoli rozhodujícího práva. Moje práce byly rázu kancelářsko-technického a pomocnického*“.

Zásadně popřel, že by měl na vyšší místa podávat zprávy o náladě a chování zaměstnanců. Zde se hájil tím, že jako úředník vůbec do styku s dělníky nepřišel. Obvinění z toho, že vedl tzv. černou knihu, popřel. „*Podle mého vědomí tzv. černá kniha nebo něco podobného u nás vůbec neexistovala. Nemůže proto být řeči o tom, že jsem ji vedl.*“¹⁸⁸ Přitom ale při výslechu 28. prosince 1945 Bidmon jasně vypověděl, že taková kniha v závodech existovala a dokonce že on sám ji vedl.

VÝPOVĚDI SVĚDKŮ O EMILU BIDMONOVI

Štábní rotmistr Alois Kopeček o Bidmonovi vypověděl, že byl silného nacistického přesvědčení. „*Vždy ode mě vyžadoval, abych s ním mluvil jen německy, a když jsem řekl, že německy neumím, řekl mně, že jsem se již dávno mohl německy naučit. Zdravil všechny osoby, nejen Němce, ale i Čechy, zdviženou pravou rukou a teprve v roce 1945 někdy na místo zdvižení ruky zdravil sejmutím klobouku.*“ Jeho chování bylo také velice odlišné podle toho, jestli jednal s Němcem, nebo s Čechem. S Němci se Bidmon měl vždy vybavovat, ale s Čechy měl jednat úsečně a odměřeně. „*Slyšel jsem od dělníků, zaměstnaných ve Škodovce, že Bidmon byl k nim dotěrný a že je oslovoval názvem „české děvky*“.“¹⁸⁹

Zajímavé svědectví podal o Emilu Bidmonovi Němec František Shaffer. Podle něj byl Bidmon organizátorem SDP v Jedlové. Měl být dokonce propagátorem německého rozhlasu ještě v době republiky. „*Byl spojkou strany SDP v obci Jedlová a ve Svitavách a jedním z největších agitátorů protistátních živlů sudetoněmecké strany v obci Jedlová v roce 1938. Byl zvrhlý a zvrácené povahy, v důsledku čehož toho byl v obci lidmi dosti opovrhován. V celém okrese Polička byl znám pod jménem „Okresní býk*“.“

Bidmon měl v roce 1938 řídit noční cvičení a hlídkování členů SDP v obci Jedlová a organizoval účast Němců na oslavách při příchodu říšskoněmeckého vojska dne 10. října 1938 tamtéž. Ve stejném roce měl organizovat v Jedlové hromadný nástup

¹⁸⁸ SOA Z, fond MLS Chrudim, Emil Bidmon, bez paginace, dopis E. Bidmona ze 14. července 1946 přednostovi Mimořádného lidového soudu v Chrudimi.

¹⁸⁹ dtto, výslech svědka z 25. března 1946.

povolaných vojenských osob podle mobilizační vyhlášky povinných k nastoupení vojenské služby. Při záboru části české obce Hamry se měl zúčastnit hromadného a plánovitého pochodu z Jedlové a později odstraňování kolíků při nařízené úpravě státních hranic.

Byl mezi prvními, který organizoval v Jedlové složku SA a sám byl také jejím prvním členem. „*Byl nacistou a nacismus všude a při každé příležitosti propagoval a tento vychvaloval.*“¹⁹⁰

Svědék František Batka byl jedním z nadřízených Emila Bidmona ve Škodových závodech. Batka potvrdil, že Bidmon vedl osobní kartotéku zaměstnanců. „*Bidmon ovládal dobře těsnopis, já jsem mu diktoval své koncepty a on je zapisoval těsnopisem. Obžalovaný byl podřízeným úředníkem, samostatnou činnost žádnou nevyvíjel.*“¹⁹¹

Kladná svědectví o Bidmonovi se ve složce k jeho případu objevují celkem dvě. V tom prvním paní Božena Killerová žádala Bidmona, aby mohla být propuštěna ze Škodových závodů, protože její matka měla hospodářství a Killerová jí chtěla pomoci. „*Slíbil mi, že se za mě u pracovního úřadu přimluví a já jsem pak byla z továrny propuštěna. Obžalovaný mně také slíbil, že dostane bratra ze Slovenska do továrny v Poličce a také na Slovensko kvůli tomu psal.*“ Zda byl bratr paní Killerové do Poličky opravdu přeložen, už ve svědectví nepíše.¹⁹²

Druhá byla Amalie Štěpánková, jejíž dcera Milada na přímlovu Bidmona nemusela odejít z továrny v Poličce na práci do Říše. Bidmon byl ale se Štěpánkovými přízeň, proto jeho zásluha v tomto případě asi nebyla projevem jeho soucitu.¹⁹³

HLAVNÍ PŘELÍČENÍ A TREST

Hlavní přelíčení s Emilem Bidmonem proběhlo 24. července 1946 v Poličce.

Bidmon by uznán vinným ze členství v SA a z toho, že byl pokladníkem, tudíž činovníkem NSDAP. Byl ale zproštěn obvinění ve třetím bodě obžaloby. Nebylo prokázáno, že by Bidmon byl členem Abweru a že by vedl tzv. černou knihu, do které by zapisoval chování a charakteristiku Čechů zaměstnaných ve Škodových závodech.

¹⁹⁰ SOA Z, fond MLS Chrudim, Emil Bidmon, bez paginace, výslech svědka ze 17. května 1946.

¹⁹¹ dtto, výslech svědka z 26. července 1946.

¹⁹² dtto, výslech svědkyně.

¹⁹³ dtto, výslech svědkyně.

Emil Bidmon byl MLS odsouzen k trestu těžkého žaláře v trvání 5 let, který si měl celý odpykat v pracovních oddílech. Do trestu se započítala vyšetřovací vazba od 18. listopadu 1945 do 24. července 1946. Dále byl odsouzen ke ztrátě občanské cti na doživotí a ke ztrátě celého majetku, který propadl ve prospěch státu.¹⁹⁴

¹⁹⁴ SOA Z, fond MLS Chrudim, Emil Bidmon, bez paginace.

7. OSTATNÍ

7.1. LUDVÍK SCHULZ

Ze všech případů, které se z Poličky dostaly před mimořádný lidový soud, byl jeden výjimečný. A to nejen rozsahem obvinění, ale také trestem, který následoval. Trestem smrti. Začíná to jako hodně špatné pohádka: Kterak se chlapec z řidiče vypracoval až na velitele Gestapa.

Podle výslechových protokolů jsem se pokusila rekonstruovat životopis Ludvíka Schulze. Schulz se narodil 2. září 1907 ve Frýdku. Pocházel z německé rodiny, měl tři bratry. Školy navštěvoval v Brně a to pouze německé, poté se v Brně vyučil elektromechanikem a do roku 1928 pracoval jako řidič. Narukoval na vojnu, sloužil u pěšího pluku v Michalovicích a dosáhl hodnosti svobodníka. Po vojenské službě byl roku 1931 přijat do služeb pošt, kde byl řidičem až do roku 1941. Při posledním sčítání lidu se hlásil jako Čech a až teprve v roce 1939 se přihlásil k německé národnosti.

Na základě přihlášky k německé národnosti obdržel na jaře 1940 říšskou státní příslušnost a ještě na podzim toho roku byl povolán k odvodu, uznán schopným a zařazen do II. zálohy.

31. května 1941 byl předvolán do Pardubic, kde mu bylo sděleno, že je přidělen jako řidič auta k úřadovně Gestapa v Pardubicích. Dne 6. června 1941 zde začal pracovat a setrval zde až do listopadu 1942.

Mezitím, co vykonával povolání řidiče, byl také volán jako tlumočnick u kriminálního asistenta Mietha. Jeho oddělení mělo na starosti agendu o českém odboji. Později byl Schulze přidělen jako tlumočnick kriminálnímu vrchnímu tajemníkovi Walteru Krögerovi, který byl vedoucím referátu českého odboje.

V této době byl Schulze povolán do Sicherheitspolizei Schule. Ve škole byl do konce srpna 1943, kdy byl poslán do Verony v Itálii, kde vykonával hlídkovou službu. Zde působil do konce ledna 1944, kdy se vrátil zpět do Pardubic. Nastoupil na oddělení zabývající se českým odbojem. Zde spolupracoval s vrchním asistentem Miethem opět jako pomocník a tlumočnick.

Dne 11. května 1944 byl přeložen po výstupu, který měl s kriminálním tajemníkem Løjnem, k úřadovně Gestapa na Kladně, kde byl až do 4. listopadu a vedl zde evidenci předmětů shozených z nepřátelských letadel.

Odtud byl pak přeložen zpět do Pardubic a přidělen tajemníku Prausovi, zde měl Schulze stejnou funkci jako na Kladně.

U Prause pracoval do 17. prosince 1944 a 19. prosince byl určen k tzv. Jagdkommando do Poličky. Toto Jagdkommando bylo určeno na honbu po partyzánech v okolí Poličky. Schulze měl za úkol v celém okolí vytvořit zpravodajskou síť, aby měl v každé obci alespoň jednoho konfidenta, který mu měl podávat zprávu o pobytu a ubytování partyzánů. V Poličce zůstal asi do 5. května 1945 a bydlel zde v hotelu Holý na Palackého náměstí. 7. května jel s vojenskou kolonou až do Písku a odtud se chtěl vrátit zpět, chtěl odejít do Brna, ale 11. června byl chycen v Českých Budějovicích.¹⁹⁵

Tolik z výsledku Ludvíka Schulze po jeho zatčení.

Že Schulz o své činnosti za války nemluvil pravdu, vyšlo najevo hned po jeho zatčení. V novinách byla zveřejněna zpráva, aby každý, kdo s ním přišel do styku, vypovídal. Objevilo se tak několik svědectví, že Schulz pracoval na gestapu už v roce 1940, ale ne na pozici řidiče, ale chodil zatýkat a týral vyslýchané. Miroslav Horák z Pardubic vypověděl, že Schulz ho přišel zatknout v říjnu 1940, po zatčení byl Schulzem bit tak, až mu vyrazil zuby, „o dalším týrání, které se mi stalo, nemluvě“.¹⁹⁶

SCHULZ V POLIČCE

Pro tuto práci je ale nejdůležitější Schulzeho činnost v Poličce. Schulz přišel do Poličky v prosinci 1944, ubytován byl v hotelu Holý na rohu Palackého náměstí a ulice Komenského. V únoru odešli členové gestapa a byli nahrazeni 35-ti Vlasovci. Podle Schulze byl jejich velitelem jakýsi Unrau. Schulz o něm při výsleších velice často mluvil, svaloval na něj veškerou vinu a všechny násilnosti páchané na Češích. Mně se přesto o této osobě nepodařilo najít žádné informace, dokonce ani důkaz, že někdo takový v Poličce vůbec byl. I někteří svědkové v procesu prohlásili, že žádného muže tohoto jména neznají. Za agresora všech událostí uváděli všichni právě Schulze. Splést si ho nemohli už z toho důvodu, že Schulz rozdíl od ostatních (příslušníků gestapa i Vlasovců) nenosil uniformu. Vždy chodil v hnědém obleku, proto byl mezi svými uniformovanými podřízenými vždy snadno rozpoznatelný.

Schulz se hned po svém příchodu stal velice důležitou postavou ve městě Poličce. Bohužel v negativním významu. S jeho příchodem začal teror místních i obyvatel okolních obcí. Schulz měl za úkol vypátrat partyzány a nehodlal se zastavit před ničím. Často

¹⁹⁵ SOA Z, fond MLS Chrudim, Ludvík Schulz, bez paginace, výslech obviněného ze 17. června 1945.

¹⁹⁶ dtto, dopis z 21. června 1945.

vyhrožoval stanným právem a dokonce i vypálením příslušné obce, pokud se mu nedostane informací, které požadoval. Postupem času dokonce stačilo, aby někoho viděli, jak se se Schulzem baví a dotyčný měl hned nálepku kolaboranta.

Po dobu Schulzeho působení v Poličce se odehrálo několik velice ošklivých incidentů. Ráda bych zde uvedla tři, které mu později nejvíce uškodili při soudu. Na protokolech z výslechů o těchto událostech je nejzajímavější, jak se liší výpovědi přímých svědků od toho, co o incidentech prohlásil sám Schulz.

VRAŽDA V ŠIROKÉM DOLE

svědectví Schulzeho:

„Kolem 20. března 1945 byli mně Vlasovci předvedeni 2 ruští váleční zajatci. Jelikož jsem byl u protipartyzánského velitelství v Poličce nasazen jako člen gestapa pro vytvoření zpravodajské sítě v tamější oblasti, byli mně tito zajatci předvedeni.

Odpoledne jsem udělal předběžný výslech zajatců, kteří uvedli, že se po 7 dní skrývali u jednoho rolníka v Pusté Rybné a že v téže obci se nalézají další partyzáni. Jelikož uvedli, že by rolníka poznali a cestu ukázali, dal jsem příkaz Unrauovi, aby se se zajatci a několika muži odebral do Pusté Rybné a rolníka mi předvedl. Unrau byl velitelem Vlasovců. Unrau ruské zajatce uvěznil u Okresního soudu v Poličce a v pozdních odpoledních hodinách se odebral se zajatci do Pusté Rybné. Asi ve 20.30 se Unrau vrátil sám a nahlásil mi, že ruští vojenští zajatci byli poblíže Oldřiše nedaleko lesa, kam chtěli uprchnout, zastřeleni. Druhý den ráno jsem se odebral na jízdním kole s Unrauem na místo činu a nechal jsem si případ demonstrovat, načež byly na moji žádost obě mrtvolky selským povozem odvezeny na hřbitov a tam pochovány. Celý případ jsem hlásil veliteli v Chrudimi, který moje hlášení vzal na vědomí. Při osobním styku s Vlasovci tito vyprávěli, že přišli o svoje majetky a rodinné příslušníky, že poznali více než po dobu jednoho roku na kůži komunismus a z toho důvodu, že žádných ruských zajatců nedělali a že je třeba každého Rusa odstřelit.

Z těchto poznatků jsem si udělal úsudek, že tito zajatci se nemuseli pokoušet o útěk, nýbrž byli úmyslně zastřeleni.

Asi za 14 dní později přiběhl do hotelu Holý jeden Vlasovec, který mně a Unrauovi sdělil, že u nedaleké obce Široký Důl došlo k přestřelce, při které byli zastřeleni dva partyzáni. Při tom mi ukázal pistoli, kterou přinesl, byla maďarského původu. Když jsem potom dorazil na kole na místo činu, zjistil jsem, že se nejedná o partyzány, nýbrž o ruské zajatce. Tenkrát jsem přijel na kole, které jsem si půjčil od četnické stanice v Poličce

a tehdy jsem prohlásil, že jestli nedostaneme partyzány dnes, tak nikdy. Unrau chtěl nechat oba Rusy pohřbít svými lidmi, což jsem mu nedovolil. Na můj zásah u starosty Širokého Dolu byli pohřbeni tam. Poté jsem si u velitelství v Chrudimi stěžoval na chování Unraa a Vlasovců. Já jsem rozkaz, aby byli ruští zajatci a jiní uprchlíci střeleni, nedal, ale důrazně jsem přikázal, aby se se zajatci zacházelo slušným způsobem.“¹⁹⁷

Další, kteří k tomuto případu podali svědectví, byli četníci z četnické stanice v Poličce - štábní strážmistr František Pohořálek a praporčík Jaroslav Tuž. Událost však podle nich proběhla úplně jinak, než jak vypověděl Schulz. Pohořálek vypověděl, že v březnu (přesný den si už nepamatoval) přivedla hlídka z noční služby dva ruské zajatce, kteří museli v hotelu Holý ležet celý den na zemi obličejem dolů a večer téhož dne je jiná hlídka asi kolem 19. hodiny za ruce připoutané k sobě vedla pryč z Poličky směrem k Širokému Dolu. Pohořálek byl tou dobou na obhlídce a potkal je, byl si naprosto jistý, že Schulz byl v této skupině. Pohořálek prý prohlásil ke svému kolegovi: „*Podívej se, ten syčák je vede někam na popravu.*“ Z této poznámky je patrný nejen vztah Pohořálka k Schulzemu, ale také to, že jeho chování bylo už všem známo.

Pohořálek dále vypověděl, že před touto akcí přišel Schulz na četnickou stanici v Poličce, kde byl právě Pohořálek ubytován „*a tam vykládal, že on musí do služby, zatímco já si jdu lehnout, ale že ručí za to, že za dvě hodiny má 4 partyzány. Při tom mi vykládal, že bych nejraději nedělal nic, že jsem ulejšák apod.*“¹⁹⁸

Příští den jel velitel stanice Jaroslav Tuž ještě s jedním podřízeným četníkem do Širokého Dolu, kde od cestáře zjistili, kde je místo vraždy ruských zajatců. Na místě činu našli vymačkané jamky v orné půdě od klečící dvojice, provazy sloužící jako pouta, vystřelené nábojnice z pistole i pušky, které podle Tuže v tehdejší době mohlo používat jedině gestapo a Vlasovci, zakrvácené zbytky svetru, kalužiny krve a vyteklý mozek, svědčící o střelné ráně do týla. Podle vyšetřování praporčíka Tuže si potom Schulz zavolal místního rolníka a nechal oba zavražděné dopravit na místní hřbitov, kde je nechal tajně pohřbít, přičemž jim botami znetvořili obličej. Všechny důkazy pak Tuž osobně ukázal okresnímu veliteli v Litomyšli, řekl o tom partyzánské skupině v Litomyšli a pak tyto důkazy předal Borku Kadlecovi, partyzánovi, se kterým byl Tuž ve spojení. Tyto důkazy také Kadlec předal vedení partyzánů a byly konány přípravy k vylákání Schulze z Poličky.

¹⁹⁷ SOA Z, fond MLS Chrudim, Ludvík Schulz, bez paginace, výslech obžalovaného ze 16. července 1945.

¹⁹⁸ dtto, výpověď svědka z 25. června 1945.

Právě praporčík Tuž prostřednictvím Kadlece dával partyzánům všechny potřebné informace o pohybech Vlasovců i Schulze.¹⁹⁹

ZATČENÍ DVOU PARTYZÁNŮ A AKCE V DAŇKOVICÍCH

Dne 28. dubna 1945 ráno vezli dva mladíci Adolf Březina z Daňkovic a Josef Kadlec ze Spělkova (vesnice nedaleko Poličky) od ruských partyzánů z Daňkovic jiným partyzánům do Vidlaté Seče na Chrudimsku balík látek, mapy a nějaké dopisy. Oba s partyzány spolupracovali už delší dobu. Při této cestě byli však na silnici před Borovou u Poličky zadrženi německými četníky, a když ti u nich kromě balíku látek našli u Kadlece i nabitou pistoli, byli oba předvedeni na četnickou stanici do Borové. Odkud zavolal německý četník do Poličky a zanedlouho se dostavil Ludvík Schulz s asi 20-ti Vlasovci. Schulz ihned podrobil zadržené přísnému výslechu za stálého bití.²⁰⁰ Nejprve byl do vedlejší místnosti odveden Kadlec. Březina pak slyšel jeho křik. Oba shodně vypověděli, že je bili do hlavy gumovými obuškami, Schulz pěstmi. Potom byl vyslýchán Březina, kterého začali bít, aniž by se ho na něco zeptali. Při týrání byly Březinovi vyraženy dva nebo tři zuby. Po výslechu měl modřiny a podlitiny na celém těle. Po zjištění nějakých informací dal Schulz spoutaného Kadlece naložit na auto a spolu s Vlasovci a četníky odjel napřed do Spělkova.²⁰¹

Před Spělkovem pracoval na poli rolník z Daňkovic. Schulz se ho na něco ptal, ale rolník, který byl hluchý, asi vůbec neodpověděl. Schulz a Vlasovci ho na poli zbili a způsobili mu lehké zranění.

Když ve Spělkově na nic podezřelého nepřišli, odjel celý oddíl do Daňkovic. Spoutaný Kadlec musel ukázat na dům Březinovy matky Anny Březinové. Schulz nechal Vlasovce celý dům obklíčit.²⁰²

V domku u Březinů viděli, že je obklíčuje vojsko. V pokoji v přízemí tou dobou spal ruský partyzán Alexandr Alexanov. Po zjištění, že je obklíčen, vyskočil z pokoje oknem na dvorek, ze dvorku vběhl do síně a po schodech vystoupil na půdu, kde se pravděpodobně sám ranou z pistole zabil. Jeho výstřel dal patrně popud k zahájení střelby do domu Anny Březinové ze strany Němců a Vlasovců. Později vnikli do domu, kde byli

¹⁹⁹ SOA Z, fond MLS Chrudim, kt Ludvík Schulz, bez paginace, výslech svědka z 25. července 1945.

²⁰⁰ dtto, Zpráva vyšetřovatelů z 13. května 1946.

²⁰¹ dtto, výslechy svědků z 8. května 1946.

²⁰² dtto, Zpráva vyšetřovatelů z 13. května 1946.

pouze dva staří lidé František Klímek a Anna Dobiášová. Byli vyslýcháni a ohrožováni na životě.²⁰³

Po prohledání domu začalo vojsko na rozkaz Schulze rabovat a vynášet veškeré vnější věci před dům k autu. Anna Březinová později vypověděla, že jí byly odcizeny věci v ceně nejméně 250 000 K a hotové peníze 45 000K a jejímu synovi hotovost 37 000K, celkem tedy vznikla škoda 332 000K.

Během rabování u Březinů nařídil Schulz vyhlásit v obci, že každý obyvatel musí udělat vše možné pro to, aby se Anna Březinová do dvou hodin vrátila domů, jinak že nechá obec vypálit. Stejně tak vyhrožoval i starostovi obce, že ho vezme „na tanec“ (asi týráni), nevydá-li Annu Březinovou. Schulz byl z celé posádky jediný oblečen v civilních šatech, proto je při všech zákrocích vyloučena výmluva, že to byl někdo jiný. Anna Březinová se ukrývala až do osvobození.²⁰⁴

Kadlec a Březina byli večer převezeni do Poličky, kde byli vězněni v hotelu Holý. Druhý den je osvobodili poličští odbojáři.²⁰⁵

Také Schulz později o tomto incidentu vypovídal. Stejně jako v případě vraždy v Širokém Dole, i zde se jeho výpověď „nepatrně“ liší. Mladíci prý byli vyslýcháni německými četníky ještě před příjezdem Schulze. Když ten dorazil, už mu prý bylo hned řečeno, že musí do Daňkovic. Návrh na cestu prý byl od německého četníka. Na to Schulz objednal z Poličky od firmy Paclík auto (zaměstnanci firmy vypověděli, že auto bylo při jízdě zabaveno Bohumírem Kouckým). V na tomto autě podle Schulze přijeli Vlasovci vedeni Unrauem. Kadlec prý s nimi jel na své přání, ochotně se nabídl pomáhat. Po příjezdu do Daňkovic se Schulz stáhl. *„Já sám jsem se uchýlil do ústraní, další zákrok jsem přenechal Unrauovi. Pozoroval jsem, že se z domu střílí a Vlasovci palbu opětují.“* Když přišel Unrau dát Schulzovi hlášení, tak řekl, že v domě uviděl muže s pistolí, který ho chtěl zastřelit, Unrau byl prý ale rychlejší a muže zabil. Toto ale nemohla být pravda, protože v domě byli dva svědci a jeden z nich, František Klímek, vypověděl, že byl nucen jít s jedním vojákem na půdu, kde našli už mrtvého partyzána Alexanova. Voják prý do něj ještě střelil, ale Alexanov byl podle Klímka už dávno mrtvý.²⁰⁶

Dále Schulz vypověděl, že Vlasovci měli z velitelství v Chrudimi rozkazy zapálit každý dům, kde se ukrývali partyzáni. Chtěli tedy zapálit i dům Anny Březinové, ale sám

²⁰³ SOA Z, fond MLS Chrudim, Ludvík Schulz, bez paginace, výslechy svědků z 2. května 1946 a z 23. dubna 1946.

²⁰⁴ dtto, výslech svědkyně z 23. dubna 1946.

²⁰⁵ dtto, Zpráva vyšetřovatelů z 13. května 1946.

²⁰⁶ dtto, výslech obviněného z 2. května 1945.

Schulz jim v tom prý zabránil. Dále tvrdil, že z domu bylo odneseno jen několik věcí, které byly poslány na Gestapo do Pardubic. Pokud si tedy někdo něco přivlastnil, bylo to prý bez Schulzeho vědomí. Sám odnesl 70 K a cigarety, které měl rozdělit mezi Vlasovce.²⁰⁷

ZATČENÍ FRANTIŠKA MARTINŮ

Pan František Martinů žijící v Poličce byl také zapojen do partyzánského hnutí, které bylo součástí ruské jednotky. Jeho činnost spočívala v opatřování zpráv, obstarávání policejních přihlášek a dokladů a zjišťování pohybu německého vojska.

V dubnu 1945 jel Martinů do Karlových Varů, kde se ukrýval pan Josef Černý z Bystrého u Poličky, kterému se podařilo utéct z koncentračního tábora. Martinů mu měl obstarat doklady. O celé akci ale pověděl Němci Doleschalovi, který bydlel v Poličce a který už předtím Martinů poskytl mnoho informací o Němcích. Martinů mu proto důvěřoval. Doleschal ale vše udal Schulzemu. František Martinů byl proto 30. dubna 1945 zatčen a vyslýchán. Společně s ním bylo zatčeno ještě několik lidí včetně jeho sestry Marie. V pozdější výpovědi před MLS Martinů řekl, že on sám nebyl při výslechu bit, ale byl svědkem toho, jak Schulz týral vyslýchané, bil je a vyhrožoval jim. Jeho sestra Marie byla po výslechu v bezvědomí. Martinů se právě s Marií domluvili, že raději spáchají sebevraždu, protože se báli, že by při týrání mohli něco prozradit. Podařilo se jim využít příležitosti a vyskočili z okna. Oba se pádem z prvního patra těžce zranili. Marii Martinovou museli odvézt do nemocnice, kde svým zraněním podlehla. František Martinů měl zlomenou levou nohu, naraženou pravou ruku, poraněný hrudník a krvácel na hlavě, přesto byl Schulzem znovu zatčen a nebyl ani ošetřen. Martinů vypověděl, že Schulz se při výslechu chlubil, že už sám zabil 45 lidí a že pokud se nepřizná, vyhlásí v Poličce stanné právo.²⁰⁸

Když byl později Schulz zatčen, i on vypovídal o této aféře. V jeho podání však události ze 30. dubna a 1. května zněly úplně jinak. Martinů prý vypovídal dobrovolně a dokonce řekl věci, které Schulz ani nechtěl vědět. Podle Martinů je prý v nedaleké obci Pustá Kamenice v každém druhém domě ukrytý partyzán, a že tito partyzáni se chystají na Schulze zaútočit. Prý Martinů dokonce Schulzovi radil, aby okamžitě zavolal nějakou vojenskou jednotku. Schulz při výslechu řekl, že je lidumil, že rozhodně nechtěl, aby Pustou Kamenici postihl osud Ležáků a nechtěl také hromadné vraždy poličských obyvatel, proto prý celou událost ani nenahlásil na velitelství. Dokonce vysvětlil i pád

²⁰⁷ SOA Z, fond MLS Chrudim, Ludvík Schulz, bez paginace, výslech obžalovaného z 25. září 1945.

²⁰⁸ dtto, dopis Františka Martinů z 25. března 1946.

z okna. Podle Schulze byl tehdy František Martinů z okna shozen svojí sestrou, naštěstí si ale z pádu odnesl jen nepatrné oděrky a sám Schulz mu zavolaal lékaře.²⁰⁹

Při výslechu Schulz prohlásil, že on si nepřál ničí smrt, že o ničem nevěděl, že nikomu neublížil. Udal seznam osob, které jistě budou svědčit v jeho prospěch. Většina z nich se skutečně k soudu dostavila. Jeho verzi nikdo ani náznakem nepotvrdil.²¹⁰

Tyto tři události ale nebyly jediné, které se za dobu působení Ludvíka Schulze v Poličce a jejím okolí odehrály. Podle svědků byl Schulz odhodlaný zlikvidovat místní odboj, proto neustále docházelo k zatýkání a krutým výslechům místních.

MILENKA

Za Ludvíkem Schulzem často jezdila do Poličky jistá mladá dívka. Strážmistr Pohořálek vypověděl, že ji na Četnické stanici v Poličce Schulz vydával za svoji spolupracovnici. Paní Anna Holá, majitelka Hotelu Holý, kde byl Schulz ubytován a kde s ním bydlela při svých návštěvách i tato dívka, zase vypověděla, že ji Schulz představil jako svoji manželku. Jednalo se o jistou Marii Vojtovou, která v té době žila v Pardubicích. Při výslechu přiznala, že byla Schulzeho milenkou, ale o politice se s ním prý nikdy nebavila. Tvrdila dále, že nemá nejmenší tušení, proč ji Schulz vydával za spolupracovnici nebo za manželku. Dokonce jí prý ani nebylo známo, že ji za spolupracovnici nebo manželku vydával.²¹¹

SOUD

Hlavní přelíčení s Ludvíkem Schulzem proběhlo v Chrudimi 19., 20. a 21. prosince 1946.²¹² Radní z Poličky se snažili, aby se přelíčení konalo v Poličce, kde Schulz uškodil mnoha lidem, ale žádosti nebylo vyhověno, protože soud vyšetřoval i Schulzeho činnost před jeho odchodem do Poličky.²¹³ Předsedou soudu byl JUDr. S. Bartoš a v porotě bylo pět soudců z lidu.²¹⁴ Předvoláno bylo 44 svědků. Schulz byl obžalován z toho, že v Pardubicích a v Poličce a jejím okolí podporoval nacistické hnutí, působil jako asistent gestapa a velitel „Jagdkommanda“, choval se hrubě při výsleších československých

²⁰⁹ SOA Z, fond MLS Chrudim, Ludvík Schulz, bez paginace, výslech obžalovaného z 13. června 1946.

²¹⁰ dtto, výslech obžalovaného z 13. června 1946.

²¹¹ dtto.

²¹² dtto.

²¹³ SOKA S, fond MNV Polička, kt. 4/2.

²¹⁴ J. Fučík, B. Jirout, V. Slezáček, J. Jenba, B. Trpkoř.

občanů, surově je mlátil, vyhrožováním a všemožným týráním je donucoval k doznání a prozrazení dalších spolupracovníků, při čemž mnohým z vyšetřovaných osob způsobil buď sám nebo spolu s jinými členy gestapa zranění. V Poličce a jejím okolí si počínal velmi brutálně a v mnohých obcích vyhrožoval občanům zastřelením nebo vypálením jejich obce, nebudou-li splněny všechny jeho rozkazy, takže se stal postrachem celého kraje a to vše v úmyslu rozvrátit mravní, národní a státní vědomí československého lidu a to za okolností zvláště přitěžujících. Hlavní obvinění bylo také založeno na vraždě dvou ruských zajatců v Širokém Dole, soud nedokázal přímo zjistit, zda Schulz zajatce sám zabil, nebo zda dal „jen“ rozkaz k jejich zabití. Spáchal zločin proti státu podle §3 odst.1 retribučního dekretu a zločin proti osobám podle §5 odstavce 1a retribučního dekretu. Za své zločiny byl odsouzen k trestu smrti, ztrátě občanské cti a byl mu zabaven všecek majetek. Poprava byla vykonána v Chrudimi.²¹⁵

²¹⁵ SOA Z, fond MLS Chrudim, Ludvík Schulz, bez paginace.

7.2. BOHUMÍR KOUCKÝ

Stejně jako několik dalších případů je i případ Bohumíra Kouckého něčím zvláštní. Je zajímavé porovnávat příklad Kouckého s případem Ludvíka Schulze. Schulze všichni obyvatelé Poličky i okolí nenáviděli a mnoho z nich u soudu svědčilo proti němu. U Kouckého tomu však bylo jinak. Hodně Poličáků naopak před soudem vypovíдало v jeho prospěch a proto si Koucký nakonec odseděl nejkratší možný trest v rozsahu svých obvinění.

KARIERNÍ POSTUP BOHUMÍRA KOUCKÉHO

Bohumír Koucký se narodil 15. května 1902 ve Svitavách. Jeho otec František Koucký byl Němec, jeho matka Češka. V Poličce spolu otec a syn provozovali holičství. „Po převzetí moci v Německu Hitlerem jsme spolu s otcem často rozmlouvali o politických událostech a často mezi námi došlo k hádce“. František Koucký se měl kladně vyjádřit o okupaci Československa i o obsazení Poličky německými vojsky. Díky tomu všichni Češi z Poličky přestali chodit do jejich holičství. O jejich potížích se dozvěděl inženýr Schenk, který pracoval ve Škodových závodech v Poličce. Přišel s nabídkou, že pokud Koucký – otec přestoupí k Němcům, zařídí, aby se všichni Němci pracující v továrně chodili nechat holit ke Kouckým. Bohumírovi nabídl místo v továrně. Tak se také stalo. Od roku 1939 byl Bohumír Koucký zaměstnán ve Škodových závodech v Poličce jako dělník. V lednu 1942 ale onemocněl a od této doby mohl vykonávat jen lehčí práce. Otec se přimluvil u Ferdinanda Spichtingra, který byl německé národnosti a vykonával funkci náměstka předsedy Správní komise v Poličce. Bohumír Koucký byl přijat do zásobovacího oddělení. Od 1. března byl na návrh tajemníka Maliny a po schválení předsedy správní komise Františka Smejkalů určen jako referent protiletecké ochrany a vedoucí Popisného úřadu v Poličce. Jako úředník mohl samostatně rozhodovat, vydával a podepisoval potvrzení o pobytu, povolení k překročení hranic, potvrzení ke zlevnění jízdného na základě poukazu nemocenských pojišťoven, potvrzení o pobytu a policejního přihlášení a potvrzení o domovské příslušnosti. Tuto funkci zastával až do konce války.²¹⁶

„Na podzim 1939 jsem se pod nátlakem otce přihlásil jako německý státní občan, říšskou příslušnost jsem dostal v roce 1940.“ Roku 1941 byl Koucký vyzván ke vstupu do NSDAP a o rok později byl přijat. Ve straně žádnou důležitou funkci nevykonával, až

²¹⁶ SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohumír Koucký, bez paginace, výslech obžalovaného z 15. května 1945.

v roce 1942 byl určen jako zástupce blockleitera, který musel narukovat. Členem SA Bohumír Koucký nebyl. Od července 1944 byl provizorním vedoucím NSV, tuto funkci podle svých slov musel přijmout na příkaz Ferdinanda Spichtingra.²¹⁷

UDÁNÍ

Po svém nástupu do funkce na úřadě začal dostávat různá udání. Při vyšetřování po válce vyšlo najevo, co hodně místních tušilo už za války. Koucký naprostou většinu těchto udání zničil a žádné z nich neposlal dál. „*Nejednalo se však o udání rázu politického ale spíše hospodářského např. udávání nepovolených domácích porážek.*“

První udání učinil Němec Otakar Bittner, majitel drogerie, na všechny nájemníky svého domu, že poslouchají zahraniční rozhlas. Toto udání Koucký zadržel. Bittner dále udal jistého Jaroslava Hliněného, který také bydlel v jeho domě, že se nechová správně při náletech spojeneckých letadel. Prý stojí v okně, letadla pozoruje dalekohledem a pronáší protiněmecké řeči. Koucký na udání zareagoval tím, že Hliněnému zabavil dalekohled.²¹⁸

„*I v ostatních postojích mírnil hrubost, neoblomnost a nadutost protektorátních příkazů. Například, když byla vyhlášena sbírka lyží pro vojáky na východní frontě, Koucký bez mrknutí oka přijímal od poličských občanů staré lyže po jejich babičkách, ačkoli dobře věděl, že každý schovává doma na půdě lyže nové.*“²¹⁹

POLEHČUJÍCÍ OKOLNOSTI A ZNIČENÁ UDÁNÍ

V souvislosti s případem Kouckého vypovídalo několik místních o tom, jak jim během války pomohl tím, že zničil udání, která na ně někdo učinil.

Pan Ladislav Štěpánek měl v Poličce uzenářský obchod. Bylo rozhodnuto, že tento obchod bude uzavřen, on bude totálně nasazen na práci do Moravské Ostravy a jeho žena do Škodových závodů v Poličce. Štěpánek ale nebyl zcela zdravý, přesto úřady na jeho žádosti nereagovaly. Obrátil se proto na Kouckého, který vymohl na Okresním úřadě v Litomyšli oddálení uzavření obchodu a tím Štěpánkovo totální nasazení. Štěpánek byl

²¹⁷ SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohumír Koucký, bez paginace, výslech obžalovaného z 9. května 1945.

²¹⁸ dtto, výslech obžalovaného z 9. května 1945.

²¹⁹ Rippl, Václav: Polička v letech 1944-1945. Jitřenka 1993, roč. 67, str. 30-31.

později uznán lékařem za pracovně neschopného a po intervenci předsedy Správní komise Františka Smejkalů mu nebyl ani zrušen jeho obchod.²²⁰

Manžel paní Marie Lidmilové Jaroslav Lidmila byl v březnu roku 1943 zatčen pro podezření z politické činnosti. Měli spolu malé dítě a rodinu živil právě pan Lidmila. V roce 1944 už paní Lidmilová neměla absolutně žádné finanční prostředky, proto se s žádostí o pomoc obrátila právě na Bohumíra Kouckého. Ten zařídil, aby paní Lidmilové bylo vyplaceno 600 K.²²¹

Pan Adolf Klein byl v březnu 1943 upozorněn Kouckým, že se gestapo k němu chystá na domovní prohlídku. Stejně tak ho o rok později upozornil, že někdo udal, že pan Klein je Žid a že se k němu opět chystá gestapo. To se pokaždé k domovní prohlídce dostavilo. Pan Klein byl Kouckému velice vděčný, protože měl možnost „*různé věci před provedením prohlídky uklidit nebo ukryt*“.²²²

Pan Antonín Kunhart z Poličky byl za války nasazen na práci do Mostu, kde pracoval v dole. V létě roku 1943 přijel na dovolenou do Poličky, ze které se ale zpět do Mostu už nevrátil. Dovolenu si protáhl až do roku 1944, kdy se už po něm začaly shánět úřady. Když se dozvěděl, že mu hrozí vězení, šel do nemocnice do Litomyšle na operaci nohy. Před odchodem do nemocnice vypomáhal asi 3 dny v holírně u Kouckého, protože František Koucký byl nemocný. Kunhart Bohumíru Kouckému řekl, že do Mostu už zpět nepůjde, že raději půjde k partyzánům, nebo zda-li by nemohl jít do německé armády. Koucký mu řekl, že do armády to nepůjde, ale k partyzánům by to šlo. Asi za týden Kunhart odjel na Slovensko, kde se skutečně přidal k partyzánům. Koucký a ještě jeden občan Poličky to věděli, ale na úřady to nikdo nenahlásil, proto Kunhartova rodina nebyla nijak postižena.²²³

Syn paní Julie Šedové Josef byl zatčen svitavským gestapem pro podezření z politické činnosti proti Říši. Šedová se obrátila na Kouckého, který na gestapo ihned zavolal a paní Šedové slíbil, že její syn bude do soboty doma. Když se tak nestalo, Koucký znovu volal na gestapo a Josef se ve čtvrtek následujícího týdne vrátil domů. Při telefonickém rozhovoru Koucký paní Šedové slíbil, že v případě dalšího vyšetřování nabídne gestapu peněžní záruku, aby vyšetřování mohl Josef Šeda trávit doma. Zda tak učinil, paní Šedová ne zjistila.²²⁴

²²⁰SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohumír Koucký, bez paginace, výslech svědka ze 7. března 1946.

²²¹SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohumír Koucký, bez paginace, výslech svědka z 23. března 1946.

²²²dtto, výslech svědka z 23. března 1946.

²²³dtto, výslech svědka z 29. března 1946.

²²⁴dtto, výslech svědka z 22. března 1946.

Bohumír Koucký zasáhl i do osudů mé rodiny. V dubnu 1944 měl můj dědeček Jan Chadima odjet na práci do Říše. Před odjezdem uspořádal v kanceláři svého otce rozlučkový večírek, kterého se zúčastnila jeho sestra Věra a několik jejich společných přátel. Aby byla zábava živější, hrálo se na gramofonu a tancovalo. Asi za týden byla Věra Chadimová předvolána ke Kouckému do kanceláře, že na mého dědečka bylo učiněno udání, že porušili zákaz shromažďování a dokonce tancovali a pouštěli velmi nahlas hudbu. Osoba, která udání učinila, žádala, aby toto udání bylo zasláno na gestapo. Koucký Věře řekl, že se bude snažit věc urovnat sám. Jméno osoby, která udání učinila, Koucký tehdy neprozradil. *„Druhý den jsem Kouckého potkala a ptala se, jak celá věc skončí, načež mi Koucký odpověděl, že již nemusím mít obavy, že celý případ sám urovnal, již kvůli mému otci, se kterým se dobře zná.“*²²⁵

Koucký také pomohl dvěma Čechům z vězení.²²⁶

Další obvinění při soudu bylo, že pomáhal dovážet zbraně. Koucký skutečně 23. března 1945 společně s Němcem Ehlerem přivezl najatým autem pro poličský Volkssturm lehký kulomet a pancéřovou pěst.²²⁷

Protože Bohumír Koucký pracoval ve prospěch českých lidí, nevěřili mu německé úřady, což dokazuje skutečnost, že byl 3. května 1945 zatčen Ludvíkem Schulzem a odvezen do Pardubic.²²⁸

JEDINÉ UDÁNÍ - PŘÍPAD KARLA MATĚJÍČKA

Po dobu Kouckého působení došlo na gestapo pouze jedno udání, které učinil sám Koucký a které mu potom velmi uškodilo při soudu.

„Někdy v květnu 1944 se ke mně do kanceláře dostavil člen gestapa a zeptal se mě, co je v Poličce nového. Na to jsem mu odpověděl, že je vše při starém. Na to mně člen gestapa odpověděl, že je to zajímavé, že on sám ví o Poličce více než já. Dodal, jak si to jako představuji, že jsem byl na místo dosazen stranou a tudíž, že je mojí povinností, když je Říše v nebezpečí také pro ni pracovat. Řekl mně, že je bezpečně zjištěno, že v Poličce je Národní výbor, jehož předsedou má být stavitel Šmíd. (Národní výbor v této době už v Poličce skutečně byl. Jeho předsedou byl ale Adolf Klimeš.) Pohrozil mně tehdy, že pokud nebudu spolupracovat, že z toho v krátké době vyvodí důsledky. Asi za 8 týdnů po této návštěvě se ke mně v 11 hodin dopoledne dostavil Karel Matějčík z Poličky a řekl

²²⁵ SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohumír Koucký, bez paginace. 2. března 1946

²²⁶ dtto.

²²⁷ dtto.

²²⁸ dtto.

mi: „Víte, co je nového? Rumunsko kapitulovalo a Paříž také už máme.“ Na tato slova jsem Matějčickovi neodpověděl, načež on odešel. Čekal jsem až do 16.45, kdy bylo rozhlasem veřejně vyhlášeno, že Rumunsko kapitulovalo. Na to jsem zatelefonoval vrchnímu inspektorovi Brahovi na Okresní úřad v Litomyšli a ptal se ho, zda je mu známo, že Rumunsko kapitulovalo. Na to mně Braha odpověděl, že mu nic není známo a ptal se mě, odkud tuto zprávu mám. Na to jsem Brahovi sdělil, že asi v 11 hodin dopoledne se ke mně do kanceláře dostavil jistý Matějček z Poličky a tuto zprávu mi sdělil, a proto že mu o tom dělám patřičné hlášení. Víc jsem se o případ nezajímal.“²²⁹

Asi za deset dnů přijel do Poličky člen Gestapa z Pardubic a Matějček byl zatčen pro podezření z poslechu zahraničního rozhlasu a odvezen do Pardubic. Při výslechu na gestapu uvedl, že zprávu o kapitulaci Rumunska slyšel od Němců na silnici a do kanceláře Kouckého se přišel zeptat, zde je to pravda. Do Poličky se vrátil po osmi dnech bez újmy na zdraví. Při přelíčení Koucký přiznal, že udání učinil proto, že po něm gestapo chtělo nějakou činnost. „Podotýkám, že jsem byl přesvědčen o tom, že na mé udání nemůže mít Matějček žádné velké následky, protože sdělení Matějčka bylo téhož dne rozhlasem veřejně publikováno.“²³⁰

SOUD

Hlavní přelíčení s Bohumírem Kouckým proběhlo 26. června 1946 v budově Okresního národního výboru v Poličce. Předsedou soudu byl JUDr. Jan Chour.

Obvinění vznesené proti Bohumíru Kouckému mělo tři položky. Nejprve byl obviněn ze členství v NSDAP. Další obvinění bylo z opatrování zbraní a šatstva pro Němce a jejich ubytovávání. Poslední obvinění bylo ze zločinu udavačství, kdy byl obviněn z už umíněného udání Karla Matějčka gestapu.

Odsouzen byl na pět let vězení a po odpykání tohoto trestu měl být na deset let zbaven občanské cti. Dále musel Koucký uhradit veškeré náklady spojené se soudním řízením.

Bohumír Koucký si část trestu trest odpykal ve věznici v Chrudimi a potom v pankrácké věznici. Propuštěn byl 12. května 1950, tento den začala lhůta jeho druhého trestu, a sice ztráta občanské cti, tento trest měl trvat deset let. Koucký ale onemocněl a nemohl dále pracovat. Proto se 7. prosince 1956 sešel Krajský soud v Pardubicích, který

²²⁹ SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohumír Koucký, bez paginace, výslechy obžalovaného z 9. května 1945 a 21. března 1946.

²³⁰ dtto.

rozhodl, že zbytek trestu mu bude prominut, protože „*jeho vina není tak tíživá, chránil české lidi před udavači a měl s nimi porozumění.*“²³¹

²³¹ SOA Z, fond MLS Chrudim, Bohumír Koucký, bez paginace.

7.3. FERDINAND RICHTER

Ferdinand Richter pracoval jako autodopravce v Poličce. Jeho otec byl Němec, matka Chorvatka. Jeho případ je velice zvláštní už jen tím, že jeho hlavní část proběhla až po jeho odsouzení. Richter byl MLS v Poličce uznán vinným zločinem udavačství podle §8 tr.z. a §11 retr. dekretu a odsouzen podle §11 retr. dekretu za použití §16 retr. dekretu k trestu těžkého žaláře na dobu 1 roku. Trest si měl odpykat v nucených pracovních oddílech. Dále byl dle §14 odsouzen ke ztrátě občanské cti na dobu 2 let a ztrátě ¼ majetku.

Když se o tom dozvěděli místní, začaly na Národní výbor v Poličce chodit desítky protestujících dopisů, kde bylo popisováno Richterovo vlastenecké chování a jeho dobré skutky za války.

Díky tomu se Richterovi podařilo vymoci na soudu tříměsíční odklad trestu, kdy sháněl důkazy o své nevině.

Hlavní Richterův argument byl ten, že rozsudek se opíral pouze o svědeckou výpověď Emila Schwallera, který byl MLS odsouzen k dvacetiletému trestu odnětí svobody. „*Mimořádný lidový soud uvěřil tomuto svědku, ač bylo poukazování velmi důrazně na bezcharakternost tohoto Němce Schwallera, úporně pracoval pro Říši německou od roku 1939 a možná že i dříve.*“ Schwaller před soudem tvrdil, že Richter mu podával zprávy o Čěších v Poličce a ve dvou případech mu předal lístky s udáním na Stanislava Jaška a Jaroslava Kozla. Když Richter při své obhajobě žádal, aby Schwaller tyto lístky předložil, Schwaller to neudělal a tvrdil, že se lístky „ztratily.“²³²

UDÁNÍ

Karel Kozel z Poličky vypověděl, že někdy v roce 1940 ho úředník Škodových závodů v Poličce Kopřiva požádal, aby se sešli. Kopřiva požadoval schůzku na nějakém odlehlém místě. Tam mu Kopřiva ukázal malý lístek. „*Dělalo to na mě dojem, že byl vytržen z notesu a řekl mně, abych byl opatrný, že prý chodím poslouchat cizí rozhlas.*“ Karel Kozel ale usoudil, že o něj se nejedná, že půjde asi o Jaroslava Kozla, majitele pohřebního ústavu v Poličce, který zahraniční rozhlas poslouchal. „*Lístek jsem dobře neprohlídl a soudím, že podepsán nebyl. To soudím z toho, že jsem potom Jaroslavu Kozlovi, kterého jsem na to upozornil, neřekl, kdo lístek podepsal. Na to se pamatuji zcela*

²³² SOA Z, fond MLS Chrudim, Ferdinand Richter, bez paginace, dopis obžalovaného z 18. července 1947.

*určitě a z toho usuzuji, že lístek podepsán nebyl. Poněvadž by mne to byl Kopřiva určitě řekl a já bych si sám byl takové důležité věci povšiml.“*²³³

Dále byl ve věci vyslechnut Jaroslav Kozel, který vypovídal i v několika dalších případech popsaných v této práci (Kuře, Antes). Jaroslav Kozel ale vypověděl, že byl Karlem Kozlem upozorněn na toto udání, ale Karel Kozel mu prý měl říct plné znění oznámení na lístku a sice: „*Jaroslav Kozel poslouchá cizí rozhlas u Kubáska. Svědek F. Richter*“.²³⁴

Tato výpověď ale zásadně odporuje výpovědi Karla Kozla, který tvrdil, že tam podpis nebyl a podle jeho popisu události, tam nemohlo být ani křestní jméno Jaroslav, protože jinak by si je přece Kopřiva nepopletl a rovnou by vyhledal Jaroslava Kozla, nikoli Karla Kozla.

Jaroslav Kozel dále vypověděl, že když byl v roce 1940 vyslýchán gestapem a zde se ho ptali, kdo ho mohl udat, rovnou odpověděl, že Richter. „*S Ferdinandem Richterem jsem nebyl v nepřátelství, ale nestýkal jsem se s ním od počátku války na základě toho, že Ferdinand Richter projevoval od začátku války velké sympatie k Němcům.*“ I tato výpověď je v rozporu s tím, co říkali ostatní. Více viz.dále.²³⁵

Všechna další svědectví už Ferdinanda Richtera popisují v úplně jiném světle. Místní ho popisují jako člověka, který byl věrným Čechem, vyjadřoval se k politické situaci, byl důvěryhodný, a když se na něj někdo obrátil o pomoc, vždy ochotně pomohl a nic za to nechtěl.

Richter se po okupaci odmítl přihlásit k Němcům, ač jeho sestra tak učinila. Z německé strany byl na něj neustále vyvíjen nátlak, aby se k nim přidal. Když tak Richter neučinil, byl totálně nasazen na práci v Německu. Zde si ale poranil ruku a nebyl nadále schopný další práci vykonávat. Vrátil se proto do Poličky.²³⁶

Svědék Josef Tajč byl podle všeho blízký přítel Ferdinanda Richtera. Když se dozvěděl o Richterově odsouzení, napsal na patřičná místa dopis, kde vyjádřil své pohoršení, že byl Richter odsouzen, a popsal zde Richterovo chování za války.

²³³ SOA Z, fond MLS Chrudim, Ferdinand Richter, bez paginace, výslech svědka z 26. září 1946.

²³⁴ dtto výslech svědka z 25. září 1946.

²³⁵ dtto, výslech svědka z 25. září 1946.

²³⁶ dtto.

„Nechci nijak do rozsudku Lidového soudu v Poličce zasahovat, ale jest jistě mojí morální povinností, abych v této věci jako svědek vystoupil, poněvadž snad není v Poličce druhého člověka, mimo jeho rodinu, kdo by Ferdinanda Richtera, tak dobře znal jako my.“

V době heydrichiády byl Tajč zatčen gestapem, protože směnil s jedním sedlákem pušku za potraviny. V době, kdy platilo stanné právo, to s Tajčem nevypadalo nijak dobře.

„Nemusím se zmiňovat o tom, co veřejnost o tom soudila, že mi zahrají na krk. Leč musím přiznat, že přišel Richter a povídá: „Nic si z toho nedělej, nic není tak horký!“ Dali jsme hlavy dohromady a radil mi, jak musím postupovat, abych se z toho dostal. Jediný pan F. Richter to byl, který mne povzbuzoval, abych neztrácel hlavu a že to musí dobře dopadnout. Nebudu popisovat celý příběh. Mohu říci, že to skutečně dopadlo dobře. Když mi odebrali zbraně, ještě ty, co jsem doma měl, přišel zase p. Richter a povídá: „Josef, věř mi, že jsem měl o tebe takový strach a vůbec dovedeš si představit, co to znamenalo v době atentátu na toho psa, víš, že jsem měl obavy sám, že ti to dopadne hůře, ale zaplat' Bůh si z toho venku a bud' opatrný.“

Dále Tajč vypověděl, že Richter spolu s ním neustále poslouchal zahraniční rozhlas, nosil mu zprávy, co se v rádiu dozvěděl někdo jiný. „Vzpomínám tehdy jeho výroku, když u nás za účasti přítomných řekl: „Hitler toť motocyklista, našlápl a jede, ale jak mu dojde benzín, bude v koncích, každý tlak budí protitlak a jest to nemožné, aby proti celému světu se mohl postavit, to nezvládne!“ Tuto Tajčovu výpověď potvrdilo ještě několik místních.²³⁷

FERDINAND RICHTER A ŽIDOVSKÉ OBYVATELSTVO POLIČKY

Při procesu byl Richter také obviněn z toho, že zacházel neuctivě s místními Židy. Z poličských obyvatel židovského vyznání přežili válku pouze ti, které nacistické Německo charakterizovalo jako míšence 1. stupně. Ti všichni vypovídali před soudem ve prospěch Ferdinanda Richtera a dokázali, že obvinění jsou v tomto případě nepravdivá.

Pan Adolf Klein, obchodník s kůžemi z Poličky, vypověděl, že Richter za okupace převážel Kleinovo příbuzenstvo židovského vyznání svými auty do okolí k různým lidem, kde tito uschovali svůj majetek, nebo zde sháněli potraviny. Židé se tehdy nesměli vzdalovat z Poličky a nesměli používat dopravních prostředků. „Pan F. Richter byl tak

²³⁷SOA Z, fond MLS Chrudim, Ferdinand Richter, bez paginace, dopis z 9. srpna 1946.

slušný, že tyto odvážel i v hodinách nočních mimo okruh Poličky do okolních vesnic, aby tito mohli si zařídit potřebné. Do poslední chvíle, než tito byli odvezeni do koncentračního tábora, jim věrně sloužil a také i místy bezplatně, říká jim, až se vrátíte, zaplatíte.“ Nikdo z nich se ale už nevrátil.

Další Židé z Poličky, včetně pana Kleina, napsali v únoru 1947 prohlášení, kde popisují chování Richtera za války. Všichni byli přesvědčeni, že právě Richter je zachránil před Terezínem²³⁸.

OBNOVENÍ PROCESU

Ferdinandu Richterovi se podařilo obnovit svůj proces. Trestní komise při neveřejném zasedání dne 12. srpna 1948 rozhodla upustit od dalšího stíhání, „*poněvadž podle spisů Krajského soudu v Chrudimi nevyšla najevo u něho skutková podstata žádného trestního činu. Na obviněného se vztahuje usnesení o amnestii.*“

²³⁸ PROHLÁŠENÍ z 1. února 1947

Podepsaní považují za svoji občanskou a mravní povinnost přispět dle svých slov ke zmírnění utrpení F. Richtera, autodopravce z Poličky a jeho rodiny.

Z výše uvedeného důvodu prohlašují na svoje svědomí a vědomí, že týž jim byl oporou v době největšího útisku okupantů a od něho se jim dostávalo jak mravní, tak hmotné podpory.

Jenom tomu, že se obětoval a prosil za nás u kolegy svého otce, se kterým týž dlouhá léta společně sloužil a který měl možnost to zařídit, zachránil nás, jako míšence prvního stupně, před odvezením do Terezína. Se všemi důsledky z toho plynoucími a to i v době, když už z okolních obcí byli odvezeni i míšenci stupně druhého.

Pokud je nám pak známo, zachránil mimo nás touž cestou svého šoféra Josefa Opletala a p. Jílka, oba z Poličky.

Sám pak prodělal za okupace jako nikdo druhý. Nehledě k tomu, že hned po obsazení mu Němci živnost značně oklestili, už v březnu 1942 zavřeli mu tuto úplně a jeho, jako ojedinělý případ svého druhu, nasadili na práci do Říše. Tam po 9ti denním pobytu způsobil si sám zranění na ruce, které infikovalo a mnoho nescházelo a byla by mu ruka odňata. Při příležitosti svého zranění uprchl z Říše domů, byl firmou hlášen gestapu a jim hledán a jen zásluhou MUDr. Svobody a četn. praporčíka Tuše ušel trestu, který pro takový případ byl nejvyšší, tj. trest smrti.

Můžeme prohlásit, že uvedený F. Richter byl Němci štván více jak tři roky. Neměl chvíle klidu, stále žil v naprostém ústraní a každým krokem znamenal příchod obávaného gestapa.

Nyní, již tak dlouho po svobodě v naší republice, nemá dosud potřebného klidu k práci a jistě už k potřebnému zotavení se po všech těchto útrapách.

Prohlašujeme, že jmenovaného dobře známe, známe jeho chování za války a také víme, že kdyby se byl každý tak zachoval, neměl by Hitler pro svoji válku ani jednoho vojáka a dělníka.

Ve snaze zabránit pokud možno dalším tvrdostem v životě a osudu F. Richtera a jeho rodiny, přimlouváme se jako dobří Češi a občané této republiky zcela oddaní za věci F. Richtera s tím, že jsme si plně vědomi dosahu svých tvrzení a své prosby.

Podepsaní: Marie Kuklová, Adolf Klein, Eduard Klein, Milena Těšínská, Adéla Kleinová, Jindřich Klein, Matylda Stehnová.

8. ZÁVĚR

V této práci jsem pojednala o celkem 12 případech. Jedenáct z nich řešil Mimořádný lidový soud v Poličce a jeden Mimořádný lidový soud v Chrudimi, s Poličkou ale tento případ úzce souvisel. Případy jsou rozděleny podle státní příslušnosti obžalovaných. Jedná se o celkem šest Čechů a o sedm Němců.

Ve všech případech, kdy byli obžalovaní české národnosti, se jednalo o zločin udavačství. V jednom případě byli za udavačství odsouzeni manželé Dražilovi, kteří byli za války známými udavači po celé Poličce. Několik udání jim bylo přímo prokázáno. U těch dalších se jednalo o tvrzení proti tvrzení.

Případ Františka a Markéty Čechalových byl původně veden taky proti oběma manželům, ale Markéta Čechalová zemřela v průběhu vyšetřování. Tento případ byl o využití nenávisti proti Židům, kdy Čechal udal majitele domu, kde bydlel, pro ukrývání Židů a shromažďování majetku. Na případu Františka Čechala je dobře vidět, jaký měli odsouzení problém potom, když byli propuštěni, s tresty ztráty občanské cti. Kvůli tomu nemohl Čechal pobírat důchod a musel až do vysokého věku pracovat.

Případ Františka Kuřeho byl označen jako zločin udání kvůli profesní konkurenci. Udaný Jaroslav Kozel působil ve stejném odvětví jako František Kuře a ten udal Jaroslava Kozla pro poslech zahraničního rozhlasu. Osoba Jaroslava Kozla je zajímavá proto, že tento vypovídal u celkem 3 případů a vždy tvrdil něco jiného než ostatní svědci a jeho výpovědi vždy obžalovaným nejvíce uškodily.

Případ Jana Antese byl také založen na obvinění z udavačství, ale na rozdíl od ostatních souzených Čechů, byl Antes souzen i za kolaboraci. Při soudu vyšlo najevo, že Antes ve skutečnosti pomáhal české rodině, jejíž živitel byl zatčen.

Poslední zde zmíněný případ o provinění Čechů je případ Bohdana Páska. Tento případ je zajímavý hned ze dvou důvodů. Nejprve se od sebe výrazně lišily výpovědi jednotlivých poškozených a za druhé se jedná o případ, kdy Pásek hned po udání svého činu velice litoval, kál se a soud ho nakonec osvobodil.

Občané německé národnosti jsou rozděleni do dvou skupin. V té první jsou zařazeni ti, kteří za války pracovali ve Škodových závodech v Poličce. Jeden z těchto obviněných působil v Poličce jen rok, přesto zde byl souzen. Ti ostatní pocházeli buď přímo z Poličky nebo jejího blízkého okolí. Provinilci v těchto případech byli obviněni hlavně kvůli svému členství v nacistických organizacích jako NSDAP a SA. Dále jim ublížilo jejich špatné chování k českým dělníkům. Nejspornější je zde případ Emila

Schwaller, kde se objevují jak svědectví popisující jeho zločiny, tak svědectví o jeho pomoci a ochotě. Právě Schwaller dostal z této skupiny nejpřísnější trest, a sice 20 let odnětí svobody.

Ostatní případy Němců byly už jen tři – velitel gestapa, německý úředník a německý udavač. Všechny tyto případy jsou od sebe velice odlišné a každý z nich je něčím unikátní. Příklad Ludvíka Schulze je nejzávažnější případ, který se v Poličce odehrál. Schulz jako velitel gestapa byl nakonec souzen v Chrudimi, ale byl souzen za zločiny, které spáchal právě v Poličce. Nebýt toho, že Schulz přišel do Poličky až v zimě na přelomu let 1944 a 1945, mohl zde napáchat mnohem více zla, které by mělo dalekosáhlé následky. Schulzův případ je taky ten s největším trestem, který byl udělen za činnost v Poličce. Schulz byl odsouzen k trestu smrti.

Případy Bohumíra Kouckého a Ferdinanda Richtera zase ukazují, že předpoklady o tehdejším černobílém smýšlení, které házelo všechny Němce do jednoho pytle, není tak úplně pravdivé. Při přelíčení s Kouckým a Richterem poličští občané vypovídali ve prospěch obviněných. Koucký jako německý úředník byl nakonec odsouzen k trestu odnětí svobody podle nejnižší hranice dekretu. Richter byl sice odsouzen na rok vězení, ale podařilo se mu dosáhnout obnovení procesu, při kterém byl úplně osvobozen.

Z uvedených případů jasně vyplývá, že před soudem se častěji ocitali muži než ženy. Zde jsou uvedeny pouze dva případy, kdy byly souzeny ženy.

Z Němců, které soudil MLS v Poličce, pocházeli jen dva z rodiny, kde otec i matka byli německé národnosti. Oba dva (Hirschl a Schulz) nepocházeli z Poličky ani jejího okolí, ale v průběhu války sem byli přeloženi odjinud. Všichni ostatní pocházeli buď přímo z Poličky, nebo z okolních vesnic, které později spadaly do Sudet, a všichni pocházeli z rodin, kdy jeden z rodičů byl Čech. V některých případech byli i jejich rodinní příslušníci Češi (Koucký i Flödl měli za manželky Češky).

Liší se také počty svědků, kteří v jednotlivých případech vypovídali.

Tato práce byla vypracovaná na základě spisů MLS Chrudim. Jedná se tedy pouze o úřední akta a záznamy z výsledků jednotlivých aktérů případu. Hlavní část všech případů je založena na porovnávání jednotlivých výpovědí. Jedná se tedy pouze o úřední pohled na jednotlivé případy. Realita byla pravděpodobně jiná.

Mimořádné lidové soudy měly soudit ty, kteří se nějak provinili proti republice a jejím obyvatelům za druhé světové války. Tyto soudy soudily na základě dekretu prezidenta republiky č.16/1945 Sb. V mnoha věcech se ale lišily od běžných soudů. Hlavní odlišností byli tzv. soudci z lidu. Ti byli vybíráni z obyčejných lidí, často měli pouze výuční list nebo základní vzdělání. Převahu nad soudcem z povolání měli 4:1. Tito soudci z lidu pocházeli ze stejného města jako obžalovaný, často se s ním dlouhá léta znali a dokonce se stalo, že tito soudci z lidu vystupovali v procesu sami jako svědci. Pokud tedy platí, že soudy mají být spravedlivé a objektivní, o MLS se to ve všech případech říci nedá.

Doklad toho najdeme i ve zde zmíněných případech. Porovnejme případy Františka Kuřeho, Bohdana Páska a Jana Antese. Všichni tito tři muži byli souzeni kvůli jednomu případu udání, kdy udali českého občana. Všichni tři se udání dopustili pouze v jednom konkrétním případě. Všude byli udaní zatčeni a cca 14 dní vězněni gestapem, potom byli bez jakékoli větší újmy propuštěni. Kuře a Antes udali jednu osobu, Pásek byl souzen za udání pěti osob. U spravedlivého soudu by se dalo předpokládat, že by Kuře a Antes dostali za stejný přečin stejný trest a Pásek buď také stejný, nebo kvůli tomu, že měl udat více osob, trest o něco větší. Když se ale podíváme do rozsudků, zjistíme, že Antes dostal trest odnětí svobody pět let, Kuře tři roky a Pásek byl osvobozen. Jak je to tedy možné? U Kuřeho a Antese by se tedy měl předpokládat trest stejný, přesto se tak nestalo. Pásek byl osvobozen, podle všeho proto, že svého činu hned litoval a Kuře dostal tři roky na základě svědectví jednoho občana, které se ještě ke všemu neshodovalo s výpověďmi dalších svědků případu. Na tomto srovnání je jasně vidět, že MLS rozhodně nebyly spravedlivé. Činily se zde rozdíly v pojetí případu a i ve výškách trestů.

V práci jsem se snažila ukázat, že lidé, kteří stanuli před MLS, rozhodně neměli černobílé povahy, nikdo z nich nebyl ani dobrý ani zlý. Na případu Schwallera a Flödl je hezky vidět, jak se jednotliví svědci lišili v názorech na ně. U případu Františka Kuřeho je zase zajímavé sledovat, jak se výpověď obžalovaného shoduje s výpověďmi svědků, ale výpověď poškozeného se neshoduje s nikým.

Pokud bychom chtěli skutečnost zjednodušit a pohlížet na ni černobíle, z těch 12 případů by se jako zlí lidé dali označit pouze aktéři dvou případů. Pouze zde je jasně vidět, kdo je oběť a kdo viník. Mám na mysli případy manželů Dražilových a Ludvíka Schulzeho. I zde ale najdeme smutnou skutečnost v tom, co se dělo s manželi Dražilovými, když se po válce dostali do rukou těch „hodných“.

9. PRAMENY A LITERATURA

Prameny

Státní oblastní archiv Zámorsk

fond Mimořádné lidové soudy Chrudim

složky: Karel a Růžena Dražilovi

František a Markéta Čechalovi

František Kuře

Jan Antes

Bohdan Pásek

Karel Hirschl

Emil Schwaller

Ignác Flödl

Emil Bidmon

Ludvík Schulz

Bohumír Koucký

Ferdinand Richter

Státní okresní archiv Svitavy se sídlem v Litomyšli

fond Městský národní výbor Polička

fond Okresní národní výbor Polička

Kronika města Poličky 1940-1945

Archiv bezpečnostních složek Ministerstva vnitra ČR Kanice u Brna

Památník četnického velitelství v Poličce 1918-1947

Městské muzeum a galerie Polička

Materiály k roku 1945

fotografie

Literatura

Benešovy dekrety, Praha: Adonai 2002.

Borák, Mečislav: Spravedlnost podle dekretu, Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945-1948), Ostrava 1998.

Dubová, Zuzana: Mimořádný lidový soud Chrudim. Sborník prací východočeských archivů 12, 2008.

Frommer, Benjamin: Národní očista, Retribuce v poválečném Československu, Academia, Praha 2010.

Jarkovská, Lucie: Odplata, či spravedlnost? Mimořádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku. Prostor, 2008.

Jech, Karel; Kaplan, Karel: Dekrety prezidenta republiky 1940-1945, Doplněk, Brno 2002.

Junková, Blažena: Bibliografie města Poličky ve fondech městského muzea a galerie Polička. Polička 2001.

Kočová, Kateřina - Radvanovský, Zdeněk - Suchá, Jitka: Mimořádný lidový soud v Liberci a Litoměřicích v letech 1945-1948. Ústí nad Labem, Univerzita J. E. Purkyně 2001.

Konečný, Stanislav - Růžička, Jindřich: Polička věnné město českých královen. Argo 2001.

Konečný, Stanislav: Polička za mnichovské krize. Litomyšl 2003.

Konečný, Stanislav: O zakládající listině města Poličky. Polička 2000.

Kuklík, Jan: Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů. Linde, Praha 2002.

Liška, Otakar a kol.: Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989. Praha 2006.

Tigrid, Pavel: Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu, Praha 2000.

ČLÁNKY V PERIODIKÁCH

Rippl, Václav: Polička v letech 1944-1945. Jitřenka 1993, roč. 67.

10. PŘÍLOHY

10.1. SEZNAM TEXTOVÝCH PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.

Jech, Karel; Kaplan, Karel: Dekrety prezidenta republiky 1940-1945, str. 237-247.

Příloha č. 2: korespondence Karla Dražila s Emanuelem Moravcem

SOA Z: fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi.

Příloha č. 3: dopis Karla Dražila Eduardu Benešovi

SOA Z: fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi.

Příloha č. 4: udání psané Karlem Dražilem

SOA Z: fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi.

Příloha č. 5: žaloba na Karla Dražila

SOA Z: fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi.

Příloha č. 6: žaloba na Růženu Dražilovou

SOA Z: fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi.

Příloha č. 7: dopis Františka Čechala Eduardu Benešovi

SOA Z: fond MLS Chrudim, František a Markéta Čechalovi.

Příloha č. 8: žaloba na Františka Čechala

SOA Z: fond MLS Chrudim, František a Markéta Čechalovi.

Příloha č. 9: žaloba na Františka Kuřeho

SOA Z: fond MLS Chrudim, František Kuře.

Příloha č. 10: žaloba na Jana Antese

SOA Z: fond MLS Chrudim, Jan Antes.

Příloha č. 11: žaloba na Bohdana Páska

SOA Z: fond MLS Chrudim, Bohdan Pásek.

Příloha č. 12: žaloba na Karla Hirschla

SOA Z: fond MLS Chrudim, Karel Hirschl.

Příloha č. 13: žaloba na Emila Schwallera

SOA Z: fond MLS Chrudim, Emil Schwaller.

Příloha č. 14: žaloba na Ignáce Flödl

SOA Z: fond MLS Chrudim, Ignác Flödl.

Příloha č. 15: žaloba na Emila Bidmona

SOA Z: fond MLS Chrudim, Emil Bidmon.

Příloha č. 16: žaloba na Ludvíka Schulze

SOA Z: fond MLS Chrudim, Ludvík Schulz.

Příloha č. 17: žaloba na Bohumíra Kouckého

SOA Z: fond MLS Chrudim, Bohumír Koucký.

Příloha č. 1

16/1945 Sb.

Dekret presidenta republiky ze dne 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech

*Změna: 22/1946 Sb., Změna: 149/1946 Sb., Změna: 117/1946 Sb., Změna: 245/1946 Sb., Změna: 33/1948 Sb.
Zrušen předpisem 33/1948 Sb.*

O přísnou spravedlnost volají neslýchané zločiny, kterých se dopustili nacisté a jejich zrádní spoluviníci na Československu. Porobení vlasti, vraždění, zotročování, loupení a ponižování, jehož obětí byl československý lid, a všechna ta stupňovaná německá zvěrstva, kterým bohužel pomáhali anebo asistovali i zpronevěřivší se občané českoslovenští, z nichž někteří zneužili při tom i vysokých úřadů, mandátů nebo hodnot, musí dojít zaslouženého trestu bez průtahů, aby nacistické a fašistické zlo bylo vyvráceno z kořene. Proto ustanovují k návrhu vlády takto:

Hlava I. Zločiny proti státu

§ 1

Kdo se v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) dopustil na území republiky nebo mimo ně některého z těchto zločinů podle zákona na ochranu republiky ze dne 19. března 1923, č. 50 Sb.: úkladů o republiku (§ 1), trestá se smrtí; kdo se dopustil přípravy úkladů (§ 2), ohrožení bezpečnosti republiky (§ 3), prorady (§ 4, č. 1), zrady státního tajemství (§ 5, č. 1), vojenské zrady (§ 6, č. 1, 2 a 3) a násilí proti ústavním činitelům (§ 10, č. 1), trestá se těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí a za okolností zvláště přitěžujících smrtí.

§ 2

Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) byl členem organizací: Die Schutzstaffeln der Nationalsocialistischen Deutschen Arbeiterpartei (S.S.), nebo Freiwillige Schutzstaffeln (F. S.), nebo Rodobrany, nebo Szabadcsapatok, nebo jiných zde nejmenovaných organizací podobné povahy, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let a za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí.

§ 3

(1) Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) propagoval nebo podporoval fašistické nebo nacistické hnutí, nebo kdo v oné době tiskem, rozhlasem, filmem nebo divadlem, nebo na veřejném shromáždění schvaloval nebo obhajoval nepřátelskou vládu na území republiky nebo jednotlivé nezákonné činy okupačních velitelství a úřadů a orgánů jim podřízených, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let, spáchal-li však takový zločin v úmyslu, aby rozvrátil mravní, národní nebo státní vědomí československého lidu, zejména československé mládeže, trestá se těžkým žalářem od deseti do dvaceti let, a za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí, nebo smrtí.

(2) Kdo v téže době byl činníkem nebo velitelem v organizacích Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (NSDAP) nebo Sudetendeutsche Partei (SdP) nebo Vlajka, Hlinkova nebo Svatoplukova Garda, nebo v jiných fašistických organizacích podobné povahy, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let.

§ 4

Československý občan, který v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) v zahraničí rozvracel hnutí, směřující k osvobození republiky Československé v její předmnichovské ústavě a jednotnosti, anebo jinak vědomě poškozoval zájmy republiky Československé, zejména kdo ohrožoval bezpečnost občanů, pracujících pro osvobození republiky doma, trestá se, nedopustil-li se zločinu přísněji trestného, těžkým žalářem od pěti do dvaceti let.

Zločiny proti osobám

§ 5

(1) Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) dopustil se ve službách nebo v zájmu Německa, nebo jeho spojenců, nebo republiky nepřátelského hnutí, jeho organizací, či členů, těchto zločinů:

a) podle trestního zákona ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z., zločinu veřejného násilí loupeží lidí (§ 90), veřejného násilí nakládáním s člověkem jako s otrokem (§ 95), vraždy (§§ 134 až 137), zabití (§§ 140 a 141) a těžkého poškození na těle (§ 156),

b) podle trestního zákona zák. čl. V/1878 zločinu vraždy (§ 278), úmyslného zabití (§ 279), těžkého ublížení na těle s následky smrtelnými (§§ 306 a 307) a loupeže dětí (§ 317), trestá se smrtí.

(2) Kdo v téže době, za týchž okolností a za týmž účelem se dopustil těchto zločinů:

a) podle trestního zákona ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z., zločinu veřejného násilí neoprávněným omezováním osobní svobody člověka (§ 93), veřejného násilí vydíráním (§ 98), veřejného násilí nebezpečným vyhrožováním (§ 99) a těžkého poškození na těle (§§ 152 a 155),

b) podle trestního zákona zák. čl. V/1878 zločinu bezprávného omezování osobní svobody člověka (§§ 323, 324 a 325), těžkého ublížení na těle (§ 301) a vydírání (§§ 350 a 353), trestá se těžkým žalářem od deseti do dvaceti let.

§ 6

(1) Kdo v téže době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) nařídil ve prospěch válečného úsilí Německa nebo jeho spojenců nucenou nebo povinnou práci, a ten, kdo při vydání a výkonu takového nařízení spolupůsobil, trestá se, nedopustil-li se zločinu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let.

(2) Byl-li však takovým nařízením obyvatel republiky donucen pracovat v cizině, nebo za okolností, nebo na místech jeho životu nebo zdraví nebezpečných, trestá se viník bez ohledu na účel práce těžkým žalářem od deseti do dvaceti let.

§ 7

(1) Kdo sám nebo v součinnosti s jinými v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) ve službách nebo v zájmu Německa, nebo jeho spojenců, nebo republiky nepřátelského hnutí, jeho organizací či členů zavinil ztrátu svobody obyvatele republiky bez jiných následků, trestá se za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let: Způsobil-li viník takto ztrátu svobody většího počtu obyvatel republiky, může soud uložit trest těžkého žaláře od dvaceti let až na doživotí, za okolností pak zvláště přitěžujících trest smrti.

(2) Kdo v téže době, za týchž okolností, za týmž účelem a týmž způsobem způsobil obyvateli republiky těžké ublížení na těle bez těžkých následků (odst. 3), trestá se za zločin těžkým žalářem od deseti do dvaceti let, a za okolností zvláště přitěžujících žalářem od dvaceti let až na doživotí. Byl-li však takto postižen větší počet osob, může soud uložit trest smrti.

(3) Kdo v téže době a za týchž okolností, za týmž účelem a týmž způsobem způsobil soudním usnesením, rozsudkem, nařízením, nebo správním rozhodnutím jakéhokoliv druhu, výkonem rozsudku, nařízením, nebo správním rozhodnutím, nebo jinak smrt obyvatele republiky, těžké ublížení na těle obyvatele republiky s následky označenými v § 156 trest. zák. č. 117/1852 ř. z. a v §§ 306, 307 trest. zák. čl. V/1878, nebo jeho deportaci, trestá se za zločin smrti. Zločiny proti majetku

§ 8

(1) Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) se dopustil ve službách, nebo v zájmu Německa, nebo jeho spojenců, nebo republiky nepřátelského hnutí, jeho organizací či členů těchto zločinů:

a) podle trestního zákona ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z., zločinu veřejného násilí zlomyslným poškozením cizího majetku (§ 85) s následky podle § 86, odst. 2, zhářství (§ 166) za okolností a s následky podle § 167 písm. a), loupeže (§ 190) za okolností a s následky podle § 195,

b) podle trestního zákona zák. čl. V/1878 zločinu zhářství (§ 424), loupeže (§§ 344 a 345), za okolností

a s následky podle § 349, odst. 1, bod 2 a odst. 2, trestá se smrtí.

(2) Kdo v téže době a za týchž okolností a za týmž účelem se dopustil těchto zločinů:

a) podle trestního zákona ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z., zločinu veřejného násilí násilným vpadnutím do cizího nemovitého statku (§ 83), veřejného násilí zlomyslným poškozením cizího majetku (§§ 85, 86 odst. 1), zhářství (§ 166) za okolností a s následky podle § 167, písm. b) až g), krádeže (§§ 171 až 180), zpronevěry (§§ 181 až 183), podílnictví na krádeži nebo zpronevěře (§§ 185 a 186), loupeže (§ 190) za okolností a s následky podle §§ 191 až 194, podílnictví na loupeži (§ 196), podvodu (§§ 197 až 201, 203),

b) podle trestního zákona zák. čl. V/1878 zločinu porušení domácnosti soukromými oSOAmi (§§ 330 a 331), přečinu poškození cizího majetku (§§ 418 a 420), který se za okolností odst. 1 tohoto paragrafu kvalifikuje jako zločin, zhářství (§§ 422 a 423), krádeže (§§ 333 až 341), nakolik čin není trestný podle odst. 1, písm. b) tohoto paragrafu, podílnictví (§ 370), podvodu (§ 379 ve znění § 50 trestní novely), za okolností podle § 383 odst. 2 s výjimkou § 382, trestá se těžkým žalářem od deseti do dvaceti let a za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí.

§ 9

Kdo sám, nebo v součinnosti s jiným v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) ve službách nebo v zájmu Německa, nebo jeho spojenců nebo republiky nepřátelského hnutí, jeho organizací či členů způsobil soudním usnesením, rozsudkem, nařízením, nebo správním rozhodnutím jakéhokoliv druhu, nebo výkonem rozsudku, nařízení nebo správního rozhodnutí, že Československému státu nebo právnické či fyzické osobě bylo proti zákonu republiky odňato jich jmění zcela nebo zčásti, trestá se, nedopustil-li se zločinu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od deseti do dvaceti let, a za okolností zvláště přitěžujících žalářem od dvaceti let až na doživotí.

§ 10

Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) zneužil tísně, způsobené národní, politickou či rasovou persekucí, aby se obohatil na úkor státu, právnické či fyzické osoby, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let.

Udavačství

§ 11

Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky ve službách nebo v zájmu nepřítelů, nebo využívaje situace přivoděné nepřátelskou okupací jiného pro nějakou skutečnou nebo vymyšlenou činnost udal, trestá se za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let. Zavínil-li však udavač svým udáním ztrátu svobody československého občana, trestá se těžkým žalářem od deseti do dvaceti let. Mělo-li udání za přímý nebo nepřímý následek ztrátu svobody většího počtu lidí nebo těžkou újmu na zdraví, trestá se doživotním žalářem, mělo-li za následek něčí smrt, trestá se smrtí.

Všeobecná ustanovení

§ 12

Podle tohoto dekretu bude potrestán i cizinec, jenž se dopustil zločinu, uvedeného v § 1, nebo některého ze zločinů, uvedených v §§ 4 až 9 v cizině, dopustil-li se jich na československém státním občanu nebo na československém veřejném nebo soukromém majetku.

§ 13

(1) Jednání trestné podle tohoto dekretu není ospravedlněno tím, že je nařizovaly nebo dovolovaly předpisy jiného práva než československého, nebo orgány, zřízené jinou státní mocí než československou, aniž jest omluveno tím, že pachatel takové neplatné předpisy za ospravedlněné považoval.

(2) Také neospravedlňuje pachatele, že konal svoji služební povinnost, jednal-li s obzvláštní horlivostí, překročuje tak ve značné míře normální rámec svých povinností, nebo byl-li činný v úmyslu napomáhat válečnému úsilí Němců (jejich spojenců), poškodit či mařit válečné úsilí Československa (jeho spojenců), nebo jednal-li z jině zjevně zavržitelné pohnutky.

(3) Neodolatelné donucení rozkazem představeného nezprošťuje viny nikoho, kdo se dobrovolně stal členem organizací, jejichž členství ukládalo vykonat každý, i zločinný rozkaz.

§ 14

Odsoudí-li soud pro zločin v tomto dekretu uvedený a neupustí-li od trestu (§ 16 odst. 2), vysloví zároveň:

- a) že odsouzený pozbývá na určitou dobu, nebo navždy občanské cti (§ 15);
- b) že odsouzený část trestu na svobodě nebo celý trest odpyká ve zvláštních nucených pracovních oddílech, které se zřídí zvláštním zákonem;
- c) že celé jeho jmění nebo část jeho jmění propadá ve prospěch státu.

§ 15

Pozbytí občanské cti [§ 14 písm. a)] znamená:

1. trvalou ztrátu vyznamenání, řádů a čestných odznaků, veřejných služeb, hodností a funkcí, akademických hodností, jakož i ztrátu odpočivných a zaopatřovacích požitků, platů z milosti a všelikých jiných platů z peněz veřejných;
2. u poddůstojníků degradaci a u důstojníků kasaci;
3. ztrátu způsobilosti k nabytí, výkonu a opětovnému nabytí práv, uvedených pod číslem 1 a 2 a práv ztracenými hodnostmi podmíněných;
4. ztrátu práva voliti a volen nebo povolán býti k veřejné funkci, nebo hlasovati ve věcech veřejných;
5. ztrátu způsobilosti zastávati funkce ve sdruženích (spolcích nebo jiných útvarech podrobných);
6. ztrátu způsobilosti býti vlastníkem, vydavatelem, nebo redaktorem, nebo jakkoliv spolupůsobiti při vydávání, redakci periodického tiskopisu, jakož i nakládati, vydávati a uveřejňovati tiskopisy neperiodické;
7. ztrátu způsobilosti konati veřejné přednášky nebo projevy;
8. ztrátu způsobilosti k práci ve výchovných nebo uměleckých institucích nebo podnicích;
9. ztrátu způsobilosti býti zaměstnavatelem nebo spoluzaměstnavatelem;
10. ztrátu způsobilosti provozovati svobodné zaměstnání;
11. ztrátu způsobilosti býti členem představenstva (správní rady) společností a společenstev;
12. ztrátu způsobilosti býti vedoucím úředníkem v podniku soukromém. Kdo přestoupí zákazy v tomto paragrafu obsažené, bude potrestán řádným soudem pro přestupek vězením od jednoho týdne do tří měsíců.

§ 16

- (1) Trest na svobodě nelze snížit pod dolní hranici sazby a zaměnit jeho způsob za mírnější.
- (2) Soud může snížit trest i pod dolní hranici sazby a zaměnit jeho způsob za mírnější, v případech pak zvláštního zřetele hodných v odsuzujícím výroku upustiti od potrestání, je-li obecně známo, nebo lze-li bez průtahů prokázati, že obžalovaný jednal s úmyslem prospěti českému nebo slovenskému národu nebo Československé republice či jejím spojencům nebo jinému obecnému zájmu, nebo že se pozdější svou činností zasloužil o osvobození republiky z nepřátelské moci, nebo o nápravu, nebo o zmenšení zla nepřitelem způsobeného a že po svém obrácení na cestě povinnosti už vytrval. Tohoto ustanovení však nelze použít, neúměrně obecný prospěch jím sledovaný.

§ 17

Zločiny trestné podle tohoto dekretu a výkon trestu se nepromlčují.

§ 18

Dobou zvýšeného ohrožení republiky rozumí se doba od 21. května 1938 do dne, který bude určen vládním nařízením.

§ 19

Zločiny trestné podle tohoto dekretu budtež pokládány vždy za zvlášť zavržitelné ve smyslu § 1 odst. 1 zákona o státním vězení ze dne 16. července 1931, č. 123 Sb.

§ 20

Nadržování zločinům, trestným podle tohoto dekretu trestá se podle platných trestních zákonů s těmito změnami:

1. U zločinů proti státu trestá se nadržování stejně jako tyto zločiny;
2. u týchž zločinů je i nadržování ukrýváním osob blízkých (§ 39, č. 4 zák. č. 50/1923 Sb. na ochranu republiky) trestné jako zločin a trestá se těžkým žalářem od jednoho roku do deseti let, ukládá-li však na zločin sám tento dekret trest smrti, těžkým žalářem od pěti do dvaceti let;
3. u ostatních zločinů trestá se nadržování těžkým žalářem
 - a) od deseti do dvaceti let, ukládá-li na zločin sám tento dekret trest smrti, nebo těžkého žaláře v trvání více než dvaceti let,
 - b) od jednoho roku do deseti let, ukládá-li na zločin sám tento dekret trest nižší.

Hlava II. Mimořádné lidové soudy

§ 21

- (1) Mimořádným lidovým soudům přísluší souditi všechny zločiny trestné podle tohoto dekretu.
- (2) Místní příslušnost mimořádných lidových soudů se určuje předpisy trestních řádů, platných na území republiky. O delegaci platí obdobně ustanovení § 62 tr. ř.; rozhodnutí zemského soudu o delegaci je konečné. Složení a sídlo mimořádných soudů

§ 22

- (1) Mimořádný lidový soud soudí v tříčlenných senátech, složených z předsedy, jímž je soudce z povolání, a ze dvou soudců z lidu; skončilo-li však předchozí řízení (čl. I, § 2) rozsudkem, soudí mimořádný lidový soud v senátech pětičlenných, složených z předsedy, jímž je soudce z povolání, a ze čtyř soudců z lidu.
- (2) Přednosta mimořádných lidových soudů, jejich náměstky a soudce z povolání ustanovuje ministr spravedlnosti ze soudců v činné službě. Soudce z lidu jmenuje ministr spravedlnosti ze seznamů sestavených okresními národními výbory.
- (3) Přednostovi mimořádného lidového soudu nebo jeho náměstku náleží, aby z osob, jmenovaných v odst. 2, sestavil potřebný počet senátů s náhradníky.
- (4) Mimořádné lidové soudy se zřídí v sídlech krajských soudů, každý senát mimořádného lidového soudu může však zasedati, ukáže-li se toho potřeba, v kterémkoli místě soudního obvodu. Vykonavatele hrdelních trestů s potřebným počtem pomocníků ustanoví místní národní výbor v sídle krajského soudu.
- (5) Vládním nařízením bude ustanoveno, jaký slib budou soudcové z lidu skládati a jaká náhrada výloh a ušlého zisku jim přísluší.

§ 22a

- (1) Přijmouti a zastávati úřad soudce z lidu je občanskou povinností. Poruší-li soudce z lidu bez závažných důvodů tuto povinnost zejména tím, že se bez dostatečné omluvy nedostaví k hlavnímu přelíčení, ač byl řádně obeslán, nebo že se bez souhlasu předsedy senátu před skončením hlavního přelíčení vzdálí, uloží mu předseda jako pořádkový trest pokutu do 10 000 Kčs nebo vězení do osmi dnů a podle okolností též náhradu útrat zmařeného hlavního přelíčení. Proti tomuto nálezu může postižený podat do osmi dnů námitky, o nichž rozhodne s konečnou platností přednosta mimořádného lidového soudu.
- (2) Pokuta připadá státní pokladně.

§ 23

Při hlasování hlasují nejprve soudcové z lidu, a to starší před mladšími.

Veřejný žalobce § 24

- (1) Veřejné žalobce mimořádných lidových soudů jmenuje ministr spravedlnosti ze státních zástupců, ze soudců v činné službě nebo z osob zapsaných v seznamu advokátů.
- (2) Veřejní žalobci u mimořádných lidových soudů jsou podřízeni ministru spravedlnosti. Řízení před mimořádnými lidovými soudy

§ 25

(1) Pro řízení před mimořádnými soudy lidovými platí zásady řízení před soudy stannými, a to v úpravě, provedené v §§ 26 až 31 tohoto dekretu. Tam, kde dekret odkazuje na předpisy řízení řádného, jsou míněny předpisy platného trestního řádu.

(2) Byl-li obžalovaný rozsudkem mimořádného lidového soudu osvobozen, nevylučuje se tím jeho stíhání před příslušným soudem řádným, případně před soudem státním podle zákona č. 68/1935 Sb. nebo před krajským soudem příslušným pro souzení vojenské zrady podle zákona č. 130/1936 Sb. a vl. nař. č. 238/1937 Sb. Tento soud posoudí věc znova řízením řádným, přičemž platí hmotně právní ustanovení tohoto dekretu (§§ 1 až 20), stejně jako když oSOA provinila hned předem byla pohnána před soud řádný (§ 21). Návrh, aby se takto proti obžalovanému postupovalo, musí však být podán nejpozději do tří měsíců ode dne osvobozujícího rozsudku.

§ 26

(1) Řízení před mimořádným lidovým soudem zahajuje se k návrhu veřejného žalobce (§ 24). Těhotné ženy nebudou poháněny před mimořádným lidovým soudem, dokud tento jejich stav trvá.

(2) Celé trestní řízení se koná zpravidla od počátku do konce před mimořádným lidovým soudem ve způsobu hlavního přelíčení, pokud možno bez přerušení a musí být skončeno do tří dnů od okamžiku, kdy byl obžalovaný před něj postaven. Nedospěl-li mimořádný lidový soud v této lhůtě k rozsudku, pokračuje v řízení i po uplynutí této lhůty.

(3) V přípravném vyhledávání nebo v přípravném vyšetřování, které by předcházelo řízení před mimořádným lidovým soudem, má veřejný žalobce práva a povinnosti státního zástupce.

(4) Jestliže se obžalovaný nedostavil, anebo nemůže dostavit k soudu z jakýchkoli důvodů, může veřejný žalobce navrhnouti, aby se hlavní přelíčení konalo v nepřítomnosti obžalovaného. V takovém případě musí soud zřídit obhájce z úřední moci.

§ 27

Řízení před mimořádným lidovým soudem je ústní a veřejné. Obžalovaný má právo zvolit si sám obhájce nebo požádati soud, aby mu zřídil obhájce, je-li nemajetný. Nepoužije-li obžalovaný svého práva, zřídí mu soud obhájce z moci úřední. Jak obžalovaný, tak soud mohou obhajobou pověřiti i osobu, nezapsanou v seznamu obhájců, která dosáhla doktorátu práv nebo složila tři státní zkoušky právnické, nejméně však státní zkoušku judičiální.

§ 28

(1) Hlavní přelíčení před mimořádným lidovým soudem zahajuje se po vyvolání věci a zjištění generalíí výkladem veřejného žalobce, které skutky jsou obžalovanému kladeny za vinu. Výslech obžalovaného a provádění důkazů řídí se obecně předpisy trestního řízení. Protokoly o výsledcích spolupviníků a svědků a dobrá zdání znalců mohou se čísti vždy, když předseda senátu považuje jejich čtení za účelné.

(2) Řízení se zpravidla omezí na čin nebo činy, pro které byl obviněný před mimořádným soudem lidovým pohnán. Na činy, které nejsou trestné podle tohoto dekretu, nemá tudíž býti brán zřetel. Budou-li stíhány později v řízení před mimořádným soudem lidovým, nebo před soudem řádným, případně státním, nebo před krajským soudem, příslušným pro souzení vojenské zrady, budiž při výměře trestu vzat zřetel na trest na svobodě mimořádným lidovým soudem již uložený.

(3) Řízení před mimořádným lidovým soudem nesmí býti zdržováno zjišťováním nároků na náhradu škody trestným činem způsobené.

(4) Zjištění spolupviníků nebudiž sice opomenuto, avšak vynesení a výkon rozsudku se tím nemá oddalovat.

(5) Po ukončení průvodního řízení zhodnotí veřejný žalobce jeho výsledky a podá svůj konečný návrh. Na to udělí předseda slovo obžalovanému a jeho obhájci k přednesení obhajoby. Odpovídá-li veřejný žalobce na její vývody, mají obžalovaný a jeho obhájce právo na poslední slovo.

§ 29

(1) Poté usnese se soud v neveřejné poradě na rozsudku, řídě se přitom příslušnými předpisy o řízení řádném, pokud tento dekret neustanovuje jinak. K usnesení, jímž se snižuje trest pod dolní hranici sazby nebo zaměňuje jeho způsob za mírnější nebo jímž se upouští od potrestání (§ 16, odst. 2) je však potřebí čtyř hlasů, a soudí-li mimořádný lidový soud ve tříčlenném senátě (§ 22, odst. 1) je v takovém případě třeba jednomyslnosti.

- (2) Opírá-li se výrok o vině u zločinu, na který tento dekret ukládá trest smrti, toliko o tři hlasy, anebo dospěl-li soud k názoru, že byly zjištěny takové okolnosti, že by trest smrti byl nepřiměřeně přísný, může soud uložit trest těžkého žaláře od dvaceti let až na doživotí a za předpokladů, označených v § 16 odst. 2, užít i tohoto ustanovení. Ustanovení odstavce 1, věty druhé platí i zde.
- (3) Rozsudek budiž ihned vyhlášen ve veřejném zasedání soudu.

§ 30

O řízení před mimořádným lidovým soudem sepíše se zápis podle předpisů o řízení řádném. Tento zápis podepíší všichni členové senátu a zapisovatel.

§ 31

- (1) Proti rozsudku mimořádných lidových soudů není řádných opravných prostředků. Žádost o milost kýmkoliv podaná nemá odkladného účinku.
- (2) Trest smrti se vykoná do dvou hodin po vyhlášení rozsudku. Na výslovnou žádost odsouzeného může být lhůta prodloužena o další hodinu. Konalo-li se řízení v nepřítomnosti obžalovaného, vykoná se trest smrti do 24 hodin po dopadení odsouzeného. Výkon trestu smrti buď však na přiměřenou dobu odložen, žádá-li to veřejný žalobce z důležitého veřejného zájmu.
- (3) Zmateční stížnost k zachování zákona je přípustná.
- (4) O návrhu na obnovu trestního řízení rozhoduje mimořádný lidový soud, který ve věci rozhodl. Přitom se řídí ustanoveními trestního řádu o obnově trestního řízení. Ustanovení přechodná a závěrečná

§ 32

- (1) Ustanovení zákona ze dne 3. května 1934, č. 91 Sb., o ukládání trestu smrti a o doživotních trestech, pro zločiny trestné podle tohoto zákona neplatí.
- (2) Ustanovení zákona ze dne 11. března 1931, č. 48 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží, zůstávají v platnosti.
- (3) Má-li se o činech trestných podle tohoto dekretu konati řízení před řádným soudem a jde-li o čin, o němž by jinak náleželo souditi porotnímu soudu, koná se celé řízení před sborovým soudem první stolice podle předpisů o řízení o činech přikázaných tomuto soudu.

§ 33

Účinnost tohoto dekretu se stanoví ode dne vyhlášení na dobu do 31. prosince 1948.

§ 34

Provedením tohoto dekretu se pověřují všichni členové vlády.

Dr. Beneš v. r. Fierlinger v. r. David v. r. Laušman v. r. Gottwald v. r. Ďuriš v. r. Široký v. r. Dr. Pietor v. r.
Dr. Šrámek v. r. gen. Hasal v. r. Ursíny v. r. Hála v. r. gen. Svoboda v. r. Dr. Šoltész v. r. Dr. Ripka v. r.
Dr. Procházka v. r. Nosek v. r. Majer v. r. Dr. Šrobár v. r. Dr. Clementis v. r., Dr. Nejedlý v. r. tiež za min.
Masaryka Dr. Stránský v. r. gen. Dr. Ferjenčík v. r. Kopecký v. r. Lichner v. r.

Příloha č. 2:

KORESPONDENCE DRAŽILA S EMANUELEM MORAVCEM

3. prosince 1940

Milý pane Moravec!

Těším se vždy na každou středu a neděli. Ve středu dne 27.11 t.r. byl jsem zklamán – nebylo slyšet hlas, který sílí a povzbuzuje.

Řekl jsem si „snad nám to vynahradí v neděli“.

A tak přišla neděle, dne 1. prosince 1940. Vojenská hudba hrála „naše“ pochody, ale tak po vojensku, že si myslím, že tyto jste si sám přál. Moje pětilampovka byla zapnutá naplno a nevadilo mně, že se třese celý pokoj – cítil jsem, jak říz hudby rozproudil mnou krev a v tu chvíli jsem byl dvojnásob hrd na to, že jsem Čech a to takový „Moravcův“ Čech.

I můj osmiletý kluk mi povídá: „Tatínku, teď bude mluvit Emanuel Moravec, vid’.“ Zapomněl třeba pán, ale je to od srdce a pro nás jste více jak pán.

Účel mého dopisu – chci Vám jen jako Váš vděčný posluchač za Vaše přednášky poděkovat.

Ten, kdo četl upřímně „V úloze mouřenína“ je dobrým Čechem, je s Vámi úzce spjat a má Vás za všechno rád. Jak jsou pravdivá Vaše slova, že je těžší porážku přiznat, než dosáhnout vítězství, jak mnoho je řečeno ve vašich slovech: „Nejsem otrokem, aby mně zůstalo jen právo na povstání a vzpouru. Je pravda, když jsem padl, abych dovedl nalézt půdu pod nohama, vyvedl z toho důsledky a poznal sám sebe“.

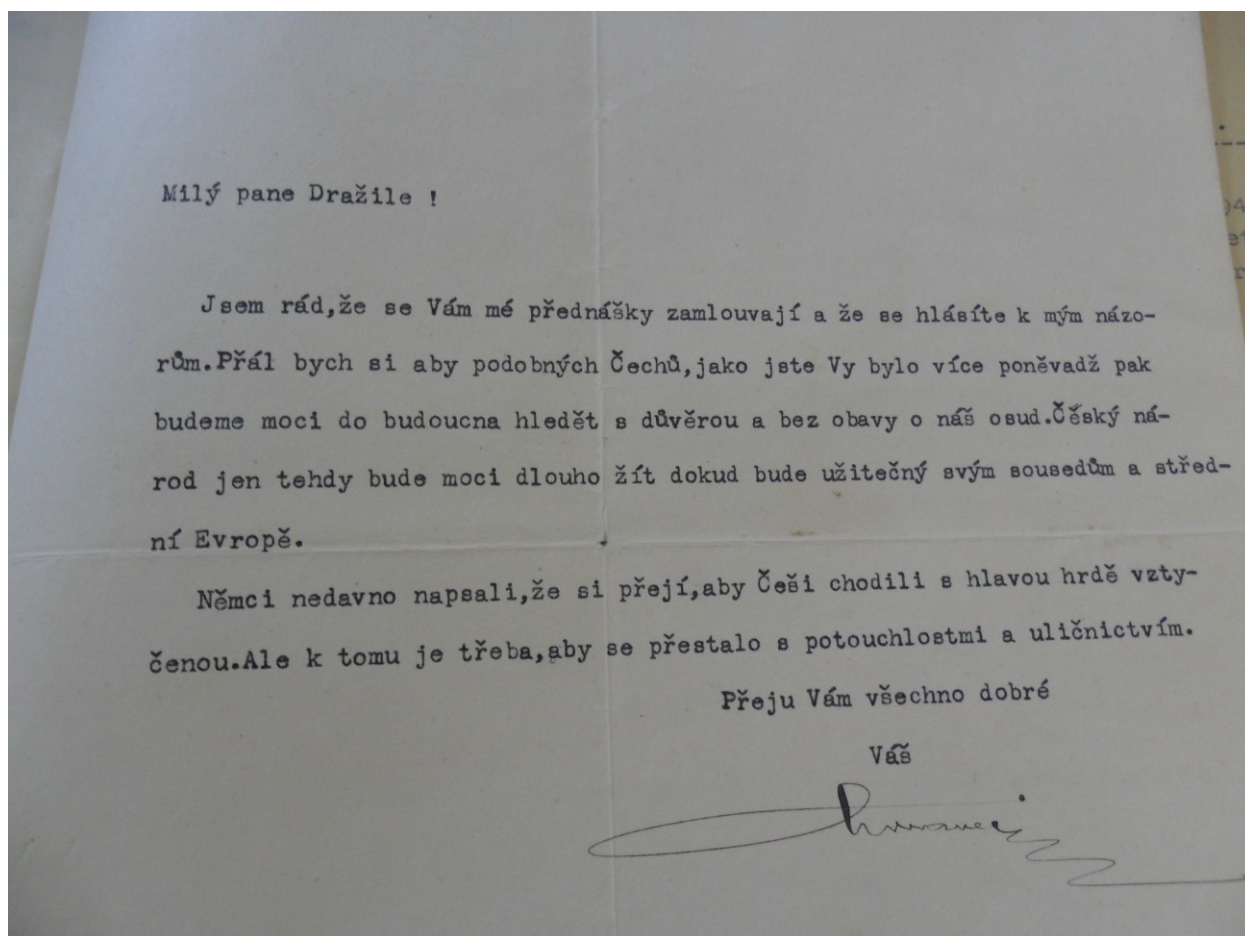
Často slyším od „benešovců“ narážky na Vás, že jste i Vy v tom gen. štábu byl, že jste i tu mobilizaci dělal apod.. Tito dostali také od Vás 1.12. odpověď. Chci Vás jen upozornit a snad jste si toho vědom, že „benešovci“ řeči nerozumí a když, pak je to skrytá faleš a místo slušného slova zasloužili by si koncentrační tábor a nebo vystěhování za Benešem, aby se jim nestýskalo a aby český národ byl již jednou řádně očištěn.

Pro mé smýšlení jsem v Poličce označen za zrádce, to mě jen těší, platí to pro český národ více, jak „vrtichvost“, jak se benešovcům přezdívá. V Poličce mě benešovci hlídají a já zase dobře pozoruji je.

Jsem skromným, ale chci být také alespoň tou jednou cihlou v tom evropském činžáku a za každou práci jsem vděčný.

Končím s hlubokou úctou k Vám.

Vám oddaný Karel Dražil

DRUHÝ DOPIS MORAVCOVI

V Poličce dne 17. května 1941

Dovoluji si Vám opět napsat dopis.

Národ český jest stále varován, jak Vašemi přednáškami, tak rozhlasem z Mělníka, ale jak sám pozoruji, šuškalů přibývá, než-li ubývá.

Všichni dobře víme, kdo jsou tito lidé. Zde se ale jedná o celý národ, ve kterém žijí lidé, kteří nechtějí nést žádnou vinu za činy nezodpovědných a podvratných živlů. Takový nenapravitelný živel v předpokladu, že jest ztracen a neumí se sám se sebou vypořádat, je tak zlomyslný, že si řekne: „Když já, tak ať ten druhý také“. Nechce zůstat sám a proto pracuje, aby byl v neštěstí celý národ.

²³⁹ SOA Z: fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace.

Abychom všichni proti takovým lidem pracovali jen slovy, to nemá význam. Když si neumíme nyní sami udělat pořádek, může se stát, že k tomu dříve a nebo po válce přikročí Německo samo a nikdo nezná důsledky, které by pak zůstaly na bedrech celého národa i těch řádných Čechů, kteří vlastně dnes spolupracují proti tomuto podvratnému živlu.

Národ potřebuje energické vedení a řádnou organizaci. Domníval jsem se, že toto bude představovat Národní souručenství, ale zklamal jsem se. Jak vypadá asi takové Národní souručenství v Poličce, chci Vám stručně vysvětlit. Národní souručenství v Poličce doslova okupovala bývalá Strana národně socialistická. Okresní vedoucí je pan ředitel Okresní něm. pojišťovny v Poličce Ant. Švasta, starostou města pan prof. Vencovský, oba „benešovci“ a k těm patří jejich kádr, samozřejmě lidé stejného smýšlení. Tajemníkem N.S. je p. Břicháček, který když potká na ulici Židovku, tak jí sekne poklonu, a na druhé straně když vidí člověka s jiným smýšlením, hledí na něho jako na zrádce.

Znám všechny tyto velice dobře, znám jejich protiněmecké smýšlení a od takových lidí nelze čekat práci v duchu své doby.

Snažil jsem se dostat do N.S. k nějaké spolupráci, ale řeknu upřímně, že bych se štítil spolupracovat s „benešovcem“ a konečně bych se legálně mezi ně nedostal, neb ke každé práci mají své spolehlivé lidi.

Rozrazit toto N.S. tím, že by se utvořila jiná nová strana, kupříkladu strana fašistická, nebylo by správné, neb se tím národ jen zbytečně tříští.

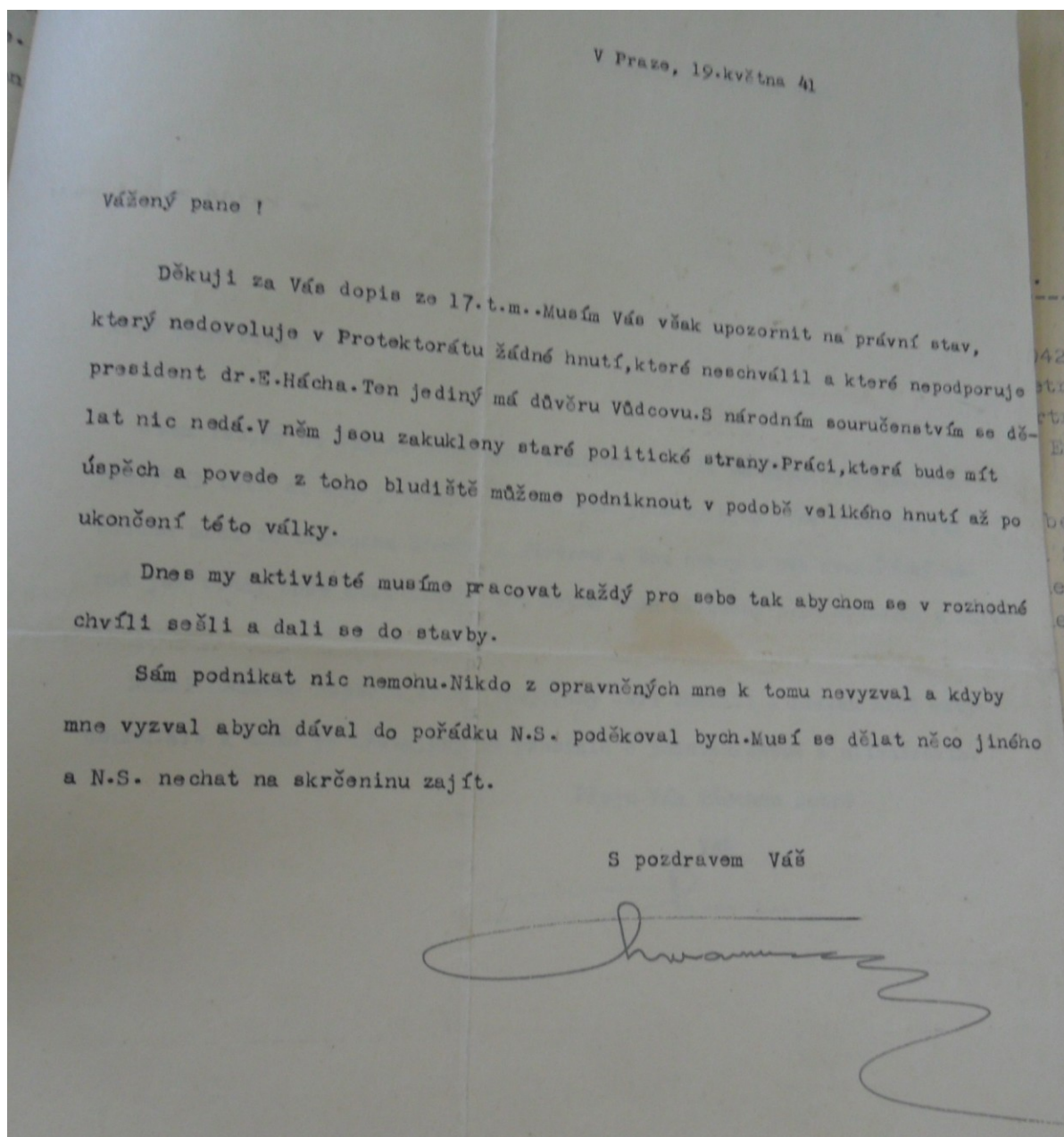
Národní souručenství, kdyby chtělo, kdyby mělo vedení, mohlo by pracovat, ovšem pod jedinou podmínkou, že by z tohoto útvaru byli vyřazeni z vedoucích míst všichni „benešovci“ a lidé jim podobní.

Věc jest jednoduchá. Je třeba si udělat malou představu, co by se stalo a jak by to vypadalo, kdybyste Vy byl jmenován vedoucím Národního souručenství. Neumíte si ani představit tu hrůzu a strach „benešovců“. Vy sám snad ani nevíte, jakou máte popularitu. Je mnoho lidí, kteří si Vás velice váží, jsou i ti, kteří na Vás nadávají, ale je třeba si uvědomit proč. To je vlastně strach. Ten respekt jest zde. V každém městě byste našel jednoho muže, který by si uměl najít k sobě pracovníky. Z vedoucích míst by se vyřadili „benešovci“ a ti ostatní by za nimi automaticky utíkali, každý z nich by vyplul jako špatné semeno. V krátké době by N.S. fungovalo a byl by bezvadný pořádek. Pak bychom potřebovali nějaký „koncentrák“ pro ty naše šuškali a tím dokázali, že máme dobrou vůli a schopnost udělat si sami pořádek a sami se spravovat. Národ by byl zachráněn a Říše by byla s protektorátem spokojena.

Je škoda, že se něco takového ještě nestalo a když nikdo se dosud nenašel, aby vystoupil a národ zachránil, učiňte tak alespoň v poslední hodině Vy. Chtěl bych vědět Váš názor a těším se na odpověď.

S projevem hluboké úcty Vám oddaný Karel Dražil

DRUHÁ MORAVCOVA ODPOVĚď²⁴⁰

²⁴⁰ SOA Z: fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace.

Příloha č. 3:

Dopis Dražila prezidentu Benešovi

ze dne 20. května 1945

Pane prezidente!

Jako prezident a nejvyšší představitel státu cítíte s národem, sdílíte s ním utrpení i radost. Vy budete řídit československý stát a jistě bude vašim přáním vidět šťastný a spokojený národ. Národ jest každý z nás, někteří se zasloužili, někdo se prohřešil. Pokud zavinil národní škodu, musí být potrestán.

Jsou případy, kdy lidská závist a osobní msta, neinformovanost mohla vyvolat křivdy a bezpráví.

Máme svobodu, každý se raduje a jásá a přeci jsou Češi, kteří se strachují zítřka. Nemohli jsme za to, že v roce 1938 nás okupovali Němci. Dělník musel pracovat pro německý průmysl, občané museli poslouchat alespoň povrchně vládu, četník musel vykonávat svou službu. Kdo službu však přeháněl, že má na svědomí lidské utrpení a nebo život, musí se zodpovídat soudu, ale je mnoho těch, kteří se tak zle neprohřešili anebo byli vázáni tak, že byli donuceni poslouchat a byli vyřazeni se radovat z osvobození. Válka přináší zlo a s ním i zlé lidi. Křivda bolí. Má být spravedlnost, z které vzniká důvěra a síla ve vše dobré a kterou Bůh splácí požehnáním.

Při příležitosti velkých dějinných událostí mohla by hlava státu dát lehčím provinilcům amnestii. Pane prezidente, co lidí by Vám bylo nevýslovně vděčno, kolik by bylo radosti a šťastných rodin, kolik radostí z nového života a práce. Nedejte zahynout těm, kdo bez vlastní viny upadli v neštěstí.

Já sám jsem se také provinil. Byl jsem zaměstnán jako účetní u české firmy. V roce 1938 demobilizoval jsem a viděl jsem, že podnik, dělníci stojí bez práce. Zboží bylo všude nadbytek a nebylo jiného východiska, než navázat obchodní styk se Sudetami. Tím jsem dostal označení spolupracovníka s Němci, styk s těmi mně zůstal a byl jsem nazván „vlajkařem“. Nebyl jsem nikdy politicky organizován, neměl jsem žádných výhod a odmítl jsem vždy různé nabídky, kterými mě chtěli vázat. V roce 1942 byl podnik, ve které jsem byl zaměstnán, uzavřen a já zůstal 4 měsíce bez zaměstnání. Nezbylo mně nic jiného než se uplatnit u německé firmy.

Lidský dohad je veliký, aniž by se znala podstata věci, je člověk označován za politicky činným a napadán. Někdy²⁴¹ jsem mých styků nevyužil, abych někomu ublížil, naopak mohu dokázat, že jsem několika Čechům pomohl. Sám jsem však nejvíce trpěl. Poznal jsem sám na sobě, jakou cenu měl Čech u Němců a musel jsem mlčeti. Nikdo neuzná, že okolnosti mě postavily do bezradné situace.

Dnes stojím s celou rodinou před lidmi v hanbě, označen jako špatný Čech.

Chci se ospravedlnit, ale mám obavu, že můj zoufalý výkřik zanikne v revolučním ruchu a proto obracím se na Vás s prosbou, abyste nedal dopustit k bezpráví.

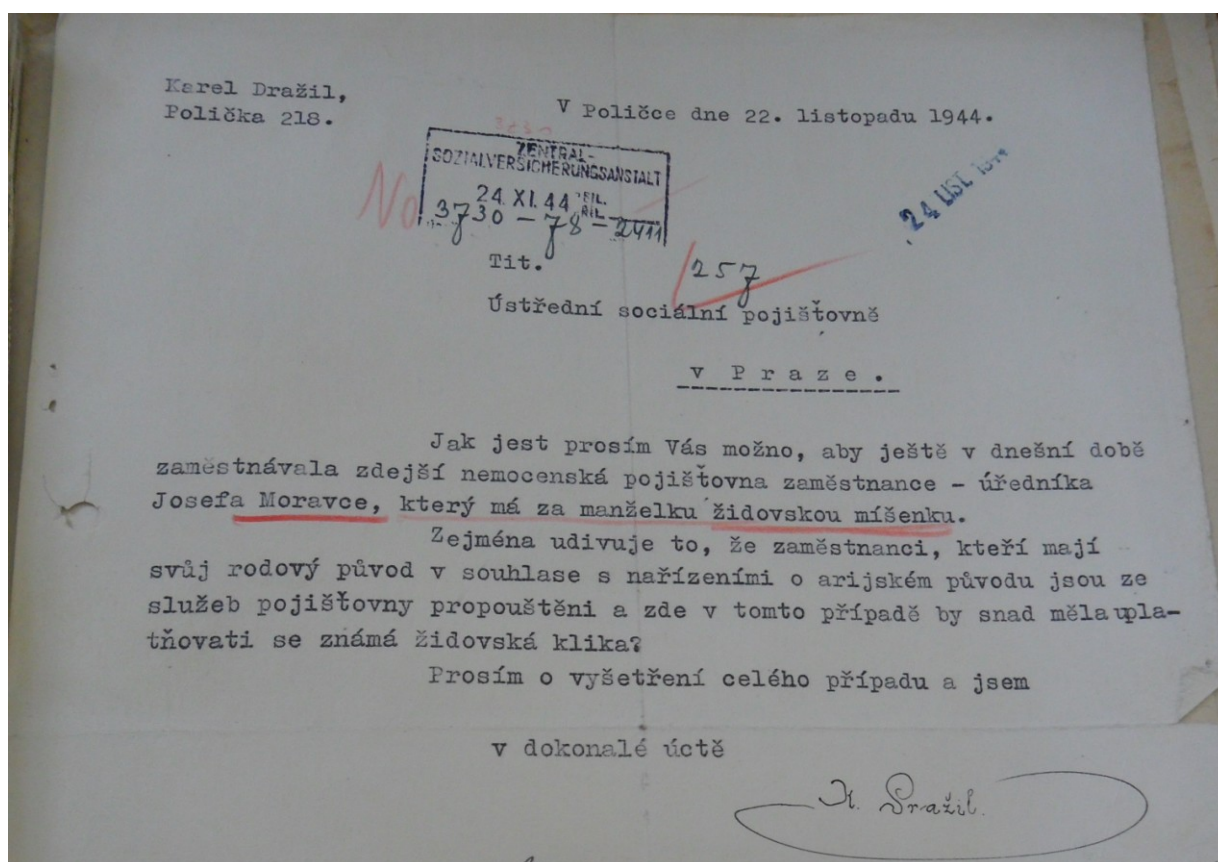
Prosím Vás, zastáňte se nás, Vy jediný můžete, jste naším prezidentem – naším otcem a dobrý otec umí i odpustit. Každý člověk může někdy chybovat.

Bůh Vám vše v dobrém splatí.

V nejhlubší úctě Karel Dražil

Příloha č. 5

UDÁNÍ²⁴²

²⁴¹ asi překlep, podle smyslu mělo být nikdy

²⁴² SOA Z: fond MLS Chrudim, Karel a Růžena Dražilovi, bez paginace.

Příloha č. 5

ŽALOBA NA KARLA DRAŽILA

Veřejný žalobce u Mimořádného lidového soudu v Chrudimi žaluje na Karla Dražila, naroz. 23.12.1905 v Dolní Rokytnici, o. Jilemnice, vrchního účetního, řím. kat., ženatého, Čecha, posledně bytem v Poličce čp.300, t.č. ve vazbě Okreního. soudu v Poličce, že v době okupace, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky:

1) oznámil buď známému konfidentu gestapa, nebo Gestapu přímo v Poličce nebo v Pardubicích:

a) A. Netolickou v Poličce, že se vyjádřila, že za Němců nemůžeme počítati ani s jednou českou školou a že bude vše poněmčeno

b) Vratislava Netolického v roce 1941, že vyzvídá na německých vojácích, jakou mají Rusové výzbroj, jak vypadá fronta apod. V roce 1942 téhož pro nezjištěné politické výroky, v roce 1943, že má zatajeny pro válku důležitý materiál a sice kůži

c) Karla Janče v r. 1942 a 1943, že hromadí zásoby

d) Františka Vojtu v roce 1942, že poslouchá cizí rozhlas

e) Ing. Antonína Plhoně, že má asi 40 masových lístků a poškozují tak válečné hospodářství německé

2) jako přesvědčený fašista po celou dobu okupace byl ve styku s konfidenty gestapa, jejich naháněči a se SD, které informoval o smýšlení obyvatelstva a všech věcech, důležitých pro udržení moci německých okupantů, nadával na prezidenta Beneše a Masaryka, jejich portréty, které spatřil v dílně spoluzaměstnance strhl a rozšlapal, obdivoval gestapáky a jejich činnost, projevoval víru v německé vítězství, internoval u učitelů a vytýkal závadné – z hlediska nacismu – chování dětí, projevoval touhu po dalším zatýkání českých lidí a uspokojení nad jejich pronásledováním, chválil Moravce, kterému dopisoval, doporučoval, aby zařídil ostřejší postup proti českým odpůrcům Říše, doporučoval zřízení koncentráku pro tyto, čímž podporoval a propagoval nacistické a fašistické hnutí

a tím spáchal

ad 1./ zločiny udavačství podle §u 11 věta 1

ad 2./ zločin proti státu podle §u 3 odst. 1

V Chrudimi, dne 2. ledna 1946

Příloha č. 6

ŽALOBA NA RŮŽENU DRAŽILOVOU

naroz. 24. srpna 1905, Česka

Veřejný žalobce Mimořádného lidového soudu v Chrudimi žaluje Růženu Dražilovou, že v době okupace, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky:

1) oznámila na gestapu nebo u jeho pomahačů a konfidentů v Poličce

a) v roce 1942 Annu Vojtovou, že se vyjádřila, že to s Němci špatně dopadne

b) Františka Borovského z Poličky v roce 1943, že při sportovním dnu Nacionálně socialistické strany něm. v Poličce plival z okna na německý průvod a německé vlajky a že tyto zesměšňoval a pokřikoval na ně

v roce 1945, že je ve spojení s partyzány a že navázal styky s p. Podhajským z Borové za účelem styku s partyzány, pročež byl Borovský vyšetřován, aniž byl uvězněn, že tedy v zájmu nepřítele udala jiného pro vymyšlenou činnost, aniž způsobila ztrátu svobody

c) v dubnu 1945 udala Josefa Čepka a jeho ženu za poslech zahraničního rozhlasu

d) 1945 udala Borovského pro poslech zahraničního rozhlasu

2) jako stoupenkyně nacismu a fašismu se stýkala se svým mužem se členy gestapa, s jejich konfidenty a nadháněči a se členy SD a tyto informovala o věcech důležitých pro německé okupanty k udržení a zesílení jejich moci.

Nazývala na veřejných místech prezidenta Beneše vrahem, vychvalovala nacistický režim a jeho představitele, upozorňovala gestapo na knihy závadné z hlediska nacismu, vyslovovala touhu po dalším pronásledování Čechů a uspokojení nad zatýkáním, čímž podporovala a propagovala nacistické a fašistické hnutí, čímž spáchala

ad 1./ zločin udavačství podle § 11 věta 1.

ad 2 zločin proti státu podle § 3 odst.1 dekretu č. 16/45 Sb.

DOPIS ČECHALA PREZIDENTU BENEŠOVI

24. KVĚTNA 1955

Vážený soudruhu prezidente!

Dovoluji si Vám podat prosbu a věřím, že Vaším přičiněním a spravedlivým rozhodnutím dopomůžete mi, bych svoje stáří mohl klidněji strávit a k tomu bych potřeboval, aby mně byl přiznán důchod, který mně byl odebrán rozhodnutím soudu.

Považuji za nutné, abych k mému případu podal krátce vysvětlení, jak k odebrání důchodu došlo. Od svých 10 roků jsem pracoval u sedláků, pak jsem odešel do továrny, kde jsem pracoval celý svůj život.

Oženil jsem se a moje žena byla německé národnosti, ačkoli jsem ihned po sňatku uváděl jí vždy jako Češku a ona sama také se k české národnosti hlásila. Českou řeč ovládala plynule a bydleli jsme v úplně českém městě Poličce.

V roce 1946 byla moje manželka obviněna, že měla prý mít spolupráci s Němci a byla také v tomto směru vyšetřovaná. Po několik dnů byl zkoumán její zdravotní a duševní stav a do 9 dnů zemřela.

Po této události za 9 měsíců jsem byl vyšetřován, že jsem se měl vyslovit na Městském úřadě v Poličce před 2 neb více osobami, že jakousi věc udám na gestapu, tedy že jsem měl vyhrožovat gestapem.

Vážený soudruhu prezidente, narodil jsem se jako Čech a po dobu okupace jsem se choval jako Čech a byl jsem stále zaměstnán v továrně mezi českými lidmi a již opravdu nevím, že bych byl někomu gestapem vyhrožoval.

Když pak přece v roce 1946 byl jsem před soudem a soudce mi řekl, proč jsem si Němku bral, tak jsem na to řekl: kdyby vstala, že bych si ji vzal zase, poněvadž jsem v tom neviděl nic zlého a naše manželství bylo vcelku šťastné.

Já jsem soudu nabídl svědky, kteří byli přítomni mému jednání na Městském úřadě v Poličce a byl to strážník Radiměřský, avšak tento svědek slyšen nebyl a mluvil u soudu jiný občan, který ani nebyl přítomen a tak mně, již starého člověka, odsoudili na 5 roků a z toho důvodu mně byl odebrán důchod. Nechtěl jsem nikdy soud kritizovat a to, co udávám, jest pravda, poněvadž jsem nikdy nikomu nevyhrožoval.

Trest mně byl vysloven ve výši 5 let a odpykal jsem si ho v Chrudimi a byl jsem předčasně propuštěn za dobré chování. Vím také, že mi byla povolena obnova řízení, avšak tato obnova nebyla provedena a byl jsem zavolán k náčelníku věznice a propuštěn.

Vcelku však podstatně jedná se mi o nynější vyrovnání důchodu, poněvadž jsem po příchodu z věznice byl bez životních prostředků, takže jsem neměl žádného bydliště a k přízni jsem se nemohl nastěhovat.

Dovoluji si ještě podotknout, vážený soudruhu prezidente, že v době, kdy jsem byl v Chrudimi, postihla mě další životní rána, že se mi zastřelil syn ve věku 20-ti let.

Nyní však, když jste vyhlásil všeobecnou amnestii, měl jsem i já za to, že bude mi v plné výši vrácen i můj důchod, avšak po informaci dozvěděl jsem se, že na tyto věci se amnestie nevztahuje, a proto dovoluji si Vás touto cestou požádat o spravedlivé rozhodnutí.

Musím však dodat, že Státní úřad důchodového zabezpečení v Praze mi dal 2. února 1954 výměr, že jest mi přiznána podpora, která by obsahovala 50% mého důchodu a to ve výši 190 Kčs. Zajisté každý musí uznat, že z tohoto obnosu není možné o při sebe skromnějších nárocích se uživit, ale i vyplácení této podpory Státním úřadem důchodového zabezpečení bylo mi zastaveno dnem 2.2.1955.

Zastavení podpory odůvodnil krátce SUDZ tím, že mám průměrně měsíčně 500 Kč a že tedy nemám nárok na další výplatu podpory. Jest pravdou, že jsem byl nucen hledat si zaměstnání, poněvadž částka 190 Kč nemohla mi poskytnout životní prostředky a já sám snažil jsem se, abych mohl ještě, pokud mi v mém stáří síly stačí, si přivydělat.

Nyní však můj zdravotní stav jest již takového rázu, že mám obavy i o mé zaměstnání jako výdejce STS a proto mám za to, že celý důchod by měl mně být přiznán a v mých letech, po dlouholetém působení jako tovární dělník v textilním sboru. Jsem narozen 23. 1.1889.

Vážený soudruhu prezidente, jestliže mi byla dle mého názoru odejmuta jako dělníku občanská práva a tím i můj nárok na důchod, na který jsem jako dělník po dlouhá léta platil pojistné a nyní jsem odkázán takřka na dobročinnost jiných občanů, pak doufám, že Vaším přičiněním nabudu opět občanská práva, poněvadž jsem se proti českému národu a proti lidovědemokratické republice nikdy ničím neprovinil a jestliže jako důchodce chtěl bych si nějaký obnos přivydělat, pak myslím, že není důvodu, aby mně nebyl důchod v plné výši, tj. 380 Kč měsíčně přiznán.

Spoléhám plně na Vaše spravedlivé
rozhodnutí a věřím, že mi budou cestou
milosti občanská práva vrácena.

V Poličce dne 24.května 1955

František Čechal

Příloha č. 8

OBŽALoba NA FRANTIŠKA ČECHALA

Veřejný žalobce u Mimořádného lidového soudu v Chrudimi žaluje na Františka Čechala, narozeného 23. ledna 1889 ve Svatce, české národnosti, bytem v Poličce, že asi koncem roku 1941 nebo začátkem roku 1942 v noci osobně učinil udání u české policie v Poličce, že v bytě Vladimíra Slezáčka v Poličce se shromažďují Židé, že tam chodí se zavazadly, že se tam patrně obchoduje s něčím nedovoleným a že právě před chvílí tam opět přišel jeden Žid, přičemž žádal o okamžité zakročení a prohlašoval, že učiní udání na Gestapu v Pardubicích, jestliže policie nezakročí, následkem čehož byla provedena policií v bytě Slezáčkově prohlídka, při které byl zadržen Josef Hermann z Pohory, který byl pak předveden na strážnici a po prohlídce obsahu cestovního kufru a přezkoumání osobních dokladů byl propuštěn,

tudíž v době zvýšeného ohrožení republiky, v zájmu nepřítele a využívaje situace, přivoděné nepřátelskou okupací, jiného pro skutečnou, případně vymyšlenou činnost udal, čímž spáchal

zločin udavačství podle §u 11/1 dekretu prezidenta republiky č. 16/45 Sb. A budiž dle téhož ustanovení potrestán.

Příloha č. 9

OBŽALoba NA FRANTIŠKA KUŘEHO

Veřejný žalobce u Mimořádného lidového soudu v Chrudimi žaluje na Františka Kuře, nar. 2. prosince 1911 v Poličce, truhlářského mistra, české národnosti, bytem v Poličce, že

v Poličce v srpnu 1944, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky, svým oznámením německému příslušníkovi Bohumíru Kouckému, že Jaroslav Kozel z Poličky, poslouchá cizí rozhlas, v zájmu Německa zavinil v součinnosti s Bohumírem Kouckým vyšetřování Jaroslava Kozla gestapem a jeho držení v zajišťovací vazbě od 14.9. do 27.9.1944, tedy ztrátu osobní svobody obyvatele republiky bez jiných následků,

čímž spáchal

zločin proti osobám dle § 7 odst. 1 věta 1 dekretu č. 16/45 Sb, ve znění zákona č. 22/46

Příloha č. 10

OBŽALoba NA JANA ANTESE

Veřejný žalobce u Mimořádného lidového soudu v Chrudimi

žaluje na

Jana Antese, nar 3.5.1911 v Poličce, ženatého, hasiče Škodových závodů v Poličce, české národnosti,

že

nezjištěného dne v březnu 1940 v Poličce prostřednictvím Bohumíra Kouckého, městského úředníka v Poličce, v zájmu říše německé udal Gestapu v Pardubicích Václava Mikuleho, úředníka v Poličce, pro poslech zahraničního rozhlasu, přechovávání zbraní, zasílání zbraní na různá místa, přechovávání cizích podezřelých osob, držení různých vojenských věcí a styk s podezřelými a německému národu nepřátelskými lidmi, tedy v zájmu nepřítele pro činnost jednak skutečnou, jednak vymyšlenou a že tím spoluzavinil, že Václav Mikule byl gestapem vyslýchán a po dobu od 18.3. do 22.3.1940 na gestapu držen a tak i ztrátu svobody československého občana,

čímž spáchal

zločin dle § 7 odst. 1 věta 1 dekr. č. 16/45 Sb.

1.2.1946

Příloha č. 11

OBŽALoba NA BOHDANA PÁSKA

Veřejný žalobce v MLS v Chrudimi

žaluje na

Bohdana Páska, naroz. dnes 13.5.1905 v Bystřici pod Pernštejnem, správce Občanské záložny v Poličce, české národnosti

že

v Poličce v srpnu 1940 sdělil Němci Čenku Kastnerovi, že Antonín Hlad, Karel Brynda, Václav Freimann, Josef Tvrzník a Jan Tesařík šíří o něm urážlivé výroky protože navrhl městské radě dne 8.8. 1940, aby tato stanovila lhůtu 1 roku všemu městskému úřednictvu k naučení se německému jazyku, což vše Čeněk Kastner také hlásil v Pardubicích na gestapu, které pak věc vyšetřovalo, všechny shora uvedené osoby zatkl a po dobu 3 týdnů věznilo, tudíž v době zvýšeného ohrožení republiky v zájmu Německa zavinil ztrátu svobody 5 obyvatelů republiky,

čímž spáchal

zločin proti osobám podle §u 7 odst. 1. retr. dekretu.

18.10.1946

Příloha č. 12

ŽALOBA NA KARLA HIRSCHLA

Veřejný žalobce u Mimořádného lidového soudu v Chrudimi žaluje na Karla Hirschla, nar. 29.8.1912 v Blatnici u Nýřan, bývalého ředitele Muniční továrny v Poličce, německé národnosti, posledně bytem v Poličce, t.č. ve vazbě u Krajského soudu v Chrudimi

Že

v Poličce za německé okupace, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky
1/ byl členem SA, tedy členem organizace podobné povahy jak jsou uvedeny v §2 retr. dekretu

2/ byl vedoucím „Abwehr“ /Abwerbeauftragter/ tj. vedoucí zpravodajské služby v muniční továrně, v kteréhožto funkci podával souhrnné zprávy o náladě dělnictva v podniku německé tajné státní policii, dále byl ve styku s SD v Pardubicích, které rovněž podával zprávy a konečně v muniční továrně nařizoval zvýšený pracovní výkon pro zvýšení válečné výroby, aniž dbal bezpečnostních opatření platných pro muniční podniky, zejména zavedením prémiového systému, který je při muniční výrobě zakázán živnostenským řádem, čímž vším podporoval nacistické hnutí.

3/ udal na Gestapu v Pardubicích dělníky Zdeňka Lorence, Františka Lorence, Františka Lidmilu, Zdeňka Navrátila a Jana Šnajdra pro sabotáž ve Škodových závodech v Poličce, v důsledku čehož byli všichni uvedeni zatčeni a vězněni a sice Zdeněk Lorenc, Zdeněk Navrátil a Jan Šnajdr 3 měsíce, František Lorenc 2 měsíce a František Lidmila přes 5 měsíců, tudíž v zájmu Německa jiné pro nějakou skutečnou nebo vymyšlenou činnost udal, kteréžto udání mělo za následek ztrátu svobody většího počtu lidí,

čímž spáchal

ad1/ zločin proti státu dle §2 retr. dekretu

ad2/ zločin proti státu dle §3/1 retr. dekretu

ad3/ zločin udavačství dle §11/3 retr. dekretu a budiž za to dle §11/3 r.d. potrestán

Příloha č. 13

OBŽALOBA NA EMILA SCHWALLERA

Veřejný žalobce u Mimořádného lidového soudu v Chrudimi

žaluje na

Emila Schwallera, nar. 13.10.1896 v Jedlové, býv. dílovedoucí Škodových závodů v Poličce, německé národnosti, posledně bytem v Poličce čp. 542, t.č. ve vazbě u okresního soudu v Poličce,

že

v Poličce za německé okupace, tudíž v době zvýšeného ohrožení republiky

1) byl Blockleiterem, tedy činovníkem NSDAP,

2) byl členem SA, tedy členem organizace podobné povahy jako jsou uvedeny v § retr. dekretu,

3) konal službu ve Volssturm, tedy jako příslušník republiky za války konal službu v nepřátelském vojsku,

čímž spáchal

ad 1) zločin proti státu dle § 3/2 retr. dekretu

ad 2) zločin proti státu dle § 2 retr. dekretu

ad 3) zločin proti státu dle § 1 retr. dekretu /§ 6 č.1 z č.50/23 Sb./.

Příloha č. 14

ŽALOBA NA IGNÁCE FLÖDLA

9.července 1946

Veřejný žalobce u Mimořádného lidového soudu v Chrudimi

žaluje na

Hynka Flödl, nar. 10.7.1902 v Peči, s.o. Dačice, býv. dílovedoucího, německé národnosti, posledně bytem v Poličce čp.540, t.č. ve vazbě u Okresního soudu v Poličce,

že

v Poličce za německé okupace, tudíž v době zvýšeného ohrožení republiky

1/ byl členem NSKK, tedy členem podobné organizace, jako jsou uvedeny v §2 retr. dekretu

2/ místním vedoucím NSV, tedy činovníkem organizace podobné povahy jak jsou uvedeny v §3/2 retr. dekretu

čímž spáchal

ad1/ zločin proti státu dle §2 retr. dekretu

ad 2/ zločin proti státu dle § 3/2 retr dekretu

Na obviněného buď uvalena řádná vazba vyšetřovací dle §175 č.2 tr.ř.

Příloha č. 15

ŽALOBA NA EMILA BIDMONA

Veřejný žalobce u Mimořádného lidového soudu v Chrudimi

žaluje na

Emila Bidmona, nar. 29.5.1896 v Jedlové, býv. úředníka Škodových závodů v Poličce, německé národnosti, posledně bytem v Poličce 542, t.č. v zaj. vazbě u Okresního soudu v Poličce,

že

v Poličce za německé okupace, tudíž v době zvýšeného ohrožení republiky

1) byl členem SA, tudíž organizace podobné povahy jako jsou uvedeny v § 2 retr. dekretu

2) byl pokladníkem, tudíž činovníkem NSDAP

3) propagoval a podporoval nacistické hnutí, zejména tím, že byl členem Abwehru (tj. zpravodajské služby) Škodových závodů, spolupůsobil s vedoucím Abwehru při podávání zpráv a udání na gestapo a jiné úřady, sám podával vedoucímu Abwehru nebo jeho zástupci zprávy o chování a náladě osazenstva a vedl tzv. černou knihu, do které zapisoval chování a charakteristiku Čechů zaměstnaných ve Škodových závodech, zejména ohledně nespolehlivosti a bezpečnosti

čímž spáchal

ad 1) zločin proti státu dle § 2 retr. dekretu

ad 2) zločin proti státu dle § 3/2 retr. dekretu

ad 3) zločin proti státu dle § 3/1 retr. dekretu

Příloha č. 16

OBŽALOBA NA LUDVÍKA SCHULZE

Veřejný žalobce u Mimořádného lidového soudu v Chrudimi žaluje na Ludvíka Schulze, narozeného 2. září 1907, bývalého kriminálního asistenta gestapa, německé národnosti,

bytem v Pardubicích, že v Pardubicích, v Poličce a okolí za německé okupace, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky, podporoval nacistické hnutí zejména tím, že jako kriminální asistent gestapa a velitel „Jagdkomanda“ v Poličce choval se hrubě při výsleších vůči československým občanům, surovým způsobem je mlátil, vyhrožováním a všemožným týráním je donucoval k doznání a prozrazení dalších spolupracovníků, přičemž mnohým z vyšetřovaných osob způsobil buď sám nebo spolu s jinými členy gestapa nebo Jagdkomanda zranění na těle, zejména jako vedoucí Jagdkomanda v Poličce si počínal v Poličce a jejím okolí velmi brutálně a v mnohých obcích vyhrožoval občanům zastřelením nebo vypálením jejich obce, nebudou-li splněny všechny jeho rozkazy, takže se stal postrachem celého kraje a to vše v úmyslu, aby rozvrátil mravní, národní a státní vědomí československého lidu a to za okolností zvláště přitěžujících

čímž spáchal

zločin proti státu podle §u 3/1 retribučního dekretu

zločin proti osobám podle §u 5/1a retribučního dekretu

Příloha č. 17

OBŽALOBA NA BOHUMÍRA KOUCKÉHO

je obviněn, že

v Poličce za německé okupace, tudíž v době zvýšeného ohrožení republiky

1) byl Blockleitrem, tudíž činovníkem NSDAP

2) v srpnu 1944 udal u německé policie v Litomyšli Karla Matějčka z Poličky pro poslech zahraničního rozhlasu, v důsledku čehož byl Karel Matějček zatčen a 6 dní vězněn

3) že v Poličce za okupace, tudíž za zvýšeného ohrožení republiky, podával zprávy gestapu, opatroval zbraně a oděvy pro nacistické hnutí

čímž spáchal

ad 1) zločin proti státu podle §3 odst. 2. retr. dekretu

ad 2) zločin udavačství podle §11//2 retr. dekretu

ad3) zločin proti státu podle § 3 odst. 1. retr. dekretu

10.2. SEZNAM OBRAZOVÝCH PŘÍLOH

Obrazová příloha č.1: Růžena Dražilová po zatčení

zdroj: Městské muzeum a galerie Polička, Fotky 1945, inv.č. Hfh_613.

Obrazová příloha č.2: Fotografie pardubického Gestapa, úplně vpravo, muž v civilu, je Ludvík Schulz

zdroj: SOkA S: fond Lochman Jaroslav, inv. č. 202, kt. 9.

Obrazová příloha č.3: Emil Schwaller

zdroj: SOA Z: fond MLS Chrudim, Emil Schwaller.

Obrazová příloha č.4: Karel Hirschl

zdroj: SOA Z: fond MLS Chrudim, Karel Hirschl.

Obrazová příloha č.1

Růžena Dražilová po zatčení

Obrazová příloha č.2

Fotografie pardubického Gestapa, úplně vpravo, muž v civilu, je Ludvík Schulz

Obrazová příloha č.3

Emil Schwaller

Obrazová příloha č.4

Karel Hirschl

11. REJSTŘÍK

- Adamec, Stanislav**, úředník Občanské záložny v Poličce, svědek v případě Bohdana Páska 61
- Aigl, František**, jeden ze soudců z lidu u pobočky MLS Chrudim v Poličce 18, 42
- Alexanov, Alexander**, ruský partyzán, který se ukrýval v Daňkovicích při zásahu Ludvíka Schulze 92
- Antes, Jan**, pekař a později pracovník ve Škodových závodech v Poličce, odsouzen k 5 letům vězení pro udavačství 45-47, 76, 103, 106, 108
- Bartoš, S.**, předseda soudu nad Ludvíkem Schulzem 95
- Bednář, Josef**, vrchní strážmistr četnictva v Poličce 53
- Beneš, Eduard**, prezident Československé republiky 7, 27, 33, 34, 36, 38
- Bidmon, Emil**, Němec z Jedlové, úředník ve Škodových závodech, odsouzen k 5 letům vězení 84 - 87
- Bittner, Otakar**, Němec žijící v Poličce, udavač 98
- Borovský, František**, jeden ze soudců z lidu u pobočky MLS Chrudim v Poličce, svědek v případě Růženy Dražilové 18, 32, 33, 36, 37, 53
- Braha**, vrchní inspektor Okresního úřadu v Litomyšli 100, 101
- Brokl, Jan**, jeden ze soudců z lidu u pobočky MLS Chrudim v Poličce 18
- Brynda, Karel**, úředník Městského úřadu v Poličce, jeden z udaných a zatčených v případě Bohdana Páska 55, 56, 58, 59, 61
- Břeň, Josef**, četník v Poličce, svědek v případě Františka Čechala 41
- Březina, Adolf**, spolupracovník partyzánů, z Daňkovic, zatčen a vyslýchán Ludvíkem Schulzem 92, 93
- Březinová, Anna**, matka Adolfa Březiny 92, 93
- Buchta, Adolf**, svědek v případě Ignáce Flödl 82
- Čechal, František**, udavač z Poličky, odsouzen k 5 letům vězení 23, 39-44, 106
- Čechalová, Markéta**, Němka, manželka Františka Čechala, obviněna z udavačství, ale v průběhu vyšetřování zemřela 39-44, 106
- Čepek, Josef**, svědek v případě Karla a Růženy Dražilových 28, 29, 30, 35, 36, 37
- Černý, Emanuel**, cukrář, svědek v případě Bohdana Páska 59, 60, 61
- Černý, František**, soudce z lidu 18
- Černý, Josef**, původem z Bystrého, utekl z koncentračního tábora 94
- Dobiášová, Anna**, svědkyně v případě Ludvíka Schulzeho 93

Doležal, František, soudce z lidu 18, 42

Doskočil, František, rolník, svědek v případě Bohdana Páska 64

Dražil, Karel, usvědčený udavač z Poličky, odsouzen k 20 letům vězení 11, 23, 24-38, 50, 106, 108

Dražilová, Růžena, usvědčená udavačka z Poličky, odsouzena k 10 letům vězení 11, 23, 24-38, 53, 106, 108

Dressler, Leonard, svědek v případě Františka Kuřeho 49, 51, 52, 53

Ehler, Ludvik, zaměstnanec Škodových závodů v Poličce 100

Flödl, Ignác, pracovník Škodových závodů v Poličce, odsouzen k 5 letům vězení 13, 40, 42, 81-83, 107

Freimann, Václav, úředník Městského úřadu v Poličce, jeden z udaných a zatčených v případě Bohdana Páska 55, 56, 58, 61, 63

Gajda, Radola, český fašistický politik 25

Hampl, vlastenec z Poličky 30

Heydrich, Reinhard, v letech 1941-1942 zastupující říšský protektor 34

Hermann, Josef, udán Františkem Čechalem 39, 40, 41, 42

Hirsch, Karel, od roku 1942 ředitel Škodových závodů v Poličce, odsouzen k 10 letům vězení 66-72, 74, 76, 84, 107

Hlad, Antonín, úředník Městského úřadu v Poličce, jeden z udaných a zatčených v případě Bohdana Páska 55, 56, 58, 59, 63

Hliněný, Jaroslav, udaný pro pozorování německých letedel 98

Horák, Miroslav, svědek v případě Ludvíka Schulze 89

Hulík, Karel, do října 1941 vrchní strážmistr četnictva v Poličce 40

Chadima, Jan, udaný, zachráněn Bohumírem Kouckým 99

Chadimová, Věra, udaná, zachráněna Bohumírem Kouckým 99, 100

Chour, Jan, předseda pobočky MLS Chrudim v Poličce 17, 47, 54, 64, 101

Janč, Karel, svědek v případě Karla a Růženy Dražilových 26, 27

Janele, František, soudce z lidu, svědek v případě Karla a Růženy Dražilových a Františka Kuřeho 19, 30, 42, 49, 51, 52

Janele, Jan, soudce z lidu 19, 42

Jaška, Stanislav, z jeho udání byl obviněn Ferdinand Richter 102

Kadidlo, Václav, svědek v případě Františka Čechala 41

Kadlec, Josef, pomocník partyzánů, zatčen a vyslýchán Ludvíkem Schulzem 92, 93

Kajtmanová, Růžena, svědkyně v případě Emila Schwallera 75

Kastner, Čeněk, německý úředník v Poličce 55, 56, 558, 59, 61, 62, 63, 64

Killerová, Božena, svědkyně v případě Emila Bidmona 86

Klein, Adolf, svědek v případech Bohumíra Kouckého a Ferdinanda Richtera 99, 104, 105

Klein, Eduard, svědek v případě Ferdinanda Richtera 105

Klein, Jindřich, svědek v případě Ferdinanda Richtera 105

Kleinová, Adéla, svědkyně v případě Ferdinanda Richtera 105

Klimek, František, svědek v případě Ludvíka Schulze 93

Klimeš, Adolf, od roku 1943 předseda Národního výboru v Poličce 21, 100

Kocián, odbojář z Poličky zatčen 1940 21

Kopeček, Alois, svědek v případě Emila Bidmona 85

Kopřiva, svědek v případě Ferdinanda Richtera 102

Kotrbaček, Vladimír, lékař, svědek v případě Ignáce Flödl 81, 82

Koucký, Bohumír, úředník v Poličce, odsouzen k 5 letům vězení 7, 13, 23, 46, 48, 49, 51, 53, 76, 93, 97-101, 107

Koucký, František, otec Bohumíra Kouckého, holič 97

Kozel, Jaroslav, svědek v případech Františka Kuřeho a Ferdinanda Richtera 35, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 102, 103, 106

Kozel, Karel, svědek v případě Ferdinanda Richtera 102, 103

Kubásek, Emil, německý obchodník z Poličky 103

Kuklová, Marie, svědek v případě Ferdinanda Richtera 105

Kunhart, Antonín, svědek v případě Bohumíra Kouckého 99

Kuře, František, obžalován z udavačství a odsouzen ke 3 letům vězení, svědek v případě Jana Antese 11, 19, 23, 35, 48-54, 60, 103, 106, 108

Kysilková, Anna, svědkyně v případě Emila Schwallera 76

Lidmila, František, zaměstnanec Škodových závodů v Poličce, udaný Karlem Hirschlem 69, 70, 71

Lidmila, Jaroslav, zaměstnanec Škodových závodů v Poličce, udaný Karlem Hirschlem 98, 99

Lidmilová, Marie, manželka Jaroslava Lidmily 98, 99

Lorenc, František, zaměstnanec Škodových závodů v Poličce, udaný Karlem Hirschlem 68, 69, 70, 71

Lorenc, Zdeněk, zaměstnanec Škodových závodů v Poličce, udaný Karlem Hirschlem 68, 69, 70, 71, 82

Macků, Jan, svědek v případě Emaila Schwallera 75

Malezinek, Jaroslav, předseda pobočky MLS Chrudim v Poličce 17, 35, 72

Malina, tajemním Městského úřadu v Poličce 56, 58, 97

Martinů, František, zatčen a vyslýchán Ludvíkem Schulzem 94, 95

Martinů, Jan, svědek v případě Bohdana Páska 64

Martinů, Marie, zatčena a vyslýchána Ludvíkem Schulzem 94

Matějčík, Karel, udán Bohumírem Kouckým 100, 101

Mattkey, Pavel, německý úředník v Poličce 46

Michl, Bohumil, svědek v případě Emila Schwallera 75

Mikule, Václav, svědek v případě Jana Antese 45, 46, 47, 76

Moravec, Emanuel, český protektorátní politik 29, 30, 35, 36, 37

Navrátil, Zdeněk, zaměstnanec Škodových závodů v Poličce, udaný Karlem Hirschlem 68, 69, 70, 71

Netolická, Antonie, manželka Vratislava Netolického, udána Karlem a Růženou Dražilovými 26, 35

Netolický, Vratislav, majitel obuvnické firmy v Poličce, udán Karlem Dražilem 25, 33, 35, 36

Novák, Theodor, svědek v případě Emila Schwallera 74

Pásek, Bohdan, úředník Občanské záložny v Poličce, obviněn z udavačství, osvobozen 11, 55-65, 106, 108

Pelikán, Miloslav, svědek v případě Emila Schwallera 73

Plhoň, Antonín, udaný Karlem Dražilem 28, 36

Pohořálek, František, četník z Poličky 91

Radiměřský, Ladislav, četník v Poličce 40, 41

Richter, Ferdinand, Němec z Poličky, odsouzen k vězení na 1 rok, uspěl s odvolání, kdy byl osvobozen 11, 102 – 105, 107

Shaffer, František, svědek v případě Emila Bidmona 85

Schenk, zaměstnanec Škodových závodů v Poličce 97

Schulz, Ludvík, velitel Gestapa v Poličce, odsouzen k tretu smrti 7, 11, 17, 21, 24, 28, 29, 30, 31, 33, 35, 36, 37, 88-96, 97, 100, 107, 108

Schwaller, Emil, zaměstnanec Škodových závodů v Poličce, odsouzen k trestu 20 let vězení 36, 46, 73-80, 102, 107, 108

Slezáček, Vladimír, udaná Frantičkem Čechalem pro ukrývání Židů 19, 39, 40, 41, 42

Slezáčková, Vlasta, manželka Vladimíra Slezáčka, udána Františkem Čechalem 39, 40, 41, 42

Smejkal, František, vysoký úředník z Poličky 97

Spichtiger, Ferdinand, náměstek předsedy Správní rady v Poličce 97, 98

Stehnová, Matylda, svědkyně v případě Ferdinanda Richtera 105

Šeda, Josef, jeden z těch, komu pomohl Bohumír Koucký 99

Šedová, Julie, matka Josefa Šedy, svědkyně v případě Bohumíra Kouckého 99

Šejnoha, Jan, zaměstnanec Škodových závodů v Poličce, svědek v případě Emila Schwallera 75

Šmíd, stavitel v Poličce, údajný předseda NV v Poličce 100

Šnajdr, Jan, zaměstnanec Škodových závodů v Poličce, svědek v případě Karla Hirschla 70, 71, 72

Šoltys, Josef, vedoucí odboje v Poličce, zatčen 1940 21

Štěpánek, Ladislav, obchodník z Poličky, svědek v případě Bohumíra Kouckého 98

Štěpánková, Amálie, svědkyně v případě Emila Bidmona 86

Tajč, Josef, svědek v případě Ferdinanda Richtera 103, 104

Tesařík, Jan, úředník Městského úřadu v Poličce, jeden z udaných a zatčených v případě Bohdana Páska 55, 56, 59, 60, 61, 62, 63

Těšínská, Milena, svědkyně v případě Ferdinanda Richtera 105

Tměj, hostinský v Poličce 48, 49, 50, 51, 52, 53, 60

Tuž, Jaroslav, vrchní strážmistr Četnické stanice v Poličce 91

Tvrzník, Josef, úředník Městského úřadu v Poličce, jeden z udaných a zatčených v případě Bohdana Páska 55, 56, 59, 62

Unrau, údajný velitel Vlasovců v Poličce 89, 90, 93

Urbanec, Václav, zaměstnanec Škodových závodů v Poličce, svědek v případě Emila Schwallera 74, 75

Urbanová, Emílie, svědkyně v případě Karla a Růženy Dražilových 29, 33

Václav, Adam, zaměstnanec Škodových závodů v Poličce, svědek v případě Emila Schwallera 75

Vála, Bedřich, zaměstnanec Škodových závodů v Poličce, svědek v případě Emila Schwallera 72

Vejvoda, Otakar, svědek v případě Františka Kuřeho 49, 51, 52

Vejvodová, svědkyně v případě Karla a Růženy Dražilových 30

Vencl, Jan, otec Pavly Venclové, svědek v případě Ignáce Flödl 82

Venclová, Pavla, zaměstnankyně Škodových závodů, zemřela na otravu trinitrotoluenem 81, 82, 83

Vencovský, Eduard, starosta Poličky 21

Vlk, Josef, učitel, udán Karlem Dražilem 29, 36

Vojta, František, svědek v případě Karla a Růženy Dražilových 27, 34

Vojtová, Anna, manželka Františka Vojty, svědkyně v případě Karla a Růženy Dražilových 27, 33, 36

Vojtová, Marie, milénka Ludvíka Schulze 95

Zuna, K., úředník z Litomyšle, svědek v případě Karla a Růženy Dražilových 27